

UNIV. OF
TORONTO
LIBRARY

Digitized by the Internet Archive
in 2008 with funding from
Microsoft Corporation

C. H. Cornill

The Book of Jeremiah

in Hebrew

THE present edition of the Sacred Books of the Old Testament in Hebrew exhibits the reconstructed text on the basis of which the new translation of the Bible has been prepared by the learned contributors mentioned on the other page of the cover. It is, therefore, the exact counterpart of the English edition. Wherever the translation is based on a departure from the Received Text, the deviation appears here in the Hebrew text. Transpositions in the translation are also found here in the original.

Departures from the Received Text are indicated by diacritical signs: ∙ (i. e. V = Versions) designates a reading adopted on the authority of the Ancient Versions; ∙ (i. e. c = conjecture), conjectural emendations; and ∙ (i. e. 10 2 = נקוד), changes involving merely a departure from the Masoretic points, or a different division of the consonantal text (e. g. וְזָבַח יְבוֹת, Eccl. 10, 1). פסק 1 indicates transposition of the Masoretic סוף פסוק; ∙∙ is used in cases where the קרי has been adopted instead of the כתיב, and ∙∙ for changes introduced on the strength of parallel passages. Doubtful words or passages are marked with 15 notes of interrogation (∩). Occasionally two diacritical marks are combined, e. g. ∙∙, i. e. deviations from the Received Text suggested by the Versions as well as by parallel passages; or ∙∙, i. e. departures from the Masoretic points supported by the Versions, &c. — In cases where two or three consecutive words are transposed the traditional sequence is indicated by 1 2 3 &c. respectively prefixed to the individual words (e. g. 13, 25). Hopelessly corrupt passages are indicated by , while asterisks * * * * point to lacunæ in the original. The text has been left unpointed except in ambiguous cases. The headings printed in RED (pp. 1. 13. 16. 17. 23. 26. 27. 38), of course, do not constitute a part of the reconstruction of the original text of the book of Jeremiah but have been 25 added by Professor CORNILL.

The Ancient Versions are referred to in the Notes under the following abbreviations: א = Masoretic Text; ℒ = LXX; ™ = Targum; ש = Peshita; V = Vetus Latina; J (i. e. St. Jerome) = Vulgate; A = Aquila; Θ = Theodotion; Σ = Symmachos. א denotes the Samaritan recension of the Pentateuch. אA 30 means Codex Alexandrinus (A), אL = Lucianic recension (A), אM = Ambrosianus (F; — M = Mediolanensis), אS = Sinaiticus (S), אV = Vaticanus (B); אO is the Targum of Onkelos, אT = Targum of Pseudo-Jonathan; AV = Authorized Version, RV = Revised Version, RVM = Revised Version Margin, OT = Old Testament. It has not been deemed necessary to classify all the divergences exhibited 35 by the Ancient Versions. As a rule, only those variations have been recorded on the authority of which an emendation has been adopted by the editor of the text.

The heavy-faced figures in the left margin of the Notes (1, 2, 3, &c.) refer to the chapters, the numbers in () to the verses of the Hebrew text. The mark \wedge 40 means omit(s) or omitted by.

The Book of Jeremiah

COGNATE

THE SACRED BOOKS

OF

The Old Testament

A CRITICAL EDITION OF THE HEBREW TEXT

PRINTED IN COLORS, WITH NOTES

PREPARED

by eminent Biblical scholars of Europe and America

UNDER THE EDITORIAL DIRECTION OF

PAUL HAUPT

PROFESSOR IN THE JOHNS HOPKINS UNIVERSITY, BALTIMORE

PART II

The Book of Jeremiah

BY

C. H. CORNILL

Leipzig

J. C. HINRICHS'SCHE BUCHHANDLUNG

1895

Baltimore

THE JOHNS HOPKINS PRESS

London

DAVID NUTT, 270-271 STRAND

THE BOOK

OF THE

Prophet Jeremiah

CRITICAL EDITION OF THE HEBREW TEXT

ARRANGED IN CHRONOLOGICAL ORDER

WITH NOTES

BY

C · H · CORNILL, D. D.

PROFESSOR IN THE UNIVERSITY OF GÖTTINGEN

English translation of the Notes

BY

C · JOHNSTON, PH. D.

ASSOCIATE IN THE JOHNS HOPKINS UNIVERSITY, BALTIMORE

Leipzig

J. C. HENRICHS, SCHEIDTBOHN'SCHER VERLAG

1895

Baltimore

THE JOHNS HOPKINS PRESS

NEW YORK

DAVID NUTT, 270 & 271 SEWARD

PRINTED BY W. DRUGULIN

PAPER FROM FERD. FLINSCH

Leipzig

8304
1913

[All rights reserved]

cc. vv.	pp. ff.	cc. vv.	pp. ff.
17, 19-21	38, 17-24.	36, 4-32	— 29.
17, 25-27	39, 1-6.	37, 1-2	— 32, footnote.
18, 1-16	— 6, 26-44.	37, 3	— 31, 32-33.
18, 17-28	— 7, 1-11.	37, 4	— 32, 22.
19, 1-20, 5	27.	37, 5	— 31, 31.
20, 6	— 28, 1-5.	37, 6-10	— 31, 29-30.
20, 7-18	— 21, 14-26.	37, 11-38, 4	— 38, 20-24.
21, 1-4	— 20, 36-41.	38, 5-28 ^m	— 33, 1-37.
21, 5-14	— 21, 1-12.	38, 28 ^b	— 33, 43.
22, 1-4	— 18, 26-30.	39, 1-2	— 39, 8-9.
22, 4-23, 6	— 19.	39, 3	— 33, 43-44.
23, 7-8	— 23, 15-18.	39, 4-13	— 39, 10-22.
23, 9-30	— 20, 1-35.	39, 14	— 34, 1-10.
24	— 17, 19-33.	39, 15-18	— 33, 28-30.
25, 1-16	— 9, 22-33.	40, 1-5	— 39, 28-30.
25, 17-30	— 10, 1-14.	40, 6-41, 16	— 34, 1-44.
26	— 28, 5-39.	41, 17-43, 6	— 35.
27	— 30, 8-34.	43, 7-44, 23	— 37.
28, 1 ^a	— 30, 8.	44, 24-30	— 37.
28, 1 ^b	— 30, 25-40.	45	— 39, 1-7.
28, 1-13	— 31, 1-12.	46, 1-12	— 10, 16-31.
29, 1-7	— 17, 35-41.	46, 13-26	— 25, 23-36.
29, 8-12	— 18, 1-16.	46, 27	— 25, footnote.
30, 1-6	— 23, 26-31.	46, 28	— 26, footnote.
30, 7-31, 21	24.	47, 1-3	— 10, 33-35.
31, 22-40	— 25, 1-30.	47, 4-48, 43	— 11.
32, 1-11	— 21, 28-35.	48, 44-49, 27	— 12.
32, 12-33, 1	— 22.	49, 28-33	— 13, 1-8.
33, 2-26	— 23, 1-15.	49, 34-39	— 18, 18-24.
34, 1-7	— 31, 21-30.	50, 1-11	— 39, 31-42.
34, 8	— 31, 40.	50, 12-51, 5	— 40.
34, 9-22	— 32, 1-21.	51, 6-48	— 41.
35, 1-13	— 15, 29-44.	51, 49-60	— 42, 1-20.
35, 15-19	— 16, 1-6.	51, 59-64	— 31, 14-19.
36, 1-3	— 28, 41-44.	52, 1-19	— 42, 24-45.

52, 20-34 — 43.

Corrigenda

- Page 3, line 6, for וקרא ואלו וקרא.
- Page 15, line 6, for ואלו ואלו ואלו.
- Page 16, line 37, for ואלו ואלו ואלו.

Arrangement of the Text

In the present edition of the Book of Jeremiah the text is arranged in chronological order as follows:

1, 1. 2. 4-19; 2, 1-13. 18-37; 3, 1-5. 19-25; 4, 3-9. 11-31; 5, 1-19. 23-31; 6; 3, 6-16; 11; 12, 1-3. 5. 6; 18; 7; 8; 9, 1-21; 10, 17-24; 25, 1-3. 7-11. 13^a. 15-29; 46, 1-12; 47; 48, 1-21^a. 25. 28. 35-44; 49, 1-33.

14; 15, 1-10. 15-21. 16, 1-13. 19-18. 21; 17, 1-4. 14-18; 12, 7-17; 35, 1-14. 17-19. 13.

24; 29, 1. 3-15. 21-22^a. 31^b. 32; 49, 34-39; 22; 23, 1-6; 23, 9-18. 21-40; 21, 1-10. 13. 14; 20, 14-18. 7-12; 32, 1^a. 2^a. 6-15. 24-44; 33, 1. 4-13; 23, 7-8 (= 16, 14. 15).

30, 1-9. 13-21; 31, 1. 2-9. 15-34. 38-40; 46, 13-26.

19; 20, 1-6; 26, 1-19. 24. 20-23; 36; 45; 28, 1^a; 27, 1-6. 8-22; 28, 1^b-17; 51, 59. 60^a. 61. 63. 64; 34, 1-7; 37, 5. 3. 6-10; 34, 8-22; 37, 4. 11-21; 38, 1-28^a; 39, 15-18. 38, 28^b. 39, 3. 14; 40, 6-16; 41; 42; 43; 44, 1-28.

10, 1-4. 9. 5-8. 10. 12-16; 17, 19-27; 39, 1. 2. 4-12; 40, 1-5; 50; 51; 52.

Interpolations relegated to the Footnotes

The following passages, being later glosses and interpolations, are relegated from the text, and appear in the footnotes:

1, 3; 3, 17-18; 4, 1. 2. 10; 5, 20-22; 10, 11. 25; 15, 11-14; 17, 12; 20, 13; 21, 11. 12. 23, 19. 20; 25, 4-6. 12. 13^b. 14. 30-38; 27, 7; 29, 2. 16-20. 22^b-31^a; 30, 10. 11. 22-24; 31, 10-14. 35-37; 32, 1^b. 2^b-5. 17-23; 33, 2. 3. 11^a. 14-26; 35, 15. 16; 37, 1. 2; 39, 13; 44, 29. 30; 46, 27. 28; 48, 21^b. 24. 26. 27. 29-34. 45-47; 51, 60^b. 62.

Index Table

to facilitate references to verses appearing in the present edition out of the traditional order.

cc., vv.	pp., ff.	cc., vv.	pp., ff.
1, 1-2, 3	= 1.	11, 1-10	= 5, 30-41.
2, 4-13	= 2, 1-11.	11, 11-12, 3	= 6, 1-21.
2, 14-17	= 26, 5-7.	12, 4	= 26, 17. 18.
2, 18-37	= 2, 12-32.	12, 5, 6	= 6, 22-24.
3, 1-5	= 2, 33-38.	12, 7-17	= 15, 16-27.
3, 6-18	= 5, 14-28.	13, 1-20	= 16, 14-39.
3, 19-24	= 2, 39-44.	13, 21-27	= 17, 1-12.
3, 25-5, 7	= 3.	14, 1-15, 1	= 13, 17-44.
5, 8-6, 19	= 4.	15, 2-16, 13	= 14, 1-38.
6, 20-30	= 5, 1-12.	16, 14. 15	= 23, 15-18.
7, 1-29	= 7, 13-44.	16, 16	= 14, 39-40.
7, 30-9, 13	= 8.	16, 17. 18	= 15, 1. 2.
9, 14-21	= 9, 1-12.	16, 19. 20	= 26, 20-22.
9, 22-25	= 26, 9-15.	16, 21-17, 4	= 15, 3-9.
10, 1-16	= 38, 1-15.	17, 5-13	= 26, 24-36.
10, 17-25	= 9, 13-20.	17, 14-18	= 15, 10-14.

- 51 (48) **¶** reads יבוא, the plural is, however, to be restored according to 423. In **¶** the whole passage, 44^b-49^a, is wanting.
- (49) **¶** חללי ישראל. These words can only be taken as a vocative: *Helios, tu occidi fili, O ye slain of Israel!* but this gives no close association of ideas and the address to the slain is peculiar. **¶**, quite freely, *et quomodo fecit? Babyloni in adventu occisi in Israel, sic de Babylone cadent occisi in universa terra.* 42 have taken כבבל as adverbial accusative, or else have read כבבל and taken לבב as predicate to חללי ישראל: חללי ישראל: קטילי איתמאיו קטילי ישראל. In **¶** the whole passage is wanting. The necessity for an emendation is evident, and sense and parallelism both point to a convenient way. We need merely repeat the final ל of לבב before חללי, and order is at once restored.
- (58) **¶** reads חמות. **¶**, better, חומה; cf. 1, 18.
- ¶** ויעפו, which is probably a mere clerical error. **¶** simply, *occidit*, **¶** without conjunction; cf. the parallel passage Hab. 2, 13.
- (59-64) Verses 59-64, in their original form as an independent passage, have already occupied our attention; but since they are the root from which the present oracle against Babylon has grown up, and in their traditional shape form the inseparable conclusion of that oracle, they must be repeated here. For all questions of textual criticism I would refer to the previous treatment of the subject (on p. 713).
- 52 (1f.) Since c. 52, with exception of some slight variations, is verbally identical with 2 K. 24, 18-25, 30, and is merely an external and foreign appendix added to the Book of Jeremiah, we give here only the most essential points of the textual criticism and would refer for all else to the critical notes on the Book of Kings.
- (1) **¶** K^{thib} חמישל.
- (11) **¶** K^{thib} בבית.
- (12) **¶** points עמד, but, according to **¶** ἔστης, עמד is better. The parallel passage 2 K. 25, 8, has instead of עמד לפני, the shorter עמד.
- (14) **¶** -ל, which is at least superfluous.
- (15) At the beginning of v. 15 **¶** erroneously places the words ימלאת העם, derived from the beginning of v. 16. The words are altogether unsuitable here and are wanting in **¶** as well as in the parallel passage 2 K. 25, 11.
- (20) **¶** K^{thib} האחד.
- (21) **¶** K^{thib} קומה.
- (23) The words רוחה כל הרמנים מאה are utterly obscure, and evidently corrupt. No successful restoration has as yet been accomplished, which is the more to be deplored as the passage is wanting in 2 K. 25, and might throw light on the description of the two bronze pillars in 1 K. 7, 15-22.
- (31) **¶** K^{thib} הכליא; cf. 37, 4.
- (32) **¶** K^{thib} מלכים.
- (33) **¶** K^{thib} חיו.

- אֶל־יִרְדָּךְ יִרְדָּךְ הִרְדָּךְ קִשְׁתוֹ וְאֶל־יְתַעַל בְּסִרְיֹוֹ 51 (3) An utterly desperate passage. **Al** reads **אֶל־יִרְדָּךְ** being erased by the Q^{re}: it is a קרי ולא קרי and a mere ditto-gram: It would seem simplest to point the traditional **אל** as the negative **אל**, and this has actually been done by **CSZ**. But this is impossible on account of the meaning, since only the enemies of the Chaldeans can be addressed here; and therefore **Al** points **אֶל־** and explains the whole as a violent ellipsis: *To him who bends, I say: Let him bend his bow; and to him who envelops himself in his coat of mail: Spare not.* This explanation is, however, merely a desperate effort to get out of the difficulty; the position of **הִרְדָּךְ** and especially that of the jussive **יְתַעַל** is absolutely incomprehensible. We must, therefore, with **Θ** τείνω 10 ὁ τείνων τὸ τόξον αὐτοῦ καὶ περιθέσσω ᾧ ἔστιν ὄπλα αὐτοῦ, strike out the two negatives, although the elimination of a negative is one of the most hazardous operations of textual criticism. But another variation of **Θ** from **Al** is noteworthy: ᾧ ἔστιν ὄπλα αὐτοῦ can never have been the translation of a simple **בְּסִרְיֹוֹ**, but would go back to **עָלִיו כְּרִינֹו**. Besides, the parallelism and the structure of the verse would lead us not to subjoin as the second member a simple **בְּסִרְיֹוֹ** 15 **וְיַתַּעַל בְּסִרְיֹוֹ**, in which, moreover, the jussive **יְתַעַל** coming immediately before the pause is, to say the least, unusual. **S**, too, has found it necessary to supply a special subject for this clause, and renders: **סָלַ וְעָלַבְתָּ (sic!) מַלְאָכָא**. In view of the reading **וְיַתַּעַל עָלִיו כְּרִינֹו**, which is conjecturally assumed as that of **Θ**, 20 and in accordance with the structure of the first three words, we easily arrive at **וְיַתַּעַל הָעֵלָה בְּסִרְיֹוֹ** as the original reading. **עָלָה** is the common word for *hostile aggression*, so that **הָעֵלָה** can actually mean *the enemy*.
- (7) **Al** + **נִיִּם**.
- (11) The word **הַשְּׁלֵמִים** can, in the context, hardly mean anything else than *quivers*, 25 as **CSZ** translate; **CS** simply retain the obscure word.
- (13) **Al** **שְׂכַנְתִּי בְּצֶעַךְ**.
The two words **בְּצֶעַךְ** **אִמַּת** are very obscure, but are found in all the Versions; for **Θ**'s reading εἰς τὰ ἀπάρχῃ σου is merely due to the error of a scribe who wrote **בְּצֶעַךְ** **בְּצֶעַךְ** **אִמַּת**. **אִמַּת** is pointed by a number of witnesses **בְּצֶעַךְ**; but **Al** has 30 very properly avoided this, as in that case no construction is to be obtained which would be satisfactory. For the sense, parallelism and context are reliable guides; the assonance **בְּצֶעַךְ . . . בְּצֶעַךְ** must be regarded as intentional.
- (19) **Al** **עֵקֶב יְעֻקֵּב**.
Al + **וְיִשְׂרָאֵל שָׁבַט**, which gives no satisfactory sense; we should have to read **וְיִשְׂרָאֵל שָׁבַט** 35 **וְיִשְׂרָאֵל שָׁבַט**, with **CS** **אֵף דִּי בְרָא כֹּלָא הוּא וְיִשְׂרָאֵל חוּלְקִי שְׂבַטָא דְאַחַסְנַתְיָה** in conformity with the primary passage 10, 16. **Θ**, therefore, correctly, ὅτι ὁ πλάσας τὰ πάντα αὐτός ἐστι κληρονομία αὐτοῦ. **S** combines **Al** and **Θ**: **וְיִשְׂרָאֵל שָׁבַט** **וְיִשְׂרָאֵל שָׁבַט**.
- (30) **Al** reads **הַצִּיְהוּ** which, in parallelism with **נִשְׁבְּרוּ**, is extremely harsh. We shall, 40 therefore, have to read the Hof'al with **CSZ**, while **S** **حَفَسَ لِحَفَسَتِهِ لِحَفَسَ** **لِحَفَسَ**, has both verbs in the active voice. The Masorites probably pointed the consonantal form **הַצִּיְהוּ** as an active verb, because the Hof'al does not elsewhere occur in the OT, the Nif'al being the usual passive.
- (34) **Al** **אֶכְלְנוּ הַמָּמַנּוּ**. 45
Al **הַצִּיְהוּ**.
Al **בְּלַעְנוּ**.
Al has **הִרְחַנּוּ**, and the Q^{re} has the same verb **הִרְחַנּוּ**; but we must derive the form from the stem **נָחַ**, and so point **הִרְחַנּוּ**.
- (41) **Al** + **שִׁשְׁשָׁה**, an *Athbash* for **בָּבֶל**; cf. *ad* v. 1 (p. 76), and 25, 26 (p. 54). The fact 50 that the word disturbs the elegiac scheme evidently intended here (note the אָרְךְ), is sufficient to show that it is a later interpolation.
- (43) **Al** + **אָרְךְ**.

- 50 **א** *אֵל וְגַלְגַּלִּים*, *בְּמֵה וְנִלְקָה*, *כְּ*: 51, 10; 35, 11. The sudden change to the direct case makes the expression finer and more vivid.
- (6) **א** *אֵל* *קִיִּב* *הִיא*.
א *קִיִּב* *שׁוֹבְבִים*, which is utterly meaningless and a mere clerical error.
- (7) **א** *יְהוָה* *+*.
- (8) **א** *אֵל* *קִיִּב* *יִצְאוּ*.
- (11) **א** *אֵל* *קִיִּב* *תִּשְׁפָחִי*.
א *קִיִּב* *תְּעוּלִי*.
א *קִיִּב* *תִּפְשׁוּ*.
א points *אֵל* *קִיִּב* and, therefore, regards the word as feminine participle from the stem *רוּשׁ*. All textual witnesses, with exception of **א**, point *קִיִּב*: **א** *קִיִּב* *תִּפְשׁוּ* (*תִּפְשׁוּ*); **א** *sicut cecidit super herbam*; **א** *קִיִּב* *רִיבְקָא* (similarly **א**). All point, hence, to this pointing. But in this case we should have to read either *קִיִּב* *תִּפְשׁוּ* or *קִיִּב* *עָלֵי דְרִשָׁא*, and besides the reading of **א** is correct in point of fact. Threshing, during which the animal could eat at pleasure (Deut. 25, 4), was agreeable work (Hos. 10, 11), and, according to the very common metaphorical application of the word *thresh*, the action which is here figuratively described, the work of the enemies of Israel, the plunderers of the inheritance of JHWH, is in fact a *threshing*.
א *קִיִּב* *וְתַעְהִלִּי*.
- (15) **א** *אֵל* *קִיִּב* *אֲשׁוּחִיתָהּ*.
- (17) **א** has *הִרְהִיבוּ הָרִאשׁוֹן*, but, following HEIZIG, the two words must be divided, *הִרְהִיבוּ* *רִאשׁוֹן*. The object, which is expressed in all the other witnesses to the text, can hardly be dispensed with, while *רִאשׁוֹן* can here stand very well without the article. **א** *+* *נְבוּבְרִאֲנֵר*.
- (21) **א** *+* *אֲחֵרִיהֶם*.
- (29) **א** points *רָבִים*, and exegetical tradition agrees in rendering *πολλοίς*. But the parallelism would lead us to follow RASHI in deriving it from the stem *רָבַח* *shoot*, and to point, in accordance with Gen. 21, 20, *רָבִים*. Moreover, according to Job 16, 13, a passage to which RASHI expressly refers, the pointing *רָבִים* may perhaps be intended to bear this meaning.
א *לֵה* is a *קָרִי* *וְלֵא* *בְּהִיב*; **א** *לֵה* had it also; *cf.* v. 26.
- (30) **א** *בֵּימֵי הַהוּא* *+*.
- (31) **א** reads *קָקְרִיתִיךְ*; see *ad* 6, 15 (p. 48).
- (32) **א** *בְּעֵרִיו* **א** *ἐν τῷ δρυμῶν αὐτῆς*; *cf.* 21, 14 and also 46, 23. In poetry the figurative form of speech is always to be preferred to the literal.
- (33) **א** *וְכֹל* **א** *μῆρες*. The asyndeton is much stronger and more emphatic and the *ו* a ditto-gram from the preceding *יְהוָה*.
- (38) In this place alone **א** points *תִּרְבֵּב*, on account of prosaic considerations of reasonableness. The whole structure and plan of the passage, which rests upon the rhetorical figure of anaphora, to which this section is especially partial, imperatively require *תִּרְבֵּב*, which is, moreover, the reading of **א**. The word is altogether wanting in **א**, but even here no inconsiderable number of MSS. among them **א** read *αὐχαιρα(ν) ἐν τῷ δρυμῷ αὐτῆς*.
- (44) **א** *אֵל* *קִיִּב* *אֲרוּצֵם*.
- (45) **א** *אֵל* *נֹוֹה*, which is also attested by **א**. Nevertheless we must read with **א**, and the primary passage 49, 22, *נֹוֹה*. In **א** the *ו* has dropped out before *קָל*.
- 51 (1) **א** *לֵב* *קָטִי* *אֵל*, which is a so called *Atthasis* for *בְּשָׂרִים*, and, like the *Atthasis* in 25, 26 and in v. 41 of the present chapter, owes its origin to a later interpolation. **א** still had the original reading, *אֵל* *לֵב* *טוֹב*; *κατασκευαστῆς* *Νοῦθου*.
- (2) **א** points *רָיִם*, but the context absolutely requires *רָיִם*; *κατασκευαστῆς* **א**. **א** *κατασκευαστῆς* *καὶ κατασκευαστῶν αὐτῶν*, and **א** *κατασκευαστῆς* *καὶ κατασκευαστῶν αὐτῶν*, take *רָיִם* as participle of *רָוַה*.

- 17 ppecially Neh. 13, 15-22. We also find in this passage many details of expression not agreeing with the style of Jeremiah which add external confirmatory evidence to the internal grounds of suspicion. But, on the other hand, the whole tone and form of expression is so plainly intended to imitate Jeremiah, and depends so evidently on parallel passages of Jeremiah, that we must assume that a partisan of Nehemiah put this sabbath sermon into the mouth of the prophet and incorporated it into his book. 5
- 39 (1 ff.) C. 39 has no connection at all with c. 38, and presents an entirely different legendary narrative of the fate of Jeremiah after the capture of Jerusalem. The narrative, in its present form, has been worked over and interwoven with the older account, in the course of which some of its details have been omitted. Verses 4-13 are wanting in \mathfrak{G} , but improperly.
- (4) The reading of \mathfrak{A} and all the Versions is **באשר ראם**, referring back to v. 3 (which, however, belongs to a different connection), and giving an altogether false sense. It was not the knowledge that the Babylonian generals had taken position at the middle gate, but the perception of the fact that Jerusalem was captured, that drove Zedekiah and the troops which still remained, to seek their safety in flight by night. \mathfrak{A} reads **ויצא**, but \mathfrak{S} have, correctly, the plural, *et egressi sunt*, which is also 20 the reading of the parallel passage 52,7 (יילכו).
- (8) \mathfrak{A} **בית** \mathfrak{S} , and the parallel passage 52,13, correctly, **בתי**.
- (13) V. 13, returning to v. 3, leads over to v. 14, which belongs to the older narrative; it must, therefore, be attributed to the latest redaction.
- 40 1) The beginning of v. 1 reads in the traditional text: **הרבר אשר היה אל ירמיהו מאח**. But this superscription cannot be original, for in the whole of the following section no word of God whatever comes to Jeremiah. We must, therefore, see in these words another result of the combination of the two narratives of the experience of Jeremiah after the destruction of Jerusalem. The statement that the following scene, the fulfillment of the royal edict of Nebuchadnezzar issued in 39,12, took place in Ramah is, of course, essential, and forms part of the original contents of this account, in the reconstruction of which it must, therefore, be retained. The words which we have inserted in the text on purely conjectural grounds, and without any external support, would restore in the simplest manner the connection between 39,12 and 40,1-6. 25
- 2) **והיה לכם רבר (הרבר) הזה + הוא**.
- 3) **ועתה הנה**.
- 4) **היום + הוא**.
- 5) **לבוא אתי בבבל + הוא**.
- 6) **ראה כל הארץ לפניך אל טוב ואל הישר בעיניך ללכת שמה לך + הוא**.
- 7) V. 5 begins in \mathfrak{A} with the utterly unintelligible words **ועודנו לא ישוב בערי** \mathfrak{A} **ערי** \mathfrak{G} $\epsilon\nu \gamma \eta$, which is decidedly better. 35
- 50 For cc. 50 and 51 the student should consult BUDDE's conclusive investigation, *Über die Capitel 50 und 51 des Buches Jeremia*, in *Jahrbücher für deutsche Theologie*, vol. xxiii, pp. 428-470; 529-562. 45
- 2) \mathfrak{A} **הבישו עעביה חתו גלוליה + הוא**.
- 3) \mathfrak{A} reads **וגליו**, but seems, by the pointing **באו**, which, of course, can only be the imperative, to intend to indicate that **וגלו** also is to be taken as an irregular imperative Nif'al. Were **וגלו** correct, we should at least have to read **ובאו וגלו** in accordance with \mathfrak{G} , $\kappa\alpha\iota \eta\epsilon\sigma\tau\epsilon\iota \kappa\alpha\iota \kappa\alpha\tau\alpha\phi\epsilon\upsilon\sigma\omicron\nu\tau\alpha$. We read, therefore, with \mathfrak{S}

- 44 crescences which we have already repeatedly encountered in the narrative sections.
- (17-19.25) Here also **A** points everywhere **הַשֵּׁמֶת הַשְּׂמִימָה**; cf. note on 7, 18 p. 51.
- (19) **A** + **לְהַעֲצֶבָה**, with special Masoretic marginal note, **הָהָרַף הַזֶּה**. This difficult word which is wanting in **MS**, has been explained in various ways: **ἡ ἀσπύς**; **3 ad oculendam can.**; **Α, εἰς κάκωσιν**; **Σ, τῷ γλυπτῷ ὀπιηῆς**; in some Greek MSS we find **σοββα** which may be the rendering of **Θ**. The most probable explanation is that given by RASHI, in accordance with Job 10, 8, *to make an image of her* so that the meaning would be *to make an image of the goddess out of dough*.
- (22) **A** + **מֵאֵן יוֹשֵׁב**.
- (23) **A** + **בְּיוֹם הוּה**.
- (29.30) The fact that vv. 29 and 30 are not original has been clearly shown by HIEBER. Jer. does not give an **אָתָּה** anywhere else; and the way in which the fall of Hophra is here predicted as not caused by the conqueror of Zedekiah shows that we have here a *catheismus ex eventu*. The real Jeremiah mentions, (43, 10-12; 46, 20ff.) the catastrophe of Hophra as brought about by Nebuchadnezzar, which is also the view of Ezekiel in his Egyptian prophecies, cc. 29-32. In general, the conclusion of the biographical portion of the Book of Jeremiah is mutilated: we expect, beyond question, the continuation of the narrative to the catastrophe. And this mutilation must be regarded as intentional, for the traditional account of the tragic end of the venerable prophet is supported by every external and internal probability, and it is easy to understand how in later times pains would be taken to draw the veil of oblivion over this sad and shameful occurrence.

- 10 (5-9) Throughout this whole section the text of **Θ** is very corrupt and in a mutilated condition; so much, however, is certain, that **Θ** read v. 9 before vv. 5ff., and this position of v. 9 is by far better and more natural than in **A**, and must certainly have been original.
- (5) **A** reads **יִנְשׂוּה**, which is, of course, a mere clerical error.
- (11) V. 11, which the fact of its being written in Aramaic is sufficient to characterize as something *sui generis*, must be considered a very late interpolation in the passage 10, 1-16, itself a late addition. It violently separates vv. 10 and 12, which belong intimately together; but it is found in **Θ** which, on the other hand, omits v. 10, and also vv. 6-8. This wide divergence of tradition must of itself arouse suspicion; moreover, the whole passage 10, 1-16 is so specifically in the style of Deutero-Isaiah, that no one but a late writer conversant with that prophet can be its author. Nevertheless it does not belong to the very latest portions of the book of Jeremiah, since, as is shown by the citation 51, 15-19, it was regarded by the author of cc. 50. 51 as an integral part of the book.
- (11) **A** **K^cthib** **אָרַף**.
- 17 (10) **A** **K^cthib** **עָם**.
- (23) **A** **K^cthib** **שׁוֹמֵעַ**.
- (24) **A** **K^cthib** **בָּה**.
- (19-27) This passage is not by Jeremiah, but quite late. Jeremiah nowhere else mentions the Sabbath at all, and is such an earnest opponent of all the dead words of the Law that he cannot have connected with the external observance of the Sabbath such promises, even going so far as to make the very existence of Judah and Jerusalem dependent upon it. We are reminded rather of the struggle of Ezra and Nehemiah for the carrying out of the law of the Sabbath, or of

- 41 (6) **¶** reads הלך הלך ובכה. It is impossible to see any motive for Ishmael's weeping, whereas the eighty men, who come as mourners, are the natural subject of the verb here. **¶** therefore, correctly, αὐτοὶ ἐπορεύοντο καὶ ἔκλαιον.
- (7) **¶** תוך **¶**.
- (9) **¶** has ביר גדליהו, which is utterly meaningless and admits of no explanation. **¶**, 5 with very slight variation from the consonantal text of **¶**, φρέαρ μέγα.
- (10) **¶** reads את בנות המלך ואת כל העם הנשארים במצפה במצפה. **¶** merely καὶ τὰς θυγατέρας τοῦ βασιλέως. The conjunction is indispensable; the rest in **¶** is a needless addition, and a mere repetition of what has been previously said.
- ¶** וישבם ישמעאל בן נתניה **¶**. This, too, is a needless repetition. 10
- (16) We must emend, with HITZIG, אשר שבה ישמעאל instead of the traditional reading, אשר השיב מאת ישמעאל. The corruption would be still easier to explain, if we could assume, with HITZIG, that the original reading was, אשר השבה אתם ישמעאל, but no Hif'il of the stem שבה occurs.
- (17) **¶** כמותם. 15
- 42 (1) **¶** ויוניה. **¶** καὶ Ἀζαρίας; cf. 43,2.
- (2) **¶** כל **¶**.
- (6) **¶** אנו **¶**.
- (12) **¶** points והשיב, and **¶**, too (καὶ ἐπιστρέψω ὑμᾶς), derives the word from the 20 stem שוב. The first person in **¶** has no weight against the third person in **¶**, which latter is the only correct reading. But **¶**, et habitare vos faciam, derive the form from the stem ישב, and this is what the whole context positively requires.
- ¶** אל **¶** has אל. 25
- (18) **¶** וחמתי **¶**.
- (20) **¶** התעתים; a mere clerical error.
- ¶** אל יהוה אלהיכם **¶**.
- 43 (10) **¶** טמנתי **¶**. **¶**, better, κατέκρυψας. 30
- ¶** שפרורו **¶**.
- (11) **¶** ובאה **¶**.
- (12) **¶** והצתי **¶**; **¶**, better, καὶ καύσει.
- The original and remarkable rendering of v. 12^b in **¶**, καὶ φθειριεὶ γῆν Αἰγύπτου ὡς περ φθειρίζει ποιμην τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, is, of course, genuine and reproduces 35 the original sense of the passage. Perhaps **¶** read another verb instead of עטה.
- (13) **¶** reads בארץ מצרים. **¶**, far better, τοὺς ἐν Ων; cf. Gen. 41,45.50; 46,20, and Ez. 30,17 (**¶**).
- 44 (3) **¶** reads הזמה אתם ואבותיכם, which is intended to lead over to the direct address 40 which follows. **¶**, better, **¶**. In **¶** the words are wanting altogether.
- (11) **¶** נשיו **¶**. **¶** τῶν ἀρχόντων ὑμῶν. The מלך and the שרים always form a *syzygy*, and the mention of the שרים would be decidedly missed here. **¶**, however, seems to be right in reading the suffix pronoun of the third person singular, as against 45 the second person plural of **¶**.
- (11.12)²¹ Verses 11 and 12^a appear in **¶** in the following form: לכן כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הנני שם פני בכס לרעה ולהכרית את כל יהודה²² ולקחתי את שארית יהודה אשר שמו פניהם לבוא ארץ מצרים לגור שם ותמו כל בארץ מצרים יפלו בחרב ברעב יתמו מקטון ועד גדול בחרב ברעב ימתו **¶**. **¶**, on the other hand, διὰ τοῦτο οὕτως εἶπε Κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ ἐφίστημι τὸ πρόσωπόν μου τοῦ ἀπολέσαι πάντας τοὺς καταλοίπους τοὺς ἐν 50 Αἰγύπτῳ, καὶ πεσοῦνται ἐν βομπαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ, καὶ ἐκλείψουσιν ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου. The text as given by us varies from this latter form merely in the position of the conjunction in a single instance. Here again **¶** exhibits all the ex-

- 37 the most intimate connection with the contents of c. 34, and must originally have been narrated along with them. The temporary retreat of the Chaldeans is supposed in 34,21,22 to be already known; and therefore the only passage in which it is reported, 37, 5, must necessarily have stood originally before 34, 21. Moreover, the two verses which at present open c. 37, and there introduce the report severed from its connection with c. 34, are of the most superficial and worthless character, and clearly bear the stamp of mere patch-work. The removal of 37,4 from this connection and the placing of 37,3 after 37,5 are necessary consequences.
- 34 (11) **אל** Qrè **וּכְבִישׁוּם**. The Hif'il of **כָּשַׁע** occurs nowhere else.
 (12) **אל** **מֵאֵת יְהוָה + וְהָיָה**, which, alongside of **דִּבְרֵי יְהוָה**, is entirely superfluous and inexpressible, and is properly wanting in **ט**.
- 37 (4) **אל** K^{thib} **הַכְּלִיא**; cf. 52,31.
 (16) **אל** **כִּי בֹא**, which is syntactically very strange and difficult. **ט** kai **πλάξ**.
 (17) **אל** K^{thib} **וְאִי**.
- 38 (5) **אל** only **כֹּה**. **ט**, better, **ὅτι οὕτως**.
 (4) **אל** **הַשְּׂרִיִם**. It is easy to understand how, after all that comes between, the need would be felt clearly to designate the subject from v. 1, but this is not indispensable.
 (5) **אל** **אֶתְכֶם**, according to which the words would be part of the speech of Zedekiah, and would contain a confession, on the part of the king, of his unworthy situation. Better, with **ט**, **πρὸς αὐτούς**, as an explanatory remark of the narrator.
 (10) **אל** **שְׁלוֹשָׁה** is a generally accepted emendation of Hitzig's for the traditional **שְׁלֹשִׁים**. **אל** **אֶת יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא**. **ט**, simpler and better, merely **αὐτόν**.
 (11) **אל** K^{thib} **הַכְּחֻבֹת**.
 (16) **אל** **בְּסֹתֵר**. Here a useless addition.
 (25) **אל** **וְלֹא קָרָא**, which is, however, expressly attested as **קָרָא**.
 (25) **אל** points **תִּשְׁרָף**, probably on account of the **אֵשׁ** which can, however, very well stand with the passive. Much better and more naturally **טὴν κατακαύσειεν**.
- 39 (15-18) Another transposition must be made here. The account of the oracle given to Ebed-melech in person forms the natural conclusion of c. 38, and comes, both as regards matter and time, before the conquest of Jerusalem which is described in 39, 1 ff.
 (16) **אל** K^{thib} **מִבֵּי** before **אֵת** immediately following.
 (14) Between 39, 14 and 40, 6 must originally have stood a statement of the fact that Gedaliah was appointed the Babylonian governor over the people who remained, and that he took up his abode at Mizpah.
- 40 (1) **אל** **וַיִּשְׁמַעְאֵל**; **ט** without copulative conjunction.
אל has **וַיִּהְיֶה וַיִּנְהַג בְּנֵי קָרָה**. **ט** kai **ἰουαναι υἱὸς Κάρρη**. Since in the further course of the narrative only a **קָרָה בֶן יִהֲזָן** appears, the doubling of the name in **אל** must be referred to an uncorrected clerical error.
אל K^{thib} **עֹפֵי**.
 (10) **אל** **אֵלֵינוּ**. **ט**, much better and more in keeping with the context **ἐν ὑμῖν**.
אל **בְּעֵרִיכָם**. **ט** merely **ἐν ταῖς πόλεσιν**.
- 41 (1) **אל** **רַבִּי הַסֵּלֶךְ**.
 (3) **אל** **אֶת נְדִלְיָהוּ**.

- and translated, and that alone, can stand as forming an integral part of the genuine ancient text. In καὶ τῶν ἐπιλοιπίων σκευῶν we have probably a corruption in the Greek text for καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν σκευῶν.
- 28 (1) **A** reads: ויהי בשנה ההיא בראשית ממלכת צדקיהו מלך יהודה בשנת הרביעית בחודש החמישי **Θ**: καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει Σεδεκία βασιλέως Ἰουδα ἐν μηνὶ τῷ πέμπτῳ εἶπέ μοι, the eye of the scribe having wandered from בשנה to בשנת. But this elaborate date is utterly out of place here. Every attempt to represent to ourselves what is here reported leads to the recognition of the fact that we have, in cc. 27 and 28, a connected narrative, in which the events follow one another in swift succession. After Jeremiah has completed his warning and dis- 10
suasive words, Hananiah immediately presents himself, and both by speech and by symbolical action defends the opposite view.
- (3^b.4. Verses 3^b and 4 read in **A**: את כל כלי בית יהוה אשר לקח נבוכדנאצר מלך בבל מן המקום הוה וביאם בכל ואת יכניה בן יהויקים מלך יהודה ואת כל גלות יהודה הבאים בבבל אני משיב **Β**: on the other hand, has: τὰ σκευή οἴκου Κυρίου καὶ τὴν ἀποικίαν Ἰουδα, ὅτι συντρίψω τὸν ζυγὸν βασιλέως Βαβυλῶνος. Here, too, as in 27, 19-22, excrescences may be recognized in the text of **A**, and the briefer recension of **Θ** is original. 15
- (11) **A** + נבוכדנאצר. **Θ** 20
A + בעוד שנתים ימים, a needless repetition.
At the end of v. 11 **A** and all the Versions have the words וילך ירמיה הנביא לדרבו, except **Θ**, which has merely: καὶ ᾤχετο Ἱερემίας εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. But the following words of Jeremiah can only be conceived as the immediate answer to the symbolical action of Hananiah; it would be utter nonsense to suppose that the prophet 25
after this action goes quietly home, and does not speak what follows till several days have passed. Moreover, the introduction of these words by הלוך ואמרת, from which the addition לדרבו וילך ירמיה has arisen, must not be understood to mean that Jeremiah, when he spoke these words, was no longer in the presence of Hananiah but in some other place; cf., on this point, 35, 13, and especially 30
39, 16.
- (13) **A** ועשית. **Θ** καὶ ποιήσω, is undoubtedly correct.
- (14) V. 14 reads in **A**: ואלה לעבר את נבוכדנאצר מלך בבל ועבדו וגם את הית השרה נתתי לו **Β**: האלה לעבר את נבוכדנאצר מלך בבל ועבדו וגם את הית השרה נתתי לו **Θ**, on the other hand, has only: ὅτι οὕτως εἶπε Κύριος· ζυγὸν σιδηροῦν ἔθηκα ἐπὶ τὴν τράχηλον 35
πάντων τῶν ἔθνῶν ἐργάζεσθαι τῷ βασιλεῖ Βαβυλῶνος.
- 51 59 ff. This remarkable narrative has come down to us as an appendix to the long oracle against Babylon, cc. 50 and 51; to make it applicable there, vv. 60^b and 62 were interpolated later, and these verses must of course be omitted if 40
we would restore the original form of the narrative.
- (64) At the end of this passage **A** adds the words, wanting in **Θ**, ויעפו ער הנה דברי ירמיהו. The utterly meaningless ויעפו can only have strayed in here through some unfortunate accident from v. 58; it is the concluding word of the long oracle against Babylon. The words ער הנה דברי ירמיהו are, after the analogy of 45
Job 31, 40; ψ 72, 20, a note intended to mark off the speeches of Jeremiah from the historical appendix c. 52; they owe their origin to the final redaction of the Book of Jeremiah.
- 34 (5) ובמשרפות **A** et secundum combustiones; **ΘS** καὶ ὡς ἐκλαυσαν. 50
(7) הנותרות **A**.
- 37 (5) Another transposition must be made here. The facts related in c. 37 stand in

- 19 (3) **¶** K^othib החרסות. But **¶** has πύλης τῆς χαρσεῖθ.
- (11) **¶** + לקביר מוקם מאין מוקם לקביר +. These words, which are identical with 7,32^b, just as v. 6 with 7,32^a, here unnaturally separate the correlative clauses, and destroy the connection entirely. By changing their position and inserting them, for example, after ואת העיר הוואת in the same verse (so EWALD), nothing is gained. In **¶** they are, very properly, wanting.
- (12) **¶** ולתת, through dittography of the final ו of ולוושבו. This reading has the support of **¶** alone. We should at least have to read, with **¶** *et ponam*, ונתתי, **¶**, simply, τοῦ δοῦναι.
- (13) **¶** הטמא must be the correct reading, and **¶** כאתר תופת דמטאב, seems actually to have read thus. **¶** has הטמאים, but to take this as in apposition to the singular התפת הטמא is altogether out of the question. If we should attach the ה to התפת, and read, in accordance with Is. 30,33, כמקום התפתה טמאים, we should undoubtedly remove the chief objection; but, in the first place, התפתה in this single instance, while we have תפת everywhere else, would be very strange; and, in the second place, we should certainly expect to find טמאים before התפתה, whereas **¶** καθὼς ὁ τόπος ὁ διαπίπτων, ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν αὐτῶν ἐν πάσαις ταῖς οἰκίαις, bears indirect testimony to the traditional order of the words. We might be tempted to read, with **¶**, מןמאתם, but this is wholly un-Jeremian. There remains, then, nothing else but to read הטמא, though it must be acknowledged that the sense thus obtained is rather feeble.
- ¶** ותפק. The infinitive absolute, which in 7,18 is entirely in place, would be very strange here. According to 32,29, we should read ויהפכו; **¶** καὶ ἔσπεισαν.
- (15) **¶** K^othib מבי, before the following אל. 25
- 20 2 **¶** ויכה פשחור את ירמיהו הנביא **¶**. **¶** merely καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν, cf. 26,23. The reading ויכה probably preserves a trace of the original ויכה.
- 26 (1) The words אל ירמיהו are wanting in **¶** and all the Versions, but can hardly be dispensed with; cf. 27,1; 34,1; 36,1, and 49,34. 30
- (2) **¶** has על.
- ¶** + ערי, which is wanting in **¶**; cf. 7,2; 17,20; 36,6.
- (5) **¶** והשכם, probably a mere clerical error; all the Versions and the parallel passages 7,13.15; 11,7; 25,3.4; 29,19; 32,33; 35,14.15; 44,4, agree in omitting the conjunction. 35
- (6) **¶** K^othib הוואתה.
- (8) **¶** has צנה, but these consonants must have originally been intended to have the pronunciation צנה, **¶** συντάξε . . . αὐτῷ, as in 36,8.
- ¶** + וכל העם. But an omission of these words in **¶** would be hard to explain, while, on the other hand, it is entirely in keeping with the situation for priests 40 and prophets to take the initiative and incite the people, as in v. 11, where they are the authors of the accusation, and as, *vice versa*, in v. 16 the words of Jeremiah make such an impression on the people that they turn against the priests and prophets.
- (18) Instead of מיכה the Q^{re} would read the more usual form of the name מיכה. 45
- (24) It is very awkward that v. 24, though it forms the immediate continuation of v. 19, is separated from it by the intervention of vv. 20-23; for Ahikam, the son of Shaphan, also belongs to the princes of Judah who here sit in judgment upon Jeremiah. 50
- 36 (17) **¶** + מפיו, which has been erroneously and awkwardly introduced from v. 18, and is, therefore, properly wanting in **¶**.
- (28) **¶** + הראשנים.

- 2 מוֹלִיךְ we should expect the infinitive 'GEM'. The words are moreover redundant, while up to this point we have a well-constructed verse of two parallel members. **Ⓢ** evidently did not read the words, and had the text of v. 17 in a somewhat different form: οὐχὶ ταῦτα εἶπαί μοι; οὐκ ἔλεγε Κύριος ὁ Θεός σου. This **אחריך יהיה אלהיך**, as a more complete conclusion to our coherent and independent passage, is certainly very tempting, and **אח** instead of **אח** can hardly be regarded as a mere variant; yet it seems to me more prudent to abide by **אח**, on account of the strict parallelism subsisting between the two members of the verse.
- 12 (4) Instead of **אח אחרינתו**, **Ⓢ** has ὁδοὺς ἡμῶν—**אחרינתו** which may be the latter reading; but it is impossible to come to any decision in regard to such a fragment standing, as it does, apart from all context.
- 17 (8) The Q^re following the false analogy of v. 6, which is altogether dissimilar would read here **אח ואח** instead of **אח ואח**; this reading of the Q^re has only the support of **Ⓢ**. The K^dhib is correct, and we must, with **ⓈⓈⓈ**, point **אח**.
- (10) **אח**, better, without the conjunction.
אח K^dhib **אח**.
- (11) **אח** K^dhib **אח**.
- (12) V. 12 in the form in which it has come down to us can only be an appeal to God, parallel to **אח ישראל יהיה** in **אח**, v. 13, and must then be taken in close connection with v. 13. But this causes considerable difficulties. It is hardly possible to conceive of **אח** as said of **אח**; **אח** is a most unnatural expression for the one who sits enthroned in the heights of heaven; and in the single parallel passage in Jeremiah, 14, 21, **אח** refers to Jerusalem. Some have therefore been disposed to regard the whole verse as an apostrophe to Jerusalem: of **אח** taken the sentence as a separate statement: *The place of our sanctuary has glorified, high throne from the beginning.* But the latter interpretation of the words yields no connection with the context, and introduces a perfectly idle and, in this place, unintelligible thought; while the former, an invocation of Jerusalem as the place whence alone salvation can come, involves an idea not to be expected from the prophet who (7, 13-15) so emphatically protests against all external ostentation of the temple of Jerusalem. Since **Ⓢ**, too, has the words in a greatly abbreviated form, ὁ θρόνος δόξης ὑμῶν, ἀριστία ἡμῶν, we are forced to recognize in them a later addition.
- 18 **אח** **אח** is EWALD's extremely happy emendation. **אח** has **אח** for which the Q^re reads **אח**. But this sudden change to the first person is extremely harsh, and we should certainly read, with **Ⓢ** **אח** **אח** **אח** easily drop out immediately before 2. Without either pronoun **Ⓢ** **אח** and **Ⓢ** **אח**. The traditional **אח** **אח** must also be due to a clerical error. The figure *they shall be written on the earth* (that is, in the clay, and not on the imperishable rock) is very peculiar, and is not to be met with elsewhere in the OT; moreover, we expect here an idea parallel to the preceding **אח**. All these difficulties are solved in the simplest manner by EWALD's emendation: **אח**, then, must, of course, be connected with **אח**.
- 19 (1) **אח** has **אח** simply **אח**, but a new verb is indispensable here: **ⓈⓈⓈ** in **אח**, καὶ ἄεις ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων. **Ⓢ**, simplifying differently, *made it made by several: figuli testam a senioribus populi.*

- 31 ture of the verse to retain על בנייה in the first half, and omit it in the second half of the verse. \mathfrak{I} has at least: *Rachel florantis filios suos et nolentis consolari super eis.*
- (21) \mathfrak{A} הלכתי K^ethib.
- (22) The enigmatic words נקבה הסוכב נבר are certain so far as the textual criticism is concerned, but their meaning is very obscure; see the explanatory note to the English translation. 5
- (28) \mathfrak{A} ולנתוין ולהרם ולהאביר + \mathfrak{U} , which is wanting in \mathfrak{U} ; cf. also 1, 10.
- (35-37) Verses 35.36.37 are found in \mathfrak{U} in the order 37.35.36. HITZIG strikes them out as being in the style of Deutero-Isaiah, and only loosely connected with the 10 preceding.
- (38) באים is wanting in the K^ethib, but is expressly noted as חתיב ולא כתיב, and is in fact indispensable.
- (39) \mathfrak{A} קוה K^ethib.
- (40) \mathfrak{A} השרמות K^ethib, which is merely a clerical error. 15
- 46 (15) \mathfrak{A} מרוע נסחה אבירך לא עמר, in which נסחה is difficult to explain, and the harsh enallage of the number is very striking. \mathfrak{U} avoid the latter objection by reading the plural, the former rendering: מא דין איתברו נברך ולא יכילו למקם; the latter: *מדעל מלך אהלסע חמתם סנפס סל מנס*; while \mathfrak{I} *quare computruit fortis tuus? non stetit*, has the singular throughout. This, however, still does not remove the difficulty of נסחה, which Σ , adhering to the etymology, renders: τί ὄτι συνεψήθησθαι ὁ δυνατός σου. \mathfrak{U} has preserved the original rendering, διὰ τί ἐφυγεν ἀπὸ σοῦ ὁ ἄπικ; ὁ μύσχος ὁ ἐλεκτός σου οὐκ ἔμεινε, where it should be noted that the words ἀπὸ σοῦ are wanting in a number of the best and oldest MSS; 25 ὁ ἄπικ=הק speaks for itself; ὁ ἐλεκτός is an explanatory interpolation. For the parallelism of נס לא עמר cf. v. 21.
- (17) \mathfrak{A} points קראו שם, which hardly gives sense. \mathfrak{U} καλέσατε τὸ ὄνομα, and \mathfrak{I} *vocate nomen*, give the simple and good reading שם קראו.
- (20) \mathfrak{A} has יפה פיה, as two words; but we have here a קטלטל formation, and must 30 therefore treat it as one word; cf. the verbal form יפיות ψ 45, 3. \mathfrak{A} reads בא בא, which is certainly a mere clerical error. All the Versions agree in reading ἤλθεν ἐπ' αὐτήν.
- (27-28) On vv. 27-28, cf. note ad 30, 10. 11 (p. 66). 35
- 2 (14-17) The obvious fact that vv. 2, 14-17 cannot originally have belonged here, because they interrupt the connection, is duly recognized by EWALD (*Propheten*, ii², p. 100), who also (*l. c.* p. 85) advances the suggestion that Jeremiah himself inserted the verses here in his final revision of the work in Egypt shortly before his death. The verses certainly bear throughout the stamp of Jeremiah's style, 40 and their authenticity is the less to be questioned, since it is impossible to imagine any other reason for their interpolation in the book of Jeremiah.
- (15) Instead of the Q^re would read נצחו; but the passage 4, 17 clearly shows that we have here the stem נצה, not יצה. The singular נצחה, found also in 9, 11 and 46, 19, with the feminine plural subject עריו is syntactically unimpeachable. 45
- (15.16) The superfluous words מבלי ישב in v. 15 are found, it is true, in \mathfrak{A} and all the Versions; if, however, they be omitted, we obtain for vv. 15. 16 three correctly constructed elegiac lines, which can hardly be accidental:
נתנו קולם	עליו ישאנו כפירים	
עריו נצחה	וישיתו ארצו לשמה	
ירעוך קרקר	גם בני נף ותחפנחם	50
- (16) \mathfrak{A} ותחפנס K^ethib.
- (17) \mathfrak{A} בעת מוליכך בדרך + \mathfrak{A} , which is syntactically very strange; instead of the participle

33 sense and contents, it is first of all apparent that הנתצים, which is found in all the Versions, is to be pointed as the Nif'al participle, and taken in the sense of the Latin gerundive, the Greek verbal adjective: *those doomed to destruction*. באים must then be taken as the predicate to הנשרים, the את before the latter word must be omitted. Thus with the smallest possible departure from that which has been transmitted to us, the text, in the form proposed by us, yields a sense at once satisfactory and in accordance with the context. 5

(5) אֱלֹהִים מֵהַעִיר הוּאָהּ; Ὁ ἐπ' αὐτῶν.

(8) אֱלֹהִים לְכוּלֵּיב לִבּוֹ.

(9) אֱלֹהִים לְשֵׁם שְׁשׁוֹן; Ὁ, better, εἰς εὐφροσύνην.

אֱלֹהִים + אֹהֶם, which is wanting in Ὁ, and is certainly superfluous. 10

(11) The words which stand here in the middle of the verse are, on account of their liturgical and Levitical character, to be ascribed to a later redaction, and consequently stricken out, as in the case of vv. 14-26 of this chapter and of 31, 10-14.

(14-26) The whole passage, vv. 14-26, is wanting in Ὁ, and is clearly a later excrescence, 15 whose ideas and views are entirely foreign to those of the real Jeremiah; it is therefore to be canceled. On the other hand, an independent discourse of some length could not well end with v. 13, and we must, therefore, look for a fitting conclusion. Now if we take the passage 23,7-8, which is placed by Ὁ after 23,40, we find that it serves in both texts as the final paragraph of a long discourse, 20 although it forms a fitting conclusion in neither case. Indeed, the very fact of the varying position of the passage in the two texts, would be sufficient to arouse our suspicion that these verses in c. 23 have not retained their original place. Here, however, at the end of a speech which deals *ex professo* with the future of Israel after its release from the Exile, they would form a most appropriate conclusion. 25 We also meet with these verses, almost word for word, in 16,14-15, where, although they are to be found in all the Versions, they are absolutely inappropriate and interrupt the connection very sensibly. On the other hand, their occurrence in all the witnesses speaks in favor of their authenticity which is, in fact, not to be questioned. 30

The form in which these verses appear here, is produced by a combination of cc. 16 and 23. In 16,14, אֱלֹהִים has ולא יִצְמַר עוֹד, against ולא יֵאמְרוּ עוֹד 23,7; but Ὁ has in both places καὶ οὐκ ἐροῦσιν ἔτι. In אֱלֹהִים the second verse (16,15) reads: בִּי אִם חַי יְהוָה אֲשֶׁר הָעֵלָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צִפּוֹן וּמְכַל הָאָרְצוֹת אֲשֶׁר הָרִיחָם שְׂמָה וְהַשְׁבוֹתִים עַל אֲדָמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָאֲבוֹתָם. Ὁ has the same text except that it reads τὸν οἶκον 35 Ἰσραὴλ, instead of בֵּית יִשְׂרָאֵל, אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, and ἐξῴθησαν instead of הָרִיחָם; 23,8, however, אֱלֹהִים has: בִּי אִם חַי יְהוָה אֲשֶׁר הָעֵלָה וְאֲשֶׁר הֵבִיא אֶת אֶת וְרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צִפּוֹן וּמְכַל הָאָרְצוֹת אֲשֶׁר נָתַתִּי לָאֲבוֹתָם; and Ὁ: ἀλλὰ Ἰη Κύριος ὅς σουήγαγε πᾶν τὸ σπέρμα Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς βοβῆς καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν χωρῶν οὐ ἐξῴθησεν αὐτοὺς ἐκεῖ, καὶ ἀπεκατέστησεν αὐτοὺς εἰς γῆν ἡν ἠὲ αὐτῶν. The use of the two verbs together, 40 אֲשֶׁר הָעֵלָה וְאֲשֶׁר הֵבִיא, in אֱלֹהִים is very harsh; we, therefore, following 16,15, read simply אֲשֶׁר הָעֵלָה, which is in keeping with the parallelism and in agreement with Ὁ (here σουήγαγε, while in the preceding verse הָעֵלָה is rendered by ἀνήγαγε). The reading of Ὁ πᾶν τὸ σπέρμα Ἰσραὴλ is certainly preferable to the one אֶת כָּל וְרַע אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל of אֱלֹהִים, since the two exiled kingdoms of Israel and Judah are here referred to. 45 For the conclusion of the verses we have adhered as closely as possible to 16,15. Instead of הַרְחַתִּים 23,8, Ὁ reads הָרִיחָם, as also אֱלֹהִים correctly in 16,15. The conclusion of 23,8 in Ὁ is more closely conformed to 16,15, from the fact that הַשְׁבִּיב וְהַשְׁבִּיב is read, instead of וְהַשְׁבִּיב; cf. אֱלֹהִים הַשְׁבִּיבִים. It must be acknowledged, however, that the reading of אֱלֹהִים in 23,8 is to be preferred in that it has the stem יֵשֵׁב 50 not הַשְׁבִּיב. The return to the old home is mentioned in the first half of the verse, and now follows as a new element, the promise that they shall always dwell there. We therefore prefer to read וְהוֹבְשִׁים; cf. also 32,37.

- 23 (33) **¶** אֲתִימָהּ מִשָּׂא, which is utterly unintelligible, and is due solely to a wrong division of the words. **¶** ὅ υμῖς ἐστὲ τὸ λήμμα=המשא אמת.
- (37) **¶** ויאמר, but, according to v. 35, we must, with **S** אָמַר! read תאמרו. The corresponding words are altogether wanting in **¶** owing to a corruption of the text; but the Hexaplar text supplies from **¶** οὕτως ἐρέετε.
- (39) **¶** All points and reads וְנִשְׁתַּחֲוֶי אַתְּמֶנָּה נִשָּׂא; but **¶** agree in reading διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ λαμβάνω, **¶** אֲנִי אֶלְמַסְכֶּם מִפִּי, and this is absolutely required by the sense and the play on the words evidently intended here.
- 21 (3) All the Versions agree with **¶** in reading ויאמרו ירמיהו אליהם כה תאמרו אל זרקהו, which, when compared with v. 8, must certainly be altered to ויאמרו יהוה אלי כה תאמר. The narrative form introduced by the later editor into the two opening verses, which serve to explain the situation, has caused the use of the narrative form in v. 3 as well.
- (4) **¶** את מלך בבל ואת הנשדים. **¶** only πρὸς τοὺς Χαλδαίους.
- (6) **¶** ואת האדם. **¶** without *and*.
- (7) **¶** ואת. **¶**, correctly, καὶ τὸν λαὸν καταλειφθέντα.
- (9) **¶** ביד נבוכדראצר מלך בבל וביד איביהם. **¶** only εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῶν.
- (11-12) The opening words of v. 11 are difficult in **¶** (**¶**, however, has ὁ οἶκος βασιλέως ἰουδα ἀκούσατε λόγον Κυρίου), and for the last word of v. 12, מעלליהם, the Q^{re} would read מעלליכם. These two verses do not suit here at all, since in v. 13 also all Jerusalem is addressed; they are an interpolation based on v. 14 of this chapter and especially on 22, 3, and must, therefore, be omitted.
- 20 (14ff.) EWALD long since rightly saw that, in the passage 20,7-20, vv. 14-20 should precede vv. 7-13.
- (17) **¶** have מותתני מרחם, אשר לא מותתני מרחם; **¶** ὅτι οὐκ ἀπέκτεινε με ἐν μήτρᾳ. What follows shows that not מרחם, but ברחם is the original and correct reading. Since it did not lie within the power of any human being to bring this to pass, least of all in the power of the איש, who, in accordance with Oriental custom, had no access to the lying-in room, and whose sole task it was to convey the news of the happy birth, we must point מותתני as the second person and take it as an address to JHVH. Then אשר also, at the beginning of the verse, must be altered to למא.
- (13) This verse, with its very singular transition to the tone of the Psalms (*cf.* especially the characteristic use of אביון), must be regarded as a later addition; v. 12 forms a sufficient conclusion, requiring no further.
- 32 (1) Instead of בשנת, the Q^{re} would read here בשנה as in 28, 1, although in 46, 2 and 51, 59 the former reading is allowed to stand.
- (1^b & 2^b ff.) Verses 1^b and 2^b:5 have been omitted because they are simply detailed circumstantial historical additions, quite in the style of the biographical portions of the Book of Jeremiah, and are merely intended to explain the situation in the following chapter.
- (2) **¶** הנביא + **¶**.
- (4) **¶** עיניו קרעו, קרעו עיניו.
- (6) **¶**, adhering to the style of the preceding explanatory and narrative additions, reads, ויאמר ירמיהו היה דבר יהוה אלי לאמר, while **¶** read, καὶ ὁ λόγος Κυρίου ἐγενήθη πρὸς Ἱερεμίαν λέγων; *cf.* 33, 1, and also 14, 1.
- (8) After אשר בארון בנימין come, in **¶**, the entirely superfluous words אשר בארון בנימין, which **¶** places before בענתות, אשר בארון בנימין, κτήσει σεαυτῷ τὸν ἀγρόν μου τὸν ἐν τῇ Βενιαμιν

- 22 (3) \mathfrak{M} 58. $\Theta\mathcal{E}\mathfrak{S}$ agree in reading the copulative conjunction.
 (4) \mathfrak{M} K^{thib} יעבדו.
 (6) \mathfrak{M} K^{thib} וישבה.
 (14) \mathfrak{M} תלוץ קספן, and all the Versions agree with \mathfrak{M} in this in one of the two ways, the γ with the second word. The suggestion, first made by J. D. MOUTON to divide the words differently and read תלוץ קספן, has been generally adopted.
 (15) \mathfrak{M} בצרו, for which many different explanations have been offered. The whole context requires a proper name. Θ , in the majority of the MSS. has $\beta\alpha\upsilon\lambda$, which graphically indeed agrees closely with the traditional $\beta\alpha\upsilon\lambda$; but from material considerations the reading of $\Theta\mathfrak{N}$ and its daughter, the Arabic Version: $\acute{\epsilon}\nu$ Αχαιβ =באחב, is preferable, since we know, on the reliable authority 20: 1, 22, 30, that Ahab was actually possessed with a mania for building. In the archetype of \mathfrak{M} the name was probably written באחב, with omission of the second א (*cf.* in this connection נהגתי v. 23, and this, under the influence of $\beta\alpha\upsilon\lambda$ v. 14^b, was corrupted to בצרו).
 (23) \mathfrak{M} K^{thib} ישבתי.
 \mathfrak{M} has, according to BAER-DELITZ-SCH. מקננתי, while usually נהגתי appears in the K^{thib}. This is, of course, a clerical error for נהגתי, $\mu\alpha\tau\iota\sigma\tau\epsilon\sigma\iota\sigma\iota\varsigma$: $\Theta\mathcal{E}\mathfrak{S}$ have this again an incorrect writing for נהגתי.
 (25) \mathfrak{M} + וביד.
 \mathfrak{M} וביד $\Theta\mathfrak{S}$, better, without the copulative conjunction.
 (26) \mathfrak{M} has תארץ אחרת, which is grammatically objectionable; *cf.* 2: 21.
- 23 (10) In \mathfrak{M} the verse begins with the words 'wanting in Θ : וְכִי מוֹצֵאִים מִלִּפְתֵּי הָאָרֶץ', 9. 1. These words are superfluous; they destroy the parallelism, and their contents are singular. The reproach is here too special, and, moreover, one the responsibility for which cannot be imputed to the false prophets. The verse forms the immediate continuation of the *holy words of JHWH*.
 (17) \mathfrak{M} has אֲמִיר לְקַנְעֵי דְבַר יְהוָה; Θ , on the other hand, ἀπομαρτυροῦντες τὸν λόγον Κυρίου=יהוה דְבַר לְקַנְעֵי, which is much better and more natural.
 (18) \mathfrak{M} מי; \mathfrak{S} , and apparently also \mathcal{E} , has the copulative conjunction. Instead of דְבַר the Q^{rc} read here ידבר, as just before, and this reading is supported by $\mathfrak{S}\mathcal{E}\mathfrak{S}$. The reading of the K^{thib} is, however, to be retained, and is attested by the oldest Hexaplar MSS τίς μαρτυροῦντα τὸν λόγον αὐτοῦ. The words are altogether wanting in the genuine text of Θ .
 \mathfrak{M} has תִּשְׁמַע; but according to v. 22 we must, with G^{en}, read שִׁמְעוּ.
 (19-20) Verses 19 and 20, which are repeated with slight variation in 30 23: 24, are not only suspicious on account of the expression באחרית הימים, but destroy the connection between vv. 18 and 21. The only possible way of obtaining any natural sense from them would be to regard them as containing an example of the new prophetic word revealed by God, to show how the prophets ought to proceed if they were true prophets, but how in fact they do not proceed, but that they are tremely forced; *cf.* STARK, ZAT. xi, 240ff.
 (28) \mathfrak{M} הלום; Θ , better, τὸ ἐνόησαν αὐτοῦ.
 (32) \mathfrak{M} תנוני על נפשי חלמתי שקר; Θ δὲν τούτοις, ἀλλ' ἐπὶ τῶν τῶν προφητῶν τῶν ἀπομαρτυρούντων ἐνόησαν αὐτοῦ, and חלמתי is absolutely required by the parallelism with vv. 30 and 31. The reading of \mathfrak{M} is connected with other passages where we find the same idea, that dreams do not form a peculiarity of the false prophets, but are entirely outside the province of all prophetic revelation, and are true; *cf.* *ibid.* 29. 8, and 27. 9.

- 24 (8) **א** + **א** + **ב**י, which **U** rightly omits.
 (9) After לֹוּעָה, which the Q^crê again alters to לוֹעָה, **א** adds לִרְעָה. The word is perhaps merely a dittogram from לוֹעָה; in any case, such a use of רְעָה is unexampled.
- 29 (1) **א** + הַנְּבִיאַ + **א**.
א + **א** + יֵתֵר, an addition which is difficult to understand.
א + אֲשֶׁר הִנְלָה נְבוּכַדְרֶאצַּר מִירוּשָׁלַם בְּבַלָּה + **א**.
 (2) V. 2 occurs in all the Versions, but is undoubtedly to be attributed to the editor who worked over the genuine text of the letter and brought it into its present form.
 (3) **א** + נְבוּכַדְרֶאצַּר + **א**.
 (8) **א** + אֵל הַלְּמָתִים אֲשֶׁר הֵם הַלְּמִים is absolutely required by the context in place of the traditional מְהַלְּמִים אֲשֶׁר אַתֶּם מְהַלְּמִים. In c. 23 also, it is the false prophets who have dreams and use them as the vehicle of their false prophecies (23, 25, 27, 28 and, according to the reading of **U**, v. 32); cf. also 27, 9 (**U**). The impossible form מְהַלְּמִים has long been recognized as being due to a dittography of the final ם of אַתֶּם.
 (14) **א** + K^othib שביתכם.
 (16-20) Verses 16-20 must positively be stricken out. They form a digression to the subject matter of c. 24 very difficult to understand, and v. 21 is evidently the immediate continuation of v. 15. The passage is wanting in **U**, but probably because the scribe skipped from בְּבַלָּה v. 15 to בְּבַלָּה v. 20.
 (21) **א** + עֲבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל + **א**.
א + נְבוּכַדְרֶאצַּר + **א**.
 (22-31) Verses 22^b-31^a are to be omitted. At the time when Jeremiah wrote, the fate of these two false prophets could not have been fulfilled, since otherwise the fact that the passage has the form of a prophecy would be absolutely incomprehensible. We must assume that Jeremiah merely threatened these two persons with a violent death, and that later, after this had actually occurred, the fact was inserted by the author of the narrative portion and editor of the whole book of Jeremiah. The account is doubtless correct, and very valuable to us, but certainly formed no part of the original contents of the letter. We must regard in a similar manner what is reported in vv. 24 ff. with reference to Shemaiah, which certainly comes from the same reliable source. Jeremiah could not refer in his letter to a document which only came to Jerusalem from Babylon as a result of that letter. This narrative also is no doubt correct in point of fact, and is exceedingly interesting to us, but must certainly here be due to later interpolation. I would call attention here to the change in the form of the narrative to the third person, just as in the biographical portions of the Book of Jeremiah. Moreover, it is necessary in v. 26 to read, with **U** (γενέσθαι ἐπιστάτην), פְּקִיד instead of פְּקִידִים.
 (23) **א** + K^othib הַיּוֹדֵעַ, Q^crê הַיּוֹדֵעַ.
 (32) **א** + וְלֹא יִרְאֶה. Jeremiah could not expect that Shemaiah would live seventy years longer, to see the future salvation of his people. With **U** τοῦ ἰδεῖν, we must read לְרִאוֹת.
 49 (8) **א** + K^othib עוֹלָם.
 (9) The reading of **א** and all the Versions is בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים. I read, instead, אַחֲרֵי כֵן according to 49, 6; cf. STAERK, ZAT. xi, 247-253.
א + K^othib אֲשׁוּב, Q^crê אֲשׁוּב. We must, of course, adopt the reading of **U**, καὶ ἀποστρέψω, which represents the proper Hebrew construction.
א + K^othib שְׁבִית + **א**.

- 35 (18) אַל + רמיהו כה אמר אלהי. The words are wanting in Θ and must certainly be supplied since throughout the whole chapter up to this point the first person is everywhere. Θ reads the verse in a somewhat different form: ἀλλ' οὕτως εὐαγγελίον ἐστὶν ἕως ἡμερῶν ἐπειδὴ ἤκουσαν υἱοὶ λυαθαβ υἱοῦ Ρηχαβ τὴν ἐντολὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν καὶ καθότι ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν.
 אַל + מצותי את כל מצותי ב, which is again wanting in Θ .
- (19) אַל + יהוה צבאות אלהי ישראל. כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל. The לַן also is wanting in Θ but this must be retained.
- 13 (16) The Q^{re} incorrectly alters the K^{thib} ישיה to ישיה.
 (18) All the Versions, except \mathfrak{C} , have ἀπό κεφαλῆς ὑμῶν. אַל reads כְּרֹאשֵׁיכֶם: *head*; however, כְּרֹאשֵׁי never means *head ornament*, but always *region of the head* (as מְרִנְלוֹת means *region of the feet*), we should expect at least כְּרֹאשֵׁיכֶם. For כְּרֹאשֵׁי in its primitive meaning *head* a plural ראשׁ cannot be established even from Ez. 36, 11, and we must, therefore, read כְּרֹאשֵׁיכֶם.
 (19) \mathfrak{C} ἄποικίαν τελείαν = שְׁלֵמָה נְהֵלָה, Am. 1, 6, 9. אַל נְהֵלָה שְׁלֵמָה in the sense required here is very strange, and \mathfrak{C} ἀποικίαν τελείαν, *settled colonies*, would not have felt the difficulty and pointed שְׁלֵמָה נְהֵלָה. The הֵלָה arose under the influence of the immediately preceding הֵלָה by dittography of the final ה of הֵלָה.
 (20) אַל has וראי עיניכם וראי, which the Q^{re} corrects to וראי עיניכם וראי. So \mathfrak{C} אַל the latter taking the following הַבָּאִים מִצֶּפֶן as a vocative and subject of the two imperatives. Θ has ἀνάλαβε ὀφθαλμοῦς σου Ἱερουσαλὴμ καὶ ἴδε τοὺς ἐρχομένους ἀπὸ βορρᾶ. Ἱερουσαλὴμ is here an explanatory gloss, but is quite correct; since the whole verse is addressed to Jerusalem. The metre itself shows that אַל is right in omitting this word, but the singular must, of course, be restored through out.
 (21) The unanimously attested reading is: כֹּחַ תִּמְצִי מִיַּמֶּךָ וְאֵת לְמִדַּת אֲהָבָם עֲלֶיךָ אֲלֵפִים לְרֹאשׁ. We are here in precisely the same situation as in 18, 15: the metre is dissimil. According to the elegiac scheme there are too many words for one verse, too few for two; and the question, therefore, arises whether we should expand to two verses or abridge to one. As in case of 18, 15, the rhythm of those stanzas which can be clearly distinguished, is in favor of the latter alternative. What is the meaning of the general and indefinite subject of יַמֶּךָ, Θ ὄψαυ ἰσχυροῦς, *strength*; \mathfrak{C} JHWH is throughout the speaker, and the subject of the approaching visitation. The slight change to תִּמְצִי removes both objections and restores a correct line measure of the metre. Since אֲלֵפִים לְרֹאשׁ gives the requisite second member, and forms the natural conclusion of the thought, the unsuitable and superfluous intervening words עֲלֶיךָ אֲהָבָם must be omitted.
 אַל has כֹּחַ אֲהָבָה, but כֹּחַ אֲהָבָה suits the metre better and is smoother.
 (24) According to the structure of the remaining stanza a whole verse must have fallen out here, which, however, I do not venture to restore. The word אֲהָבָה found in all the Versions, with its departure from the vocative JHWH , is to be observed, is evidence of the corruption which has here taken place in the text.
- 25 Here, too, the text must be somewhat altered for the sake of the metres. The universally attested reading is: אֵל נִימְלֶךְ מִנֶּךָ מִדֶּק מִמֶּךָ נִמְלֶךְ נֹאם יְהוָה. The \mathfrak{C} reading τοῦ ἀπεθῆναι υἱῶν σου read מִדֶּק instead of מִמֶּךָ. We should not hesitate to omit אֵל נִימְלֶךְ, which is frequently inserted or omitted in the different Versions, and then by simply changing the position of נֹאם we obtain a verse perfectly correct in form. אֵל נִימְלֶךְ the second member of the verse is not to be restored since it has never occurred in all the Versions, even according to \mathfrak{C} .
- 24 (18) אַל has again אַדָּר; Θ S, better, אַדָּר.
 (19) אַל has עַל.

- 16 of subject from that of v. 6^b is indicated, the subject must be the same here, *צדיק*. the survivors, and the object the dead. It is then at once clear that **Ⓞ** is right in reading *לנהם*, instead of **Ⓜ** *לנהמו*. The words **לם** and **לם** are both indispensable, and, in the case of two words so much alike standing side by side, either the first (as in **Ⓞ**), or the second (as in **Ⓜ**) might easily drop out; we must here combine **Ⓜ** and **Ⓞ**. SCHWALLY also strikes out the universally attested *על* before **אבל**, whereby the text is made smoother; he also omits the suffixes of **אבו** and **אמו**.
- 17 **Ⓜ** *Κεθίβ* *לדוגים*, which is here, as in Ez. 47, 10, altered by the Q^ré to *דינים*.
- 18 **Ⓜ** *ראשונה* + **Ⓜ**, which is correctly omitted in **Ⓞ**. It is related to vv. 14 and 15, in which did not belong here originally, but are a later addition; before the promise can be fulfilled the guilt of Judah must be atoned for twofold.
- 17 1 **Ⓜ** *ΑΘΣΣΞ* agree in reading the third person. **Ⓞ** omits the whole of vv. 1-4 and the opening words of v. 5, the eye of the scribe having probably wandered from *יהוה* (16, 21) to *יהוה* (17, 5^a).
- 2 These words are very obscure. All the Versions, so far as we have them, connect *בניהם* in such a way that *בניהם* is made the subject of *בוכר*: *ἀναυπησθησὺν ὁ υἱὸς αὐτῶν*; and it must be acknowledged that this view is grammatically the most likely. But the sense and context would rather lead us to take *בניהם*, as well as the two following words, as the object of *בוכר*. For the sacrifice of children is always regarded, in Jeremiah and Ezekiel, as the culmination of Israel's crimes. In this case we may suppose that the matter is intentionally alluded to here in a delicate manner, just as the succeeding crimes are merely mentioned without being specially characterized.
- 3 All the Versions read, with **Ⓜ**, *מוכחותם*, **Ⓜ**; but here, alongside of *אשרים*, only *מצבות* could have stood. The same change of *מצבה* to *מובה* is recognized by WELLSHAUSEN in Gen. 33, 20.
- 4 The longer form *הררי* is very strange in the singular, and *ΑΘΣΣΣ* understood, in fact, *הררי*. **Ⓜ**, however, has probably pointed correctly, in which case *הררי* will refer to Jerusalem; cf. 21, 13.
- 5 **Ⓜ** *כל*. The *and*, which is found in *ΑΘΣΣΣΞ*, is indispensable; cf. also 15, 13.
- 6 **Ⓜ** *ובך*, which only admits of a very forced explanation. **Ⓞ** evades the difficulty by a lengthy paraphrase. The Hexaplar Version, whose origin is not expressly stated, reads, probably on the basis of a variant text, *καὶ ἀπαρεθῆσεται καὶ ταπεινωθήσεται*. *ΣΞ* both render freely; *Σ* *ἵσχυρῶς*; *Ξ* *et relinquere sola*. We must, with GRAF, emend to *ירך*, in accordance with Deut. 15, 2-3.
- 7 **Ⓜ** *Καδῆμα*. *ΑΘΣ*, better, *ἐκκέκασται*; cf. 15, 14.
- 12 10 The unanimously attested reading is *לי*, which, following GRAF, must be emended to *בי*.
- 11 **Ⓜ** points to *העש*, which results from the corruption of *לי*. Only the article can be intended here, and not the interrogative particle.
- 12 11 **Ⓜ** *שמה*. *ⓄΣΞ*, better, *שמה*. **Ⓞ**, quite freely, *ἐτέθη*.
- 35 12 **Ⓜ** *ירמיהו*; **Ⓞ** correctly *πρὸς μέ*.
- 14 **Ⓜ** + **Ⓜ** *עד היום הזה כי שמעו את מצות אביהם*.
- 15-16 Verses 15-16 are found in all the Versions, but must nevertheless be stricken out. The prolixity of the latter half of this chapter is positively intolerable, and the portions wanting in **Ⓞ** show that later hands have been at work here.
- 17 **Ⓜ** + **Ⓜ** *אלהי ישראל*. An altogether unparalleled accumulation of divine names, in which **Ⓜ** stands entirely alone.
- 18 **Ⓜ** *יען דברתי אליהם ולא שמעו ואקרא להם ולא ענו*.

- 49 emendation proposed by HILZIG, אֵרַךְ לַעֲוֹנָה, would, in order to give a personal meaning, have to read אֵרַךְ הַחַיָּה לַעֲוֹנָה. It seems best, then, to read, in agreement with 4, 13, 37; 6, 4; 13, 10; 45, 3: אֵרַךְ לִי יָמַי, which is a genuine Hebrew expression, and yields at least a clear sense in agreement with the context. **אֵל** has תִּהְלֵלָה. Instead of this the Q^{re} reads תִּהְלֵלְתִּי, which, in view of the fact known יָהּ עֲשֵׂי וְצַדִּיק הָיָה, would be equivalent to תִּהְלֵלְתִּי. **עֵל** merely נְדָבָר עֵלָיָהּ. In any case, the suffix pronoun must either stand both times, or be omitted both times, as in **ע 83**.
- (26) **אֵל** + יהוה + הוֹדָה, which sensibly disturbs the parallelism, and is clearly lacking in **ע**.
- (28) **אֵל** and all the Versions add to this heading the words: אֲשַׁר חָסַד נְבוֹזַרְזַאֲדָר צִדְקַת כְּבֹד, against the analogy of all the other headings in this section; the first name, *Nebozardad* (Egypt is a special case), and all the more unnecessarily, since, in v. 20, the King of Babylon is expressly named as the threatening enemy.
- (30) **אֵל** again points to קָדְשֵׁי קֹדֶשׁ; *cf. ad v. 8*.
- אֵל** + נְבוֹזַרְזַאֲדָר.
- (31) **אֵל** + יהוה + נָא, which is utterly inappropriate in the mouth of the heathen who speak here.

- 14 (5) **אֵל** K^{thib} צְעִירֵיהֶם.
- (6) **אֵל** + בְּתָנִים, which, in the meaning *ως δρόμου* (AO²²), or *ισομα φιλ ε.* is quite incongruous, and therefore is correctly omitted in **ע**.
- (14) **אֵל** K^{thib} וְאֵלֵינוּ, which is corrected by the Q^{re} to וְאֵלֵינוּ. The conjunction is found in all the Versions; but the usage of the language and the parallelism compel us, with GRAE, to strike out the ו, and to take אֵלֵינוּ as in consistent relation. **אֵל** K^{thib} תְּרַמְתָּם.
- (18) **אֵל** ולא; **ע** and **ב** correctly ἵν' οὐκ ἴσθ' οὐδ' ἴδ' οὐκ.

- 15 (4) In Jeremiah the word יָעָה is always altered in the Q^{re} to יָעָה, in accordance with Deut. 28, 25; Ezr. 23, 46.

- (8) **אֵל** K^{thib} אֶלְמִנְתֵּי.
- (9) **אֵל** K^{thib} בָּאָה.
- (10) **אֵל** has, in consequence of an incorrect division of the words, the postposition וְאֵלֵינוּ (וְאֵלֵינוּ וְאֵלֵינוּ).
(11-14) Verses 11-14 are to be omitted. It is generally acknowledged that vv. 11 and 14 are an unfortunate and unskillful interpolation from 17, 32 and we must hold the same opinion in regard to vv. 11 and 12. V. 12 is absolutely unaccountable, though innumerable attempts have been made to make sense of it. V. 11, in respect to which the Versions vary greatly, can only be intended to comfort the prophet and to remind him that his condition is neither so bad nor so dismal as he supposes. But after these comforting words of God, how can we to explain the terrible outbreak in v. 15? To what, then, do the opening words of v. 15, אַחַת יָדָעָה, refer? V. 15 is the immediate continuation of v. 10, and by so regarding it all difficulties and the passage are removed.

- (11) **אֵל** K^{thib} שֶׁרִתְּךָ; Q^{re} שֶׁרִיתְּךָ.
- (16) **אֵל** K^{thib} דְּבָרֶיךָ.

- 16 (7) In regard to this whole passage *cf. SCHWALLY, Z. für bibl. Theol. u. Herm.,* 1892, p. 22. **אֵל** has אֵל וְאֵלֵינוּ עַל כֵּן וְלֹא יִשְׁקוּ אִתָּם כֹּס תַּחֲמוֹס כֵּן תִּחֲמוֹס אֵלָם אֲנִי וְאֵלֵינוּ; *ע* אֵל וְאֵלֵינוּ אֵל וְאֵלֵינוּ; *ב* אֵל וְאֵלֵינוּ אֵל וְאֵלֵינוּ אֵל וְאֵלֵינוּ; *ב* אֵל וְאֵלֵינוּ אֵל וְאֵלֵינוּ אֵל וְאֵלֵינוּ אֵל וְאֵלֵינוּ. Since *אֵל*, therefore, read אֵלָם instead of אֵלָם, and אֵלָם instead of אֵלָם.

- 48 (45-47) Verses 45-47, which in fact are wanting in \mathcal{G} , are to be cut out as a later interpolation. They are very awkwardly made up from Num. 21, 28, 29, and 24, 17, and only serve to weaken the forcible and full conclusion of v. 44. Moreover, in accordance with the parallel passage Num. 21, 28, מְבִית סִיחֹן must be read instead of מְבִין סִיחֹן. 5
- 49 (1) \mathcal{A} points מְלֻכָם; but \mathcal{G} (Μελχολ) and \mathcal{S} read here correctly the name of *Milcom*, the principal god of the Ammonites.
- (3) The form universally attested is חֶשְׁבוֹן. But according to the context, only Ammon itself, or a prominent Ammonite city can be addressed. It is true that Hesbon lay only five hours journey from Rabbath Ammon, but it was never an Ammonite town, nor was it ever considered as such. Nothing remains, therefore, but to emend to עִמּוֹן. עִמּוֹן alone, without בְּנֵי, is, indeed, only found in 1 Sam. 11, 11; but here, where the land is addressed as personified, there can be no objection to this rather rare mode of designating it. 10
- $\mathcal{E}\mathcal{Y}$ is an excellent emendation by K. H. GRAF, for the $\mathcal{E}\mathcal{Y}$ of \mathcal{A} and Versions. The context imperatively requires the capital of Ammon. It is true that we only find the form $\mathcal{E}\mathcal{Y}$ in case of the capital of Moab, but there is nothing to prevent our assuming that the capital of Ammon also, which, as GRAF very justly remarks, had no proper name, was called $\mathcal{E}\mathcal{Y}$ by the Israelites. Moreover this objection can be readily removed by reading שַׂרְרָה הָעִיר; שַׂרְרָה is the capital, as the occurrence of the name *Rabbah* in parallelism with it puts beyond doubt; cf. 2 Sam. 10, 3, and especially v. 8, where we read simply פָּתַח הַשַּׁעַר, but where we must conclude from the context that Rabbah is intended, although it is not mentioned by name throughout the whole chapter, and even in v. 14 appears merely as הָעִיר. 15
- \mathcal{A} points again מְלֻכָם; cf. especially 48, 7.
- (4) \mathcal{A} only מִי; \mathcal{G} ἢ λέγουσα τίς εἰσελεύσεται ἐπ' αὐτήν. This האמרה can hardly be dispensed with. 20
8. \mathcal{A} points הַעֲמִקִּי, but the sense absolutely requires an imperative. \mathcal{A} reads פָּקְדָתִי; \mathcal{G} also, ἐν χρόνῳ ᾧ ἐπεσεκέδηται ἐπ' αὐτόν; while $\mathcal{C}\mathcal{S}\mathcal{Z}$ read פָּקְדָתִי. *Vid. ad* 6, 15. 25
- (20) \mathcal{A} reads יָשִׁים. There can be no doubt as to the sense.
- (23) \mathcal{A} has בִּים דֹּאנָה, with which nothing can be done. The change to בִּים, in accordance with Is. 57, 20, (so GRAF) must be considered a complete failure; since a boiling and raging sea cannot form a fitting image for a frightened and despairing multitude. \mathcal{G} has ἐξέστῃσαν ἔθυσμῶθησαν; but to read נְמוּנֵנו דֹּאנֵנו that בִּים is an interpolation from Is. 57, 20, where also the words לא יוכל השקם occur, is out of the question, since in the passage before us the parallelism requires three words. It would be simplest to read בָּם instead of בִּים: *fear is upon them*; but the order of the words opposes this, since in that case we should certainly expect בָּם דֹּאנָה. To read, in accordance with נְמוּנֵנו (or rather נְמוּנֵנוּ) בִּיר עֹנִינוּ Is. 64, 6, נְמוּנֵנו בִּיר דֹּאנָה is also unsatisfactory. In view, then, of the traditional form of the text, nothing remains but to read נְמוּנֵנו בֵּה מְדֹאנָה, Σ and \mathcal{Z} actually have, respectively, ὑπὸ μερίμνης, and *prae sollicitudine*. 45
- \mathcal{A} יִזְכּוּ; but we must read, with \mathcal{G} and \mathcal{C} , יִזְכּוּ.
- (25) The universally attested reading is לֹא יִזְכּוּ, and \mathcal{G} also has πῶς οὐχὶ ἐγκατέλιπεν. The rendering *how is the splendid city not deserted!* would be acceptable enough so far as the sense is concerned, but is a pure Germanism. The view of certain Jewish commentators, mentioned by RASHI and QAMHI, who took יִזְכּוּ in the meaning of *to let go, to spare*, (לְמַעַן לֹא נַעֲזֹב מִן הָרַעָה הוּאֵת שְׁלֵא תֵבֵא רַעָה עֲלֶיהָ), is inadmissible on grounds of usage. In spite of *quomodo dereliquerunt civitatem laudabilem*, to strike out the negative would be commonplace and unmethodical. The 50

48 tently באַזערן ובבית גנוך. One thing at least is clear, that Θ read here only one word; and this agrees with the structure of the verse. Since in v. 41 Θ $\alpha\theta\upsilon\sigma\alpha\tau\alpha$ — $\kappa\alpha\iota$ $\tau\acute{\alpha}$ $\delta\acute{\alpha}$ $\delta\epsilon\chi\theta\upsilon\mu\alpha\tau\alpha$, we should have here, as the equivalent of the original $\alpha\theta\upsilon\sigma\alpha\tau\alpha$, σου, במצרתך, in which we immediately recognize Θ באַזערן. The reading of Θ is correct in point of fact. While the boasting of riches and treasure intrudes on a new feature into the picture, for which we are altogether unprepared, and which leads to no result, we need only be acquainted with the nature of the land of Moab, to understand a boasting of mountain fortresses. This באַזערן was corrupted in Θ to באַזערתך through the influence of the similar, but not altogether identical, passage 49,4. באַזערן can only be a later addition meaning *idols*, since, in the second half of the verse, Moab's idol Chemosh is explicitly mentioned.

Θ כמיש K^cthib.

The Q^rē unnecessarily alters יחד to יחדו.

3. Θ אשר Θ and Σ καθὼς.

12. Θ ונבליהם; $\Theta\Sigma$ have the plural in both cases; Θ $\kappa\alpha\iota$ $\tau\acute{\alpha}$ $\delta\epsilon\chi\theta\upsilon\mu\alpha\tau\alpha$ corruption of the Greek for $\kappa\acute{\epsilon}\rho\alpha\upsilon\alpha\iota$ $\alpha\upsilon\tau\omicron\upsilon$.

15. Θ points שָׁדֵד, which J. D. MICHAELIS correctly alters to שָׁדָד in accordance with v. 18; cf. also v. 8.

18. Θ K^cthib ישבִי, a mere clerical error.

20. Θ K^cthib הלילי וועקי.

21^b-24. The utterly disproportionate length of this oracle against Moab must strike everyone, and this is the more obvious, since the length is in inverse ratio to the importance of the contents. But since the passage contains much that is vigorous and original, and since such an expression as v. 15 can only be understood if placed before the destruction of Jerusalem, we must endeavor to extract the genuine Jeremian nucleus from the mass of accretions that envelop it. This has been our course in our treatment of the text. In favor of striking out vv. 21^b-24 only aesthetic reasons can be urged, but they seem to be sufficiently weighty.

21. Θ K^cthib מופעת, Q^rē מופעת.

26-27. Verses 26 and 27 evidently presuppose the fall of Jerusalem, while Moab is regarded as having escaped the calamity; they cannot, therefore, have been written in the fourth year of Jehoiakin.

27. Θ K^cthib נמצאה, Q^rē נמצא.

29-34. Verses 29-34 are utterly idle and empty excerpts from Is. 15 and 16 a prophetic passage which frequently crops out here; but by Jeremiah, while it is freely employed and reproduced, it is never simply copied. The next verses 35-38, are characteristic of his mode of procedure in regard to his original.

35. We might feel tempted to alter אל אנשי קיר הרש, in accordance with Is. 10,7, to אל אנשי קיר הרש; but there is no sufficient reason for it, especially after cutting out vv. 29-34.

37. Θ כי כל ראש, and so also $\Theta\Sigma$. $\Theta\Sigma$ translate here freely. According to the parallel passage Is. 15,2, ככל ראש must be read.

Θ על כל ידים. But קָדַתָּה is undoubtedly a participle and not a nominal form, that we must read with Θ , $\kappa\alpha\iota$ $\pi\acute{\alpha}\nu\tau\alpha$ $\chi\epsilon\iota\tau\epsilon\varsigma$ — כל ידים.

Θ ועל פתנים. But כל, which might easily fall out after על, is here indispensable, and is actually found in $\Theta\Sigma$.

39. Θ הלילי +, which between the two אִיךְ's is out of place and interrupts the connection.

40. Θ הנה כנשר יראה ופרש כנפיו אל מואב +. A literal interpolation from 47,20.

41. Θ יהיה לך זמרי מואב ביום ההוא כלב אשה מוצה +. Likewise interpolated from 47,20.

44. Θ הגנים K^cthib.

Θ has אֶלְיָךְ; Θ and Σ , better, ταῦτα — אלה.

- 25 and with regard to their contents also they are suspicious. Moreover, the meaningless הפוצותיכם in v. 34 must, following Θ , be stricken out, and perhaps also instead of ככלי should be read Θ $\kappa\alpha\iota$ οἱ κριοὶ οἱ ἐκλεκτοί. In v. 38 instead of the very strange חרון היונה הרב היונה, חרון היונה must be restored from Θ ; cf. 46, 16; 50, 16.
- 46 (9) \mathbb{A} reads הגִּשְׁי וְלוֹדוּרִים; Θ $\kappa\alpha\iota$ Λύδοι ἀνάβητε. The parallelism and the structure of the verse require here two names of peoples, just as previously כּוּשׁ וּפּוּט. The Lydians are too distant to appear here as the allies or auxiliaries of the Egyptians, so that instead of them the Libyans, לּוֹבִים, are to be understood; cf. Nah. 10, 3, 19; 2 Chr. 12, 3; 16, 8; Dan. 11, 43 (see STADE, *De populo Javan*, p. 6). It is impossible to find any national name graphically resembling הגִּשְׁי. The name הַגִּשְׁיִים, which stands in 2 Chr. 12, 3, next to לּוֹבִים, is obscure and doubtful.
- (11) \mathbb{A} K^{thib} הרביתי.
- (12) \mathbb{A} has קלונך; but Θ φωνήν σου is precisely what is required by the parallelism 15 with וְצוּחֶתְךָ.
- 47 (1) Θ heads this article simply ἐπὶ τοῦς Ἀλλοφύλους, just like the four following. \mathbb{A} gives the title in the form: אֲשֶׁר הָיָה דָבָר יְהוָה אֶל יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא אֶל פְּלִשְׁתִּים בְּמָרָם: יִכָּה פָרַעַה אֶת עֹזָה. It is expressly stated by Herodotus (2, 159) that Pharaoh Necho 20 conquered Gaza; cf. HITZIG's dissertation *De Cadyti urbe Herodotea*; the notice in \mathbb{A} is, therefore, in substance correct. Nevertheless it can hardly have formed part of the original text, since from the whole style of description (cf. that of the North, v. 2!), and from the analogy of the other oracles forming part of this group, Nebuchadnezzar is the only enemy with whom the Philistines can here be 25 threatened. We must, therefore, look upon the reading of \mathbb{A} as the result of a false combination.
- (5) \mathbb{A} has עַמְקָם, from which no satisfactory sense can be obtained. Θ $\kappa\alpha\iota$ οἱ κατὰ-λοιποὶ Ἐνακειμ=עַמְקִים=שְׂאֵרֵיט עַנְקִים; cf. Josh. 11, 22.
- (7) \mathbb{A} has תִּשְׁקֵי, which can only be a clerical error, due to the influence of the imme- 30 diately preceding תִּשְׁקֵי. Θ Σ unanimously ἡσυχάσει.
- 48 (1) \mathbb{A} + הַבִּישָׁה, which three words later, is to be found in all the Versions also.
- (4) \mathbb{A} has צַעֲרִיָּה, which is altered by the Q^{rê} to צַעֲרִיָּה. Θ has εἰς Ζογόρα=צַעֲרָה; cf. also the similar parallel passage in Is. 15, 5. The pointing צַעֲרָה (since in the 35 *scriptio defectiva* we have only to do with variation in pointing) is to be explained from 49, 20; 50, 45; cf. also 14, 3.
- (5) \mathbb{A} K^{thib} הלחות.
- \mathbb{A} has ἐν κλαυθμῷ ἀναβήσεται κλαίων ἐν ὀδῷ Ὠρω-ναμ. בכי, which is found in all the Versions is altogether meaningless, and כי, 40 which immediately follows, looks suspiciously like dittography; indeed Θ omits it altogether. We should, according to the parallel passage Is. 15, 5, emend ἐללה בו ובמורד הרונים; the copulative conjunction before במורד can hardly be dispensed with.
- \mathbb{A} + צַיִר, with which nothing can be done. Θ and \mathcal{C} either did not read the 45 word or did not translate it.
- (6) \mathbb{A} has כְּעֵרֹעַר, which gives no satisfactory sense, whether we take the word as a proper name or as an appellative; Ἄ μυρίαι; cf. עֵרֹעַר 17, 6. Θ has ὡς περ ὄνος ἄγριος=כְּעֵרֹעַר, which is graphically almost identical, and presents a strikingly 50 appropriate image of the persecuted Moab fleeing in despair into the most lonely and desolate wildernesses in order to save her life from the invading foe.
- (7) \mathbb{A} has בַּמְעִשְׂךָ וּבִאֲצִוֹתֶיךָ; Θ only ἐν ὀχυρωματί σου. Σ translate the text of \mathbb{A} (though probably influenced by Θ): in munitionibus tuis et in thesauris tuis; \mathcal{C} consis-

25 chapter has undergone a revision which has completely distorted the original meaning. This meaning is plainer in **℣** than in **ℳ**, which exhibits a much more advanced stage of revision. The form of the text adopted by **SWALLY** throughout on **SCHWALLY**.

1 **ℳ** + היה השנה הראשונה לנבוכדראצר מלך בבל + **ℳ**.

2 **ℳ** + ירמיהו הנביא.

3 **ℳ** + כל.

4 **ℳ** + היה דבר יהוה אלי.

ℳ has אשים.

ℳ + ולא שמעתם.

4-6 Verses 4-6 are found in all the Ancient Versions except that in **℣** **לשמע** is omitted in v. 4, and **נא** in v. 5, but belong altogether to the revision. They contain an unusual number of strange expressions, and give a view of the fruitless efforts of the other prophets as well, which is utterly inappropriate here.

ℳ + נאם יהוה למען הכעסוני (הכעיסוני) במעשה ידיוכם לרע לכם + **ℳ**.

7 **ℳ** + כל.

ℳ משפחות; **℣** correctly πατρίαν.

ℳ + נאם יהוה ואל נבוכדראצר מלך בבל עבדו.

ℳ + האלה.

ℳ והחרמתים; **℣** better καὶ ἐξεργιάσω αὐτούς.

11 **ℳ** has **ℳ** + ועבדו הנוים האלה את מלך בבל + **ℳ**; **℣** correctly καὶ δουλεύουσιν ἐν τοῖς ἐθνεσιν.

12 V. 12 also, which **℣** presents in the shorter form καὶ ἐν τῷ πληρωθῆναι τὰ ἔθνη-μῆκοντα ἔτη ἐδικαίωσεν τὸ ἔθνος ἐκείνο καὶ θήσονται αὐτούς εἰς ἀμαρτωλοὺς αἰώνων, belongs to the revision.

13 The same is true both of v. 13^b, which has, in **℣**, the reading **על הנוים** without **כל** and of v. 14 which **℣** omits entirely.

The passage 25, 1-13, in its present shape, was intended to form an introduction to the book of discourses on foreign peoples, including those on Babylon (46-51). The latter in **℣** are actually introduced in this place, and must once have stood here in **ℳ** also, since the words 13^b, which in **℣** plainly form the heading to the discourses on foreign peoples, are here retained in **ℳ**.

14 V. 14 is then a further amplification laying renewed emphasis on the fact that the Babylonian Empire, too, must undergo the awful judgment of **YHWH**.

15 **ℳ** + כי כה + **℣** simply οὕτως.

16 **ℳ** + את; **℣** **ℳ** **ℳ** **ℳ** unanimously καὶ ἄρχοντας αὐτοῦ.

ℳ + ואת כל הערב ולקללה כיום הזה + **℣** only καὶ εἰς συριζιμόν. The copulative conjunction is necessary, and the redundant words in **ℳ** are an addition, which is altogether out of keeping with the situation in c. 25.

17 **ℳ** has **ℳ** + ואת כל הערב, and although this is confirmed by **℣** καὶ πάντας τοὺς ἄστυκτους, the proper name *Arabia* must certainly be read here.

ℳ + ומלכי ארץ הערין + **ℳ**. It is especially easy to explain excrescences and additions in just such a passage as this.

ℳ + ארין.

18 **ℳ** + כל (*his*).

ℳ + ומלכי הארץ; **℣** καὶ βασιλεῖς.

19 **ℳ** + ומלכי ערב ואת כל מלכי.

20 **ℳ** + ומלכי ארץ הערין.

20 **ℳ** + ומלכי ארץ הערין (*his*). The article is syntactically impossible and stamps the words as not original. **℣** simply: καὶ τοὺς βασιλεῖς τῶν ἐπὶ παρασημασμένων τῶν γῆων. **ℳ** + ומלך ששך ישתה אחריהם + **ℳ**. The *athinai* ששך is sufficient to prove this a later piece of trifling.

20-27 **SWALLY** (*loc. cit.*) has clearly established the fact that these nine conditional verses are not original. An entirely different tone all at once appears in them.

- 9 an interval not less so. The emendation ארצנו, which is graphically very simple, removes both objections. השלכנו ממשקנותינו is imperatively required both by sense and context. א reads השליכו משקנותינו, which can only be rendered: *they* (people) *have cast down our dwellings*. Θ και ἀπερρίψαμεν τὰ σκηνώματα ἡμῶν, *i. e.* השלכנו משקנותינו, and this shows the first stage of the corruption of the text, 5 *viz.* the falling out of the מ before ב.
21. Before ונפלה א reads כה נאם יהוה. These words are grammatically very objectionable, have no meaning at all in this place, and disturb the whole metrical arrangement, so that, following Θ , we must strike them out. א and all the Ancient Versions read כרמן על פני השרה, as in 8,2; 16,4; 10 25,32; *cf.* also 2 K. 9,37; but this is not allowable for metrical reasons. The form given in the text is based on ψ 83,11: והיו דמן לארמה. Θ presents this verse in a still further amplified form: και ἔσονται οἱ νεκροὶ τῶν ἀνθρώπων εἰς παράδειγμα ἐπὶ προσώπου τοῦ πέδιου τῆς γῆς ὑμῶν, so that we might be tempted to expand the thought into a complete stanza of two verses; but the metrical structure is al- 15 together opposed to this.
- 10 (17) א K^cthib יושבתי. The fact that the metre hitherto employed is retained in this verse also, shows that 10,17 is the immediate continuation of 9,21.
- (18) This verse also, shows that 10,17 is the immediate continuation of 9,21. Θ ὅπως 20 εὔρεθῃ ἡ πληγὴ σου; Σ בריל דיקבלון פורענות חוביהון; \mathfrak{I} *ita ut inveniantur*. \mathfrak{S} quite freely, and with a different application: ונבכנתם סגפנתם . The interpretation which we adopt, *that they may feel it*, is that best suited to the context, although difficult to support by usage. The divine threat was intended in bitter, deadly earnest — that must be the sense of the words; they are im- 25 mediately followed by the confession of humbled Zion that this severe punishment is fully deserved. The interpretation *that they may find me*, which is to be found as early as \mathfrak{S} , cannot be established grammatically, and is based on an incorrect understanding of 16,21. In this connection a promise is out of place, even one that is made possible and brought about through the medium 30 of a severe punishment.
- (25) This verse is found in א and all the Ancient Versions, though Θ omits the ואללו at the end. But this verse gives rise to the most serious suspicion. Apart from the question whether such an idea can be attributed to Jeremiah, it does not suit the context here at all. The words are found, almost literally, in ψ 79 35 (vv. 6-7) which is certainly Maccabean. There, as the outcry of a people driven to despair by the frantic oppression of the heathen, and by devilish persecution for the sake of JHVH, they are appropriate and psychologically natural. But here, where these heathen have simply executed JHVH's own sentence upon the sinful people, it would be utterly inconsistent to call down God's wrath upon 40 the obedient instrument of JHVH, in order to avert it from the disobedient people. Such a thing could only be possible, if the heathen had exceeded JHVH's commission, and done more than had been commanded them (*cf.* Is. 10,5-19; 47,6-15); but such an idea would have to be expressed, and is, moreover, absolutely inap- 45 propriate to the context here. As the words stand, they are a clear expression of the view that the heathen are in themselves an object of JHVH's wrath, the Jews an object of his favor, a view which directly contradicts the whole theology of Jeremiah. It is possible that originally something different stood here, since v. 24 does not form a fitting conclusion to a long connected discourse; but it certainly could not have been the present v. 25. 50
- 25 The excellent treatise of SCHWALLY, ZAT. viii, 177-190, should be consulted in regard to the whole of c. 25. SCHWALLY has shown convincingly that this

- 8 (5) **A1** **שובבה**, which is either a dittoграм of the initial ה of העם or is due to the effect of the interpolated **ירושלם**.
A1 + **ירושלם**, which in the traditional form of the text, is impossible. We must either read **מדוע שובב העם הזה** or **מדוע שובבה ירושלם**. We decide, with **G** in favour of the former reading.
A1 **כמרעותם**.
A1 **ומוס**.
 (6) **A1** **שרותיהם**, but the asyndeton is here harsh, and quite inadmissible if the words form the conclusion of a verse. The copulative conjunction must therefore, be inserted, with **G.S.**
A1 + **מקטן ועד גדול כלה בעע בעע מביא ועד כהן כלה עשה שקר יזיירו את שבר בת עמי + על נקלה לאמר שלום שלום ואין שלום** **ההכשו כי תועבה עשו גם בוש לא יבשו והכלם לא ידעו לכן ופלו** **בנפלים בעת פקדתם וכשלו אמר יהוה**. An almost literal repetition of 6. 13-15 which suit here well enough, but are entirely unnecessary and, on the other hand, separate **A1** from vv. 13 and 14 which explain it. Since there is no reason for supposing that the words have been either unintentionally or intentionally omitted in **G**, we must regard them as a later interpolation from c. 6.
 (7) **A1** **ואתן להם יעברום**, which can only mean: *and I gave them, caused to befall them what they had transgressed*. This is in sense impossible, since the punishment evidently lies in the future, and in point of language it would be most singularly expressed. It is better to slightly alter the punctuation and read **ואתן להם יעברום** *then I will give them, bring upon them, their sins shall pass over them, that is, the enemy who are to execute the punishment; or according to the emendation proposed by ROTHSTEIN: יעברום: who shall devour them*. But what is there to devour on a fig-tree or vine which bears no fruit, and has even lost its foliage? The interpretation most suitable to the context would be that of **AOS** **καὶ ἔδωκα αὐτοῖς; οὐκ παρήλαθον αὐτοῦς, which (i. e. fruit and foliage) I had given them, but which has vanished from them**. This interpretation is based upon a recognition of the fact that the words **והעלה נבל** form a conclusion to both the preceding members, **אין ענבים** **בנפץ ואין תאנים בהאנה**, and cannot, therefore, introduce an entirely new idea. But since the structure of the verse does not absolutely require a new member we must, following **G**, omit these words, as a gloss intended to form a transition between vv. 13 and 14.
 (14) **A1** **ליהוה**; **G** better **ἐναντίον αὐτοῦ**.
- 9 (4.5) **A1** has **העדה נלאו לשבתה בתוך פרסה במרמה מאנו דעת אותי נאם יהוה**. **G** on the other hand, **ἠδίκησαν καὶ οὐ διέλιπον τοῦ ἐπιστρέψαι. τόκος ἐπὶ τόκῳ καὶ ἕλκος ἐπὶ δόλῳ; οὐκ ἤθελον εἰδέναί με φησὶ Κύριος**. Passing over the slight variant **דעת** for **העדה**, the two readings are identical, except that the words are differently divided. The form presented by **G** is by far the preferable one, on both material and philological grounds.
 (6) **G** **ἀπὸ προσώπου πονηρίας ὑπετρώς λαοῦ σου**. **A1** only **פני בת עמי**; but **דעת** is indispensable, and might easily have dropped out before **העדה**.
 (7) The **Q^{re}** reads **שהוש** instead of **שמה**, which is at least unnecessary; the **K^{re}** moreover is supported by **G** **τιτρώσκουσα**, and by **J** *malicious*.
 (8) **A1** + **בם**, which, however, is rightly lacking in **G.S.J.**, and apparently also in **G**, cf. 5. 9. 29.
 (14) **A1** + **את העם הזה**. **G**, correctly, simply **ἰδοὺ ἐγὼ ποιοῦν αὐτοῖς**. **S.J.** translate as though the text were **הזה העם הזה** **הנני מאכיל את העם הזה**.
 (16) **A1** **ותבואנה**; but **G** **καὶ φθεγξάσθουσιν** must be regarded as the original, as the variation in **A1** between **ותבואנה** and **ותבואינה** immediately before also shows.
 (18) **A1** has **כי** joining the **כי** to the following clause. But **אין** alone, without any qualification, would be very singular; and the repetition of the **כי** after **שחשבו**

18 idea is certainly most appropriate and in accordance with the connection; but the words do not suit the metre, and it cannot be supposed that the prophet would here suddenly depart from the metrical arrangement, which he so strictly maintains both in the preceding portion and also in the two following verses. We must, therefore, while keeping as closely as possible to the traditional text, 5 bring the words into proper metrical arrangement, and this can be done either by expanding the words into two verses, or by contracting them into one. The form of the other stanzas, in which the idea is invariably expressed in two parallel verses, compels us to adopt the latter alternative, unless we expand the preceding verse **כִּי שָׁכַנְתִּי עִמִּי לְשׂוּא יִקְטְרוּ**, into a complete stanza by the addition of 10 a second verse, and this is in every respect a less advisable procedure. We must, therefore, have a verb which can serve as predicate to both halves of the verse. Since **כֵּשֶׁל** cannot be construed either with **מִן** or with **ל**, I adopt **שָׁלַךְ** which is graphically the most probable, and is construed with both the above-mentioned prepositions. 15

16) **𐤀𐤏** K^{ethib} **שְׂרוּקָתָא**.

All the Versions have **וַיִּנְד**; but it is more in accordance with the structure of the **קִנְיָה** strophe, to have the second and shorter member follow asymmetrically.

17) **𐤀𐤏** points **אַרְצָם**; but **ⲬⲚⲤ** agree in reading **δεῖξω αὐτοῖς** = **אַרְצָם**.

22) **𐤀𐤏** K^{ethib} **שִׁתְּחָה**.

20

23) **𐤀𐤏** has **תַּמְחִי**, which is certainly an error; cf. 3,6.

For **וַהֲוִי** the Q^{re} would read **וַיְהִי**, which would have about the same meaning, but would not be so forcible an expression.

7 2) **Ⲭ** simply **ἀκούσατε ἄλογον Κυρίου πάσα Ἰουδαία**. Instead of this, **𐤀𐤏** presents 25 the beginning of this chapter in the following amplified form: **יְהִי כִּי יִהְיֶה אֵלֶיךָ דְבַר יְהוָה וְאַתָּה תֹּאמַר שָׁמְעוּ דְבַר יְהוָה רִמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר עֲמֹד בְּשַׁעַר בֵּית יְהוָה וְקִרְאתָ שָׁם אֶת הַדְּבָר הַזֶּה וְאָמַרְתָּ שְׁמְעוּ דְבַר יְהוָה כֹּל יְהוּדָה הַבָּאִים בְּשַׁעְרֵי הָאֵלֹהִים לְהִשְׁתַּחֲוֹת לַיהוָה**. Since no reason can be assigned for an unintentional omission of these words in **Ⲭ**, and still less for their intentional omission, the shorter form of the text presented by **Ⲭ** must be regarded as the 30 original. On the other hand, it is easy to see the motive which would lead to the introduction of additions from 26,2.

(10) The general traditional pointing is **נְעַלְנִי**, which EWALD cleverly alters to **נְעַלְנִי**.

(15) **𐤀𐤏** + **כָּל**, which has probably crept in here from the following part of the verse. **Ⲭ** correctly omits it.

35

(18) **𐤀𐤏** always points **מְלָאכָה**, which evidently = **מְלָאכָה**, and is regarded as a synonym of the more usual **עֲבַד הַשָּׁמַיִם**. But originally the feminine of **מְלַךְ** was certainly intended, which is always read **מְלָכָה**. Cf. especially on this point, KUENEN, *Verslagen en Mededeelingen de K. Akad. v. Wetensch., Afdel. Letterkunde 3. Reeks, Deel 5* (1887) [= KUENEN's *Gesammelte Abhandlungen* (Freiburg i. B. 1894, pp. 186-211) and, as the principal defender of the opposite view, STADE, ZAT. vi, 289-339.

40

22) **𐤀𐤏** K^{ethib} **הוֹצִיא**.

24) **𐤀𐤏** + **בְּשִׁרְרוֹתָא**, as the word more commonly employed by Jeremiah in such a case. Both words together give rise to an impossible construction, so that, following **Ⲭ**, we omit **בְּשִׁרְרוֹתָא**.

45

25) The universally attested reading is **יּוֹם הַנְּבִיאִים**, in which **יּוֹם** is probably to be regarded as a dittogram of the final **יּוֹם** of **הַנְּבִיאִים**, since **יּוֹם** alone never means *daily*; we should, in this case, have at least **יּוֹם יּוֹם**. Cf. 25, 4; 26, 5; 29, 19; 35, 15; 44, 4.

50

8 1) **𐤀𐤏** K^{ethib} **וַיּוֹצִיא**.

3) **𐤀𐤏** + **הַנְּבִיאִים**, a dittogram from the preceding line and, therefore, rightly lacking in **Ⲭ**.

12 cellent emendation בורה, which is almost categorically demanded by the sense and the context.

18 (3) The Qr^{re} reads unnecessarily והנה הוא instead of והנהו.

(10) הרעה אל Kthib^h.

(14) Both here and in the whole of the following passage, we must deviate considerably from the traditional text. אל reads הַיָּקֵב מֵעַר שְׂרֵי, which can be explained in two ways: שְׂרֵי may be taken to mean *my fields*, and we may translate: *Does the snow of Lebanon that comes from the rocks leave my fields?* that is, does it ever cease to water Canaan? Or שְׂרֵי may be regarded as the well known poetic by-form for שְׂרָה, and, according to 17,3; 21,3, referred to Jerusalem: *Does the snow of Lebanon cease from the rock of the field?* In this case, comparing ψ 133,3, a connection is assumed between the waters of Jerusalem and the Lebanon. Then it is still better to adopt EWALD'S view, and to see in the rock of the field the peak of Lebanon itself, clad with eternal snow and visible from afar. This interpretation of the words is undoubtedly the most natural and probable; and we obtain this sense clearly and unambiguously, if we make the slight alteration of שְׂרֵי to שְׂרֵין. Sirion is, according to Deut. 3,9, another name for Mount Hermon, which occurs also in poetry ψ 29,6; and the Anti-Lebanon is still more appropriate here than the Lebanon, since the former is actually covered with perpetual snow, while the Lebanon attains the region of perpetual snow only in its more distant northern portions lying outside of Palestine. For the reading שְׂרֵין, שׁ paves the way with its ἀπό πέτρας ἄστροι and ΣΣ with ἀπὸ πέτρας ἄστρον, which, since a *status constructus* is altogether out of the question, points to a reading שְׂרֵים or שְׂרֵין. א presents here a noteworthy attempt to obtain a satisfactory sense from the traditional text by means of a slight change of punctuation: ἢν ἔγκαταλειφθήσεται ἀπὸ στερεοῦ ἰκανοῦ χυνοῦ τοῦ Ἀμῖνίου= שְׂרֵי הַיָּקֵב מֵעַר: *Does the snow of Lebanon ever cease to come from the Rock, the Almighty?* The change to שְׂרֵין is still not sufficient; we must also correct הַיָּקֵב לַיָּקֵב. שְׂרֵי עֹב used absolutely is very rare, and עֹב בֶּן is never used at all, while עֹב occurs Lam. 4,9 as a synonym of מָסַח in the sense, *flow away, melt away, vanish*.

The second hemistich is given by the entire tradition in the form: אִם מִיָּמֵי קְרִים נִזְלִים מִיָּמֵי נְרִים קְרִים נִזְלִים. מִיָּמֵי נְרִים קְרִים נִזְלִים ὁμοῦς ἀνὰ τὸν ἕνα, goes back to a text substantially the same; it evidently reads קְרִים instead of נְרִים, and renders somewhat freely. I pass over here the numerous attempts to extract a tolerable sense from the traditional text. It is evident, however, at the first blush, that the second hemistich forms, in its syntactic relation to the first hemistich, the second member of a double question, and also that, in regard to its matter, it must contain a parallel thought to the first, a rhetorical question. It is, moreover, extremely probable that the construction also was originally parallel to that of the first hemistich. We are thus led to point מִיָּמֵי as מִיָּמֵי corresponding to מֵעַר. The mountain peak is contrasted with the surface of the sea. The Mediterranean Sea (אֲחֵרֹן יָם Deut. 11,24; 34,2; Joel 2,20; Zech. 14,8) was, for the Hebrews, the Ocean, the great sea; and this reading must be restored here. That which dries up from the ocean just as little as the snow melts from the mountain top, is the water. מִיָּמֵי alone would be completely sufficient in poetic diction Ex. 15,8; Is. 44,3; Cant. 4,15; Prov. 5,15; ψ 78,16,44, but since the metre positively requires two words, we must read מִיָּמֵי. The suspicious similarity of the two words קְרִים and נְרִים in the received text is very striking. The possibility of regarding them as the corruption of an original מִיָּמֵי אֲחֵרֹן מִיָּמֵי cannot be gainsaid, and in the way the conditions both of sense and parallelism are strictly fulfilled.

(15) Here, too, a wide departure from the traditional text is necessary. אִם מִיָּמֵי קְרִים נִזְלִים מִיָּמֵי נְרִים קְרִים נִזְלִים (Qr^{re} שְׂרֵי קְרִים נִזְלִים, and small Versions. The

- 3 6 **¶** **¶** has ותונו, but in accordance with the sense only the third pers. sing. fem. is possible, as rendered by **¶** and explained by RASHI and QAMHI. **¶**, moreover, actually writes ותון in v. 8. **¶** has ἐπόρνευσαν, as previously also ἐπορεύθησαν, but in many MSS, among them those of Lucian's recension, we find in both cases the singular ἐπορεύθη and ἐπόρνευσεν. An analogous case is המחי 5 18. 23.
- 7 The Q'rê reads unnecessarily והרא והרא.
- 8 **¶** and most of the MSS of **¶** have וארא, καὶ εἶδον, which gives no sense. The group of MSS which exhibit the text of Lucian, and **¶** offer the only reading which suits the context καὶ εἶδεν, **¶**; and in **¶** it is only a matter of the dif- 10 ference between εἶδον and εἶδεν. **¶**, rightly perceiving the impossibility of the traditional text, passes over the word altogether.
- 9 **¶** has מוקל, which **¶**, the Masora and Rabbinical tradition derive expressly from the stem קלל. In view of the large number of analogous formations, the fact that no substantive קל occurs makes no difference, but the idea would be 15 too weak. **¶** has ותתנה. But since תנה is intransitive, we could only have ותתנה תאריך as in 3,1, omitting את, or ותתנה את-האריך, as in 3,2. The latter is preferable. **¶** actually render so. **¶** omits the words altogether.
- (13) **¶** שמעתם, an error due to the influence of the succeeding verse. **¶** correctly 20 ὑπήκουσας, *audisti*.
- (17-18) STADE has shown (ZAT. iii, 14-15) that vv. 17 and 18 have no connection with the preceding verses, but are an addition by a later hand. This is sufficiently evident from the contradiction between vv. 14 and 18. In the former, the converted remnant of the Ten Tribes of Israel are brought back to Jerusalem, which 25 is clearly regarded as still standing. In the latter, both Israel and Judah return to Palestine from the northern land, so that Judah, too, is regarded as languishing in exile. These interpolated verses have displaced the original conclusion of the passage, since a discourse could not end with v. 16.
- 30
- 11 2 **¶** **¶** points very strangely ורברקם, as also **¶** and **¶**. The only possible reading is that of **¶** καὶ λαλήσεις, **¶**. This would suggest ורברק, but we must assume that ורברקם is the original reading, and that **¶** and **¶**, rendering somewhat freely, have left the suffixed pronoun untranslated, since otherwise it would be impossible 35 to account for the reading of **¶**.
- 3 **¶** + לבשת מובחות, an utterly impossible expression, which disturbs the whole structure of the verse.
- 4 **¶** בער, which is a mere clerical error. **¶** all read ἐν καρπῷ; cf. v. 12; 2, 27-28.
- 5 **¶** presents this verse in the form: מה לירידי כביתי עשותה תקומותה הרבים ובשר-קוש 40 פה לירידי או מעלי. which is so hopelessly corrupt that all attempts at explanation must fail. **¶** has τί ἢ ἡ κατακλιμένη ἐν τῷ οἴκῳ σου ἐποίησε βδελύξαι; μή εὐχὰ καὶ κρέα ἄγρια ἀπελούσων ἀπὸ σοῦ τὰς κακίας σου, ἢ τοῦτοις διαφεύξῃ; This undoubtedly contains the original text, and from it the origin of all the corruptions of **¶** can be readily and certainly explained. 45
- 6 The reading of **¶** and all Versions is בלהמו, which can only be explained in a forced and absurd manner. HITZIG's emendation בלחמו, on the basis of Deut. 34,7, is most excellent in its classic simplicity.
- 7 **¶** reads נסחו, specially noting the *scriptio defectiva*. But even **¶** has thought it necessary to alter the verb here. According to 14,15, תמו is evidently the 50 correct reading.
- 8 In place of the universally attested reading בוטה, HITZIG again proposes the ex- 5 Jer.

- 6 of בור to ביר (Q^r) cannot be explained unless הקיר be understood in this
 א|| correctly בור, which is altered by the Q^r to ביר, owing to its incorrect con-
 ception of הקיר.
- 9 Θ ἐπιστρέψατε (χέψατε). The latter word is not found in all MSS, and in none
 with the possessive pronoun. א|| ירך, which arises through dittography of the
 initial י of the following כבוץ, and consequently the infin. absol. הָשֵׁב had to be
 taken as imperative.
- 15 א|| has פקחתי as in 49,8; 50,31; but all the Ancient Versions read פקחתי, as also
 א|| in the passages 8,12; 10,15; 11,23; 23,12; 46,21; 48,44; 50,27.
- 17 א|| וְהִקְיַמְתִּי, expressly pointed as *conversivum*. Θ correctly καθέστακα, and א||
 have at least *constitui*.
- 18 Θ καὶ οἱ ποιμαίνοντες τὰ ποίμνια αὐτῶν, which contains a most excellent and
 apposite reference to v. 3. א|| וְרָעִי עֲרָה אֶת־אֲשֵׁרֵיכֶם, which is utterly un-
 intelligible. Since ערה in this connection can not possibly designate the
 congregation of Israel (so C), or a portion of it, while ערה, without further quali-
 fication, can hardly be taken as referring to the assemblage of the peoples (so
 apparently D), and the rendering συναγαγῆν ἐν αὐτοῖς (ΣΣ) is excluded by the
 א||, A has cleverly thought of the stem ער: אַי וְרָעִי אֶת־אֲשֵׁרֵיכֶם (רע) ἢ ἐν μαρτυρίᾳ ἢ ἐν
 οὐρανῶν ἐν αὐτοῖς. But in this case we should at least have ערה, and, further,
 more, ערה never occurs in the sense of testimony given against one. We must,
 therefore, gratefully accept the reading of Θ: וְרָעִי עֲרִיהֶם, though the construction
 would certainly be smoother if we read וְרָעִי עֲרִיהֶם.
- 21 The K^{thib} וְאִבְרוּ, in favor of which we have the testimony of all the Ancient
 Versions, is altered by the Q^r to וְאָבְרוּ, which only makes the construction
 more dragging and affected.
- 25 The Q^r reads תלבו and תלבו in conformity with all the Versions. The K^{thib}
 has תלבו and תלבו, which is due to the influence of the singular forms of the
 following verb.
- 27 א|| points בַּבְּעַר, which gives no satisfactory sense. J. D. MICHAELIS proposes
 here the excellent punctuation בַּבְּעַר; for בער in the sense of *separating* from ex-
 traneous matter, said of the refiner of metal, cf. Job 22,24,25 (and 36,19).
 Θ (ἐν λυοῖς δεδοκιμασμένοις) probably read בַּבְּעַר, since בהן, which im-
 mediately precedes, and בַּחֲנָה, which immediately follows, are both rendered by
 δοκιμασῶ, although the word בהן does not occur elsewhere, and בַּחֲנָה would be
 graphically more probable; בַּחֲרוֹן נַחַר, Prov. 8,10, is actually rendered ὑπὸ
 χυμῶν ἠδὲν ὑμῶν/חֲרוֹן.
- 29 א|| מֵאִשָּׁתָם in the K^{thib} as one word; so also א|| מֵאִשָּׁתָם. The Q^r and
 all other Versions divide into two words. We must also follow the Masoretic
 accentuation, which joins פֶּאֶשׁ to the second part of the verse and separates it
 from נַחַר. נַחַר is not, as א|| take it, Nif'al from נָחַר, but Qal from נָחַר
 to *snort, pant*, of which no verbal forms occur, though it is undoubtedly the stem
 from which are derived נָחַר 8,16; נָחַר Job 39,20, and נָחַר Job 41,12 (most
 probably also נָחַר Ezk. 32,2, the clever emendation proposed by EWALD in
 place of the traditional נָחַר).
- א|| עֲרִיף, which might be a nominal formation like עֲרִיף in v. 27; but it is simpler
 to read, with א||, cf. also 9,23, the participle עֲרִיף.
- 3 א|| STADE (ZAT. iv, 151-154) has shown convincingly that 3,6-16 forms an inde-
 pendent passage, complete in itself, which interrupts the connection between
 3,5 and 3,19, and cannot originally have stood here. A certain affinity with
 3,1-3 on the one hand, and with 3,20-22 on the other, may have caused its
 insertion here.

- 5 *cf.* also the German *läufsch*. **℣** seems not to have read the word. **ℑ** freely, but well **לִמְסֹל**.
- 13 **℣** + **℣** **כִּי יִשְׂפָא לָהֶם**. These words, rightly omitted in **℣**, are superfluous and, moreover, do not suit the context. Speeches of the false prophets are not quoted here, and even should we assume that the words of the people given in v. 12 are merely the echo of the lies spoken to them by the false prophets, and, therefore, substantially the language of the prophets, they are nevertheless not words of ill omen, but promises of happiness, with reference to which it cannot be said: *may what they prophesy happen to themselves!* Moreover the words which immediately precede in v. 13, are the assurance of what is for Jeremiah an absolute certainty, so that the wish that they may come to pass is utterly illogical.
- 20 22 STADE (ZAT. iii, 15-16), rightly says that verses 20-22 cannot be attributed to Jeremiah. The inflated and pompous diction of v. 22 ill accords with the tone of the remaining speeches, which is elevated indeed, but always simple; moreover the use of the plurals **הַנְּבִיִּים** and **הַשְּׂמִיעוּ** in calling the prophet to deliver prophetic addresses to Israel, is unparalleled.
- 24 **℣** **℣** **יְיֹוָה**.
- 28 **℣** has **עָבְרוּ דְבָרֵי רַע**, which the commentators have endeavored to explain in various ways: *they overstep the words of evil*, that is, they surpass in evil all measure and limit; or *they overflow with evil words or with evil*. **ΣΘ** (καὶ παρέβησαν τοὺς λόγους μου εἰς πορνῆρόν) read **דְּבָרֵי**, so also **ℑ**, and apparently **℣**. **℣** and **ℑ**, on the other hand, καὶ παρέβησαν κρίσιν οὐκ ἔκριναν κρίσιν ὀρθανοῦ, did not read **רַע דְּבָרֵי** and took the inf. absol. **דִּין** as a substantive standing as direct object to **עָבְרוּ**. This sets us on the right track. **רַע דְּבָרֵי** must in fact be stricken out, and **עָבְרוּ** must be emended to **עָבְוּ**, in accordance with Deut. 32, 15. The pausal form of a **ל"ה** verb with **י** retained, which occurs also Jer. 12, 9, must be preserved, as it affords the best explanation of the corruption **עָבְרוּ**.
- 6 12 A very doubtful passage in which the tradition varies greatly. We have translated in accordance with **℣**: *I annihilate the lovely and delightful, the daughter of Zion*. The words are certainly disconnected and sound rather prosaic and flat, but the fact that **רָמָה** has, in the Qal, the meaning *annihilate*, is positively assured by Hos. 4, 5. **℣** seems to have so understood the words, and RASHI and JOSEPH QAMHI explain in the same way. **Σ** and **ℑ** **ὑποτίσω**, *i. e.* **רָמִיתִי**, and DAVID QAMHI takes the Qal in this sense. **ℑ** rather more suitably: **محبلة** = **רָמִיתִי**, which is taken as 2 pers. fem. written with **י** according to the Aramaic form, but in this case a **ל**, or an **אל** would be necessary. EWALD would avoid this difficulty by rendering: *I mean the daughter of Zion*, which he takes as a parenthesis; but **רָמָה** always means *to imagine something*, never simply to mean. **℣** differs completely, reading **נָוִיה** instead of **הַנּוֹה** and joining it to v. 1: καὶ συστρίβῃ μετ'αὐτῆς γίνεταί καὶ ἀφαιρεθήσεται τὸ ὕψος θύγατερ Σου. This would give good sense and would suit the connection. They evidently read **רומת** (*cf.* Mi. 2, 3) instead of **רָמִיתִי**, but the word ἀφαιρεθήσεται causes some difficulty. A consideration of **℣** might lead to the conjecture **וּנְעָנָה**: *and the haughtiness of the daughter of Zion shall be brought low*. But **נְעָנָה** is never translated by ἀφαιρεῖσθαι, nor **עָנָה** by ἀφαιρεῖν, and the context requires something stronger than the mere humiliation of haughtiness. It seems best, therefore, to retain the reading of **℣**.
- 6) **℣** has **עָצָה** without **מַפִּיק**; so also **℣**. All other Versions read **עָצָה**, which is necessary; *cf.* Deut. 20, 19.
- 7) **℣** has **בְּתַקְוֵי**, but the same verb must stand in both hemistichs. **תַּקְוֵי** might be derived from the stem **תַּקַּר**; *cf.* **פִּיר** **ש** 33, 10; Ez. 17, 19; **אפיר** **ש** 89, 33; Hos. 8, 4; but the Jewish commentators expressly derive **תַּקְוֵי** from **תַּקַּר**, and the change

- 4 (4) **AI** ערלת; so also Σ (τάς πονηρίας). **CS** better ערלת, cf. Deut. 10. 16. **G** freely τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν, but in a number of MSS (among them those which contain the recension of Lucian) we find τὴν ἀκροβυστίαν τῆς καρδίας ὑμῶν.
- (5) **AI** K^ethib ותקע; so also **I**, a dittogram of the final י of ואמר. **CS** agree with the Q^re.
- (10) This verse is modeled on 14, 13; 1, 6; cf. also 1, 11, 13; 11, 5; 24, 3. But while in these passages the speech of the prophet is immediately followed by the divine answer, we find here nothing of the sort; v. 11 completely ignores v. 10, and connects directly with v. 9. As regards the matter also, the words are very suspicious. In spite of 1 K. 22, 20-23, Jeremiah could not say that the false prophets deceived the people by command of JHVH, nor does he ever say so, however much he complains of the false prophets and contends against them: cf. especially the answer of JHVH in 14, 14 with the standing לא שלחתים (14, 19; 23, 32; 27, 14; 29, 9) and the ושיאו לכם נביאיכם of 29, 8. The verse must accordingly be considered as a later addition intended to exculpate Judah.
- (16) הנה. The Masoretic accentuation must be abandoned. **AI** joins הנה to the following words, but **G** correctly regards it as containing the purport of הוֹבִירֵי: ἰδοὺ ἦκασι. Since Jerusalem alone, not the נים themselves, can be conceived of as the recipient of the announcement, ל must here, as frequently after אמר, serve to designate that concerning which the announcement is made. It would have been clearer, had the prophet said הנם, but the simple הנה is also used in v. 24 where we should expect הנם; cf. also Job 9, 19.
- (19) **AI** presents in the K^ethib the impossible form אוחולה, which, in order to obtain a form grammatically possible, is altered by the Q^re to אוחילה. The reading אוחילה gives the meaning ἀλγῶ which is required by the context and is in accordance with the entire tradition. This reading is in fact given in the BAER-DELITZSCH edition, but there, too, is pointed אהולה. אהולה must, however, have actually stood in the archetype of **AI**, since otherwise the misunderstanding of the form would be simply inconceivable.
- AI** K^ethib שמעתי, which is altered by the Q^re to שפעת. The context absolutely requires the participle שמעת, which is also the reading of all the Ancient Versions. In 22, 29 we have two certain participial forms ending in תי.
- (28) **AI** reads ואלא נחמתי ולא דברתי ומתי ולא אשוב ממנה; **G**, on the other hand, gives the only natural and unconstrained order of the words: διότι ἐλάλησα καὶ οὐ μετανοήσω, ἠρμήσα καὶ οὐκ ἀποστρέψω ἀπ' αὐτῆς.
- (29) **G** correctly πᾶσα ἡ γῆρα; so also **E** in the London Polyglot. **AI** העיר, an error produced by the influence of the following כל העיר.
- (30) **AI** K^ethib אחי. The following word שרור is wanting in **G**, and is rather harsh syntactically, but should nevertheless be retained.
- 5 7) **AI** K^ethib אכלוח. BAER-DELITZSCH point ואשב, and **CS** all take it in this sense. But most printed editions of the Hebrew have ואשב, and a few Greek MSS, among them those which exhibit the recension of Lucian, have in accordance with the reading, καὶ ἄρκιζον as a doublet.
- (8) The K^ethib מונים, which gives perfectly good sense, is, to say the least, unnecessarily altered by the Q^re to מנינים. The difficult word משבים is read by **CS** משיבים: Σ ψψבים, but without obtaining a satisfactory sense. **AI** reads משבים, which can only be part. Hif. from a stem שבה, which must then be combined with שנה to wander about, which in Prov. 5, 20 is also used of the madness of love. The stem שוק, which EWALD would compare (משקים = משקים) likewise unites the meanings of 'wandering' and 'heat or rut':

2 of מִצְאָתֵיִם, which might be either first person (63), or second person feminine (so S; T seems to have read מִצְאָתֶיךָ). Our translation follows the latter construction as the more probable. *כי על כל אלה* might also mean: *thou hast not come upon them breaking in, but on account of all this*, that is, thou hast murdered them on account of all thy sins and evil deeds, because they would not connive at them, but rebuked thee for them; and this might refer to the murdered prophets of v. 30: *דם נקי* is actually used in this way in 2 K. 21, 16; 24, 4. The expression would, however, be extremely forced and unnatural. The reference of *אלה* to *כל אלה*: *כנפריך* *ל כל אלה*: *I have not found it* (the blood of the murdered) *in the place of breaking in, but upon all these* (the edges of thy garments), is likewise unsatisfactory. It would seem to be the simplest plan to connect the words with the following verse: *but in spite of all this thou sayest: I am innocent*. But here, too, serious philological difficulties arise, and, moreover, this explanation is excluded by the structure of both verses, according to which the words in question or their equivalent can only be connected with v. 34. No certain restoration of this corrupt passage has so far been offered.

3 (1) א begins the verse with the word לֵאמֹר, which causes considerable difficulty. It cannot mean *vulgo dicitur* (3), and it is impossible to supply a form of אָמַר. The assumption that the phrase *ויהי דבר יהוה אלי* has been omitted, or that *וַיֹּאמֶר לֵאמֹר* is to be supplied from v. 6, is excluded by the fact that 3, 1 forms the immediate continuation of 2, 37. It would seem, therefore, more natural to take מֵאֵם (2, 37) as the *verbum dicendi* or *sentiendi* upon which לֵאמֹר depends. But the intervention of the words *וְלֹא הִצְלִיחַ לָהֶם* is opposed to this view. We must, therefore, in accordance with 6S, omit the word, though it is difficult to say how it got into the passage, since it can hardly be regarded as a dittogram of the preceding לה. It might possibly be the corrupt remnant of a verse that has entirely dropped out, since the context, although intelligible as it stands, would certainly be clearer if some such idea intervened as we find in Hos. 2, 9: *Then shalt thou say: I will return to my former husband, for I was better off then than now*.

(4-5) א K^othib קראתי ודברתי.

(19) The K^othib תִּקְרָא and תִּשׁוּבוּ, expressly attested by 6 and S, has been unnecessarily altered by the Q^orê to תִּקְרָא and תִּשׁוּבוּ.

(22) אָרְפָּה is expressly recognized by the Masora as an incorrect spelling for אָרְפָּה.

(23) ὄντως εἰς ψεῦδος ἦσαν οἱ βουνοὶ καὶ ἡ δύναμις τῶν ὄρέων, 6S3 and apparently also T; ἌΣ τὸ πλῆθος τῶν ὄρέων, which gives a better sense, and correctly omits the copula. א has אָכַן לְשִׁקָּר מִנְבַּעוֹת הַמֶּזֶן הַרִים. The simple change of the punctuation to הַמֶּזֶן is of no service, since the idea would still be very awkwardly expressed. No such form as מִנְבַּעוֹת or מִנְבַּעַת for נְבִיעָה occurs, nor did the Masorites find it here. In spite of 23, 23 and ψ 101, 7; Prov. 12, 17; 19, 5, 9, it is altogether impossible to divide differently and read לְשִׁקָּרִים נְבִיעוֹת, and nothing else remains than to assume a clerical error and strike out the ב.

4 1.2 Verses 1 and 2 are an amplification of the words of JHVH in 3, 22^a, but both in thought and expression decidedly foreign to the style of Jeremiah. 6 presents them in a characteristically different form, in which their un-Jeremian character appears still more distinctly: εἰάν ἐπιστραφή Ἰσραηλ, λέγει Κύριος, πρὸς με ἐπιστραφήσεται, καὶ ἐάν περιέλῃ τὰ βδελύγματα αὐτοῦ ἐκ στόματος αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου μου εὐλαβηθῆ, καὶ ὁμῶς ἡ Κύριος, μετὰ ἀληθείας ἐν κρίσει καὶ δικαιοσύνη, καὶ εὐλογήσουσιν ἐν αὐτῷ ἔθνη καὶ ἐν αὐτῷ αἰνέσουσι τῷ θεῷ ἐν Ἱερουσαλὴμ. In reality, 4, 3 forms the immediate continuation of 3, 25 and contains the answer of JHVH to Israel's confession in 3, 22^b-25.

Critical Notes on Jeremiah

- 1 (3) As this verse mentions the eleventh year of Zedekiah it cannot have been written in the fourth or fifth year of Jehoiakim.
- (5) **A** K^{thib} אצורך.
- (10) **A** + ולהרוס; but as early as Sir. 49,7 the words are quoted in the form ἐκρίζουσι καὶ κακοῦν καὶ ἀπολλύειν ὡσαύτως οἰκοδομεῖν καὶ καταρτεθεῖν.
- (14) **A** התפתח; but **G** ἐκκαυθήσεται, as in the foregoing verse λέβητα ὑποκαίόμενον, and as is required by the parallel with the preceding vision.
- (18) **A** וגלחמות; perhaps a mere clerical error; cf. 2, 25; 8, 6; 17, 23. The same variant occurs 51, 58.
- 2 (12) **A** הרבו, which is in every respect strange. **G** well renders ἐπὶ πλείον σφόδρα-הרבה מאד.
- (20) **A** שברת, נהקת, so **G**; cf. also 5, 5. This may have been intended by **A**, but the pointing is שברתי and נהקתי, and the first person is expressly confirmed by **SS** 'AO.
- The K^{thib} אנעבוד, confirmed by **SS**, is altered by the Q^{re} to אנעבד; so also **E**.
- (21) **A** has הנקנן, as in 22, 26 הארץ אהרה, which is contrary to syntax, and only occurs in rare instances in very doubtful passages.
- (24) **A** K^{thib} נפשו.
- (25) **A** K^{thib} ונורנך, a mere clerical error; cf. ad 1, 18.
- (27) The K^{thib} ילדתי, confirmed by **SS**, is unnecessarily altered by the Q^{re} to ילדתי.
- (30) **A** לקחו. **G** correctly ἐδέξασθε.
- (31) [For מאפליה (STADE, § 302^b) (מאפליה) cf. Dr. MARTIN JÄGER's note in his paper on the semivowel ' in Assyrian, printed in DELITZSCH's and HAUPT's *Beiträge zur semitischen Sprachwissenschaft*, vol. i, p. 471 below. JÄGER considers the appended יה in מאפליה; חסויה (ψ 89, 9); שלהבתיה (Cant. 8, 6) an enclitic emphatic particle. — P. II.]
- (33) **G** σὺ ἐπονηρεῖσθαι τοῦ μᾶναι τὰς ὁδοὺς σου, and this parallelism between תושבי הרעה and אהיהרעה למרה (K^{thib} למרה), which has about the same meaning, but is very unnaturally expressed, *there had thought they were well*.
- (34) **A** + אבותים, which disturbs the *parallelismus membrorum*, and introduces an erroneous, or at least misleading feature into the figure.
- A** has at the end of the verse: וי על קדאיה: **G** אלה, ἐπὶ πόσῳ δρῶν. The understanding of the passage is rendered difficult by the ambiguity

- 52 הסירות ואת המנרות ואת הכפות ואת המנקיות אשר זהב זהב ואשר כסף כסף לקח רב טבחים: העמודים שנים הים אחד והבקר שנים עשר נחשת אשר תחת המכנות אשר עשה המלך שלמה לבית יהוה לא היה משקל לנחשתם כל הכלים האלה: והעמודים שמונה עשרה אמה קומתם העמוד האחד וחוט שתיים עשרה 21 אמה יסבנו ועביו ארבע אצבעות נבוב: וכתרת עליו נחשת וקומת הכתרת האחת 5 חמש אמות ושקבה ורמונים על הכותרת סביב הכל נחשת וכאלה לעמוד השני ורמונים: ויהיו הרמנים תשעים וששה רוחה כל הרמנים מאה על השקבה סביב: 23 ויקח רב טבחים את שקיה כהן הראש ואת צפניה כהן המשנה ואת שלשת שמרי הסף: ומן העיר לקח סוים אחד אשר היה פקיד על אנשי המלחמה ושבעה 24 אנשים מראי פני המלך אשר נמצאו בעיר ואת ספר שר הצבא המצבא את עם 10 הארץ וישים איש מעם הארץ הנמצאים בתוך העיר: ויקח אותם נבזראדן רב טבחים וילך אותם אל מלך בבל רבלתה: ויפה אותם מלך בבל וימתם ברבלה 27 בארץ חמת ויגל יהודה מעל אדמתו: זה העם אשר הגלה נבוכדראצר בשנת שבע יהודים שלשת אלפים ועשרים ושלשה: בשנת שמונה עשרה לנבוכדראצר 29 מירושלם נפש שמונה מאות שלשים ושנים: בשנת שלש ועשרים לנבוכדראצר 5 הגלה נבזראדן רב טבחים יהודים נפש שבע מאות ארבעים וחמשה כל נפש ארבעת אלפים ושלש מאות:
- 31 ויהי בשלשים ושבע שנה לגלות יהויכין מלך יהודה בשנים עשר חדש בעשרים וחמשה לחדש נשא אויל מרדך מלך בבל בשנת מלכתו את ראש יהויכין מלך 20 יהודה ויצא אתו מבית הכלוא: וידבר אתו טבות ויתן את כסאו ממעל לכסא המלכים אשר אתו בבבל: ושנה את בגדי כלאו ואכל לחם לפניו תמיד כל ימי חייו: וארחתו ארחת תמיד נתנה לו מאת מלך בבל דבר יום ביומו עד יום 34 מותו כל ימי חייו:

51 על בבל שמים וארץ וכל אשר בהם כי מצפון יב־אֵל־ לה השודדים נאם יהוה:
 51:19 גם בבל לנפל ולהללי ישראל גם לבבל נפלו הללו כל הארץ: פלמים מחרב
 52 הלכו אל תעמדו זכרו מרחוק את יהוה וירושלם תעלה על לבבכם: בשנו כי
 53 שמענו חרפה כסתה כלמה פנינו כי באו זרים על מקדשי בית יהוה: לכן הנה
 54 ימים באים נאם יהוה ופקדתי על פסיליה ובכל ארצה יאנק חלל: כי תעלה
 55 בבל השמים וכי תבצר מרום עזה מאתי יבאו שִׁדְרִים לה נאם יהוה: קול זעקה
 56 מבבל ושבך גדול מארץ מִשְׁדִּים: כי שדר יהוה את בבל ואבד ממנה קול גדול
 57 ויחמו נליתם כמים רבים נתן שאון קולם: כי בא עליה על בבל שודר ונלכדו
 58 נבזריה חתתה קשתותם כי אֵל נְמֹלוֹת יהוה שָׁלֵם ישלם: והשכרתי שריה וחכמיה
 59 פחותיה וסנניה ונבזריה וישנו שנת עולם ולא יקיצו נאם המלך יהוה צבאות
 60 שמו: כה אמר יהוה צבאות הַיְמִיִּת בבל הרחבה ערער תתערער ושעריה הנבחים
 61 באש יצתו ויגעו עמים בדי ריק ולאמים בדי אש יִיעָפוּ:
 62 הדבר אשר צוה ירמיהו הנביא את שְׁרִיָּה בן נריה בן מחסיה בלכתו את
 63 צדקיהו מלך יהודה בבל בשנת הרבעית למלכו ושריה שר מנוחה: ויכתב ירמיהו
 64 את כל הרעה אשר תבוא אל בבל אל ספר אחד את כל הדברים האלה הכתבים
 65 אל בבל: ויאמר ירמיהו אל שְׁרִיָּה ככאך בבל וראית וקראת את כל הדברים
 66 האלה: ואמרת יהוה אתה דברת אל המקום הזה להכריתו לבלתי דוות בו יושב
 67 למאדים ועד בהמה כי שממות עולם תהיה: והיה ככלתך לקרא את הספר הזה
 68 תקשר עליו אבן והשלתו אל תוך פרת: ואמרת ככה תשקע בבל ולא תקום מפני
 69 הרעה אשר אנכי מביא עליה ויעפו עד הנה דברי ירמיהו:
 70

52:1 בן עשרים ואחת שנה צדקיהו במלכו ואחת עשרה שנה מלך בירושלם ושם
 2 אמו חמט־מל בת ירמיהו מלבנה: ויעש הרע בעיני יהוה ככל אשר עשה יהויקים:
 3 כי על אף יהוה היתה בירושלם ויהודה עד השליכו אותם מעל פניו וימרד
 4 צדקיהו במלך בבל: והי בשנה התשיעית למלכו בחדש העשירי בעשור לחדש
 5 בא נבוכדנאצר מלך בבל הוא וכל חילו על ירושלם ויחגו עליה ויבנו עליה דִּקְ
 6 סביב: ותבא העיר במצור עד עשתי עשרה שנה למלך צדקיהו: בחדש הרביעי
 7 בתשעה לחדש ויחוק הרעב בעיר ולא היה לחם לעם הארץ: ותבקע העיר וכל
 8 אנשי המלחמה יברחו ויצאו מהעיר לילה דרך שער בין החתמים אשר על גן
 9 המלך ובשרים על העיר סביב וילכו דרך הערבה: וירדפו חיל כשדים אחרי
 10 המלך וישגו את צדקיהו בערבת ורחו וכל חילו נפצו מעליו: ויתפש את המלך
 11 ויעלו אתו אל מלך בבל רבלתה בארץ חמת וידבר אתו משפטים: וישחט מלך
 12 בבל את בני צדקיהו ויעניו וגם את כל שרי יהודה שחט ברבלתה: ואת עיני
 13 צדקיהו עור ויאסרוהו בנְקֻשְׁמִים ויבאחו מלך בבל בבלה ויתגהו בית הפקדה
 14 עד יום מותו: ובחדש החמישי בעשור לחדש היא שנת תשע עשרה שנה למלך
 15 נבוכדנאצר מלך בבל בא נבוזראדן רב טבחים יַעֲמִיד לפני מלך בבל בירושלם:
 16 וישַׁף את בית יהוה את בית המלך ואת כל בתי ירושלם ואת כל בית הגדול
 17 שִׁרְף באש: ואת כל הומת ירושלם סביב נתצו - חיל כשדים אשר את רב
 18 טבחים: - ואת יתר העם הנשארים בעיר ואת הנפלים אשר נפלו אל מלך בבל
 19 ואת יתר האמון הגלה נבוזראדן רב טבחים: ומדלות הארץ השאיר נבוזראדן
 20 רב טבחים לְכַרְמִים ולְגִבְעִים: ואת עמודי הנחשת אשר לבית יהוה ואת המכנות
 21 ואת ים הנחשת אשר בבית יהוה שברו כשדים וישאו את כל נחשתם בבלה:
 22 ואת הסרות ואת הַעִיִּים ואת המזמרות ואת המזרקת ואת הכפות ואת כל כלי
 23 הנחשת אשר יִשְׁרְתוּ בהם לקחו: ואת הכפים ואת המחנות ואת המזרקות ואת

51,6 מאלהיו מיהוה צבאות כי ארצם מלאה אשם מקדוש ישראל; נמו מתוך בבל
 ומלמו איש נפשו אל תדמו בעוניה כי עת נקמה היא ליהוה גמול הוא משלם
 לה: כוס זהב ביד יהוה משפרת כל הארץ מיניה שתי גוים על כן יתהללו
 7: פתאם נפלה בבל ותשבר הלילו עליה קחו צרי למכאובה אולי תרפאו: רפאנו
 9,8 את בבל ולא נרפתה עזובה ונלך איש לארצו כי נגע אל השמים משפטא ונשא
 5 עד שחקים: הוציא יהוה את צדקתינו באו ונספרה בעיון את מעשה יהוה אלהינו: י
 הברו החצים מלאו והשלטים: העיר יהוה את רוח מלכי מדי כי על בבל מומתו
 11 להשתותה כי נקמת יהוה היא נקמת היכלו: אל חומת בבל שאו גם החווקן
 12 המשמר הקימו שמרים הכינו הארבים כי גם וגם יהוה גם עשה את אשר דבר
 10 אל ישיבי בבל: שכנת על מים רבים רבת אוצרת פא קצף אמת בצעף: נשבע
 11 יהוה צבאות בנפשו כי אם מלאתיך אדם כילק וענו עליך הירד: עשה ארץ
 12 בבחו מכין תבל בחכמתו ובתוכנתו נטה שמים: לקול תתו המון מים בשמים
 16 ויעל נשאים מקצה ארץ ברקים לממר עשה ויוצא רוח מאוצרותיו: נכער כל אדם
 17 מדעת הכישי כל צוף מפסל כי שקר נסכו ולא רות בס: הבל המה מעשה
 18 תעתעים בעת פקדתם יאברו: לא כאלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא - נתלתו
 15 יהוה צבאות שמו: מפץ אתה לי כלי מלחמה ונפצתי כד גוים והשחתי כד
 20 ממלכות: ונפצתי כד סוס ורכבו ונפצתי כד רכב ורכבו: ונפצתי כד איש ואשה
 21 ונפצתי כד זקן ונער ונפצתי כד בחור ובתולה: ונפצתי כד רעה ועדרו ונפצתי
 22 כד אפר וצמדו ונפצתי כד פחות וסגנים: ושלמתי לבבל ולכל יושבי כשדים את
 23 כל רעתם אשר עשו בעיון לעיניכם נאם יהוה: הנני אליך הר המשחות נאם
 24 יהוה המשחות את כל הארץ ונשיתי את ידי עליך ונגלגלתיך מן הסלעים ונתתיך
 25 להר שרפה: ולא יקחו ממך אבן לפנה ואבן למוסדות כי שממות עולם תהיה
 26 נאם יהוה: שאו גם בארץ תקעו שופר בגוים קדשו עליה גוים השמיעו עליה
 27 ממלכות אררט מני ואשכנו פקדו עליה טפסר העלו סוס כילק ספר: קדשו עליה
 28 גוים את מלכי מדי את פחותיה ואת כל סגניה ואת כל ארץ ממשלתו: ותרעש
 29 הארץ ותהל כי קמה על בבל מחשבות יהוה לשום את ארץ בבל לשמה מאין
 30 יושב: חדלו גבורי בבל להלחם ישבו במצודת גשתה גבורתם היו לנשים הוצתו ל
 31 משכנתיה נשברו בריחיה: רין לקראת רין ירוין ומגיד לקראת מגיד להגיד למלך
 32 בבל כי נלכדה עירו מקצה: והמעכרות נתפשו ואת האגמים שרפו באש ואנשי
 33 המלחמה נבהלו: כי כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל בת בבל כנרן עת
 34 הדריכה עוד מעט ובאה עת הקציר לה: אכלני הממני נבוכדראצר מלך בבל
 35 הצונני כל ריק בלעני כתנין מלא כרשו מערני הדיחני: חמסי ושאריו על לה
 36 בבל תאמר ישבת ציון ודמו אל ישבי כשדים תאמר ירושלם: לכן כה אמר יהוה
 37 הגני רב את ריבך ונקמתי את נקמתך והחרבתי את ימה והובשתי את מקוריה:
 38 והיתה בבל לגלים מעון תנים שמה ושרקה מאין יושב: יחדו ככפרים ישאנו נערו
 39 כנורי אריות: בחמם אשית את משתיהם והשברתיים למען יעלו וישנו שנת עולם
 40 ולא יקיצו נאם יהוה: אורידם ככרים לטבוה כאילים עם עתודים: איך נלכדה -
 41 ותתפש תהלת כל הארץ איך היתה לשמה בבל בגוים: עלה על בבל הים בהמון
 42 גליו נכסתה: היו עריה לשמה ארץ ציה וערכה - לא ישב בהן כל איש ולא
 43 יעבר בהן בן אדם: ופקדתי על פל בכבל והצאתי את בלעו מפיו ולא ינהרו
 44 אליו עוד גוים גם חומת בבל נפלה: צאו מתוכה עמי ומלמו איש את נפשו מה
 45 מהרון אף יהוה: ופן ירך לבבכם ותיראו בשמועה הנשמעת בארץ ובא בשנה
 46 השמועה ואחריו בשנה השמועה וחמס בארץ מושל על משל: לכן הגה ימים
 47 באים ופקדתי על פסילי בבל וכל ארצה תבוש וכל חלליה יפלו בתוכה: ורגנו
 48

- 50.12 כעגלה נשא ותעלהו: כאברים: בושה אמכם מאד חפרה וילדתכם הנה אחרית
 13 גוים מדבר ציה וערבה: מקצף יהוה לא תשב והיתה שקמה כלה כל עבר על
 14 בכל ישם וישרק על כל מפותיה: ערכו על בבל סביב כל דרכי קשת ידו אליה
 15 אל תחמלו אל חץ בי ליהוה חטאת: הרעו עליה סביב נתנה ידה נפלו אשיותיה
 16 נהרסו חומותיה כי נקמת יהוה היא הנקמו בה כאשר עשתה עשו לה: פרתו
 17 ורוע מבבל ותפש מגל בעת קציר מפני חרב היונה איש אל עמו יפנו ואיש
 18 לארצו ינוסו: שה פוורה ישראל אריות הדיחיה ראשון אכלו מלך אשור וזה
 19 האחרון עצמו - מלך בבל: לכן כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הנני פקד
 20 אל מלך בבל ואל ארצו כאשר פקדתי אל מלך אשור: ושבתתי את ישראל אל
 21 גדה ודעת הכרמל והבשן ובחר אפרים והגלעד תשבע נפשו: בימים ההם ובעת
 22 ההיא נאם יהוה יקשש את עון ישראל ואינו ואת חטאת יהודה ולא תמצאינה
 23 כי אסלה לאשר אשאר: על הארץ מרתים עלה עליה ואל יושבי פקוד חרב
 24 והחרם - נאם יהוה ועשה ככל אשר צויתך: קול מלחמה בארץ ושבר גדול: אך
 25 נגדע וישבר פשיש כל הארץ אך היתה לשמה בכל בגוים: יקשתי לך וגם נלכדת
 26 בבל ואת לא ידעת נמצאת וגם נתפשת כי ביהוה התנרית: פתח יהוה את
 27 אוצרו ויוצא את כלי ועמו כי מלאכה היא לאדני יהוה צבאות בארץ כשדים:
 28 באו לה מקין פתחו מאבסיה סלוח כמו ערמים והחרימוה אל תהי לה שארית:
 29 חרבו כל פריה ירדו למבח הוי עליהם כי בא יומם עת פקדתם: קול נסים
 30 ופלאים מארץ בבל להגיד בציון את נקמת יהוה אלהינו נקמת היכלו: השמיעו
 31 ולא בכל ריבנים כל דרכי קשת חנו עליה סביב אל יהוה פליטה שלמו לה
 32 כפעלה ככל אשר עשתה עשו לה כי אל יהוה וזה אל קדוש ישראל: לכן יפלו
 33 בחוריה כרחבתיה וכל אנשי מלחמתה יהמו - נאם יהוה: הנני אליך ודון נאם
 34 אדני יהוה צבאות כי בא יומך עת פקדתך: וכשל ודון וגפלו ואין לו מקום
 35 והצתי אש ב^עגרו ואכלה כל סביבתיו: כה אמר יהוה צבאות עשוקים בני
 36 ישראל ובני יהודה יחדו - כל שביהם החויקו בס מאנו שלחם: גאלם חוק יהוה
 37 צבאות שמו ריב ריב את ריבם למען הרגיע את הארץ והרגיו לישיב בבל: חרב
 38 על כשדים נאם יהוה ואל יושבי בבל ואל שריה ואל חכמיה: חרב אל הבדים
 39 ונאלו חרב אל גבוריה וחתו: חרב אל סוסיו ואל רכבו ואל כל הערב אשר
 40 בתוכה והיו לנשים חרב אל אוצרתיה וכוזו: חרב אל מימיה ויבשו כי ארץ
 41 פסילים היא ובאמים יתהללו: לכן ישבו ציים את איים וישבו בה בנות יענה
 42 ולא תשב עוד לנצח ולא תשכון ער דור ודר: כמהפכת אלהים את כדור ועת
 43 עמרה ואת שבתיה נצח יהוה לא ישב שם איש ולא יגור בה בן אדם: הנה עם
 44 בא מצפון וגוי גדול ומלכים רבים יערו מירכתי ארץ: קשת וכידן וחיוקו אכזרי
 45 המה ולא ירחטו קולם כים יהמה ועל סוסים ירכבו ערוך כאיש למלחמה עליך
 46 בת בבל: שמע מלך בבל את שמעם ורפו ידיו צרה החויקתהו חיל כיולדה:
 47 הנה באריה יעלה מגאון הירדן אל נוה איתן כי ארגיעה אר-צם מעליה ומי
 48 בחור אליה אפקד כי מי כמוני ומי יועדני ומי זה רעה אשר יעמד לפני: לכן
 49 שמעו ענת יהוה אשר יעין אל בבל ומחשבותיו אשר חשב אל ארץ כשדים אם
 50 לא יסחבום צעירי הצאן אם לא ישים עליהם נוהים: מקול נתפשה בבל נרעשה
 51.2,3 הארץ וזעקה בגוים שומע:
 51.4 כה אמר יהוה הנני מעיר על בבל ואל יושבי כשדים- רוח משחית: ושלחתי
 52 לכבד ימים ויגדו ויבקרו את ארצת כי היו עליה מסביב ביום רעה: - ירדך
 53 ההרץ קשתו ו-יתעל העלה: בסרינו ואל תחמלו אל בקריה החרימו כל צבאה:
 54 ונפלו הללים בארץ כשדים ומקורים בחוצותיה: כי לא אלמן ישראל ויהודה

כל מלאכה: וְבָאוּ בַשְּׁעָרֵי הָעִיר הַזֹּאת מַלְכִים וְשָׂרִים יֹשְׁבִים עַל כַּסָּא דְדוֹד רַכְבִּים כה, 17
 ברכב ובסוסים המה וישריהם איש יהודה וישבי ירושלם וישבה העיר הזאת
 לעולם: וּבָאוּ מַעֲרֵי יְהוּדָה וּמִסְבִּיבוֹת יְרוּשָׁלַם וּמֵאֲרִיץ בְּנִימָן וּמִן הַשְּׁפֵלָה וּמִן הָהָר 26
 וּמִן הַנֶּגֶב מִקְּבָאִים עָלָה זוֹבַח וּמִנְחָה וּלְבֹנָה וּמִקְבָּאֵי תוֹדָה בֵּית יְהוָה: וְאִם לֹא 27
 5 תִּשְׁמְעוּן אֵלַי לְקַדֵּשׁ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וּלְבַלְתִּי שָׂאת מִשָּׂא וּבֹא בַשְּׁעָרֵי יְרוּשָׁלַם בְּיוֹם
 הַשַּׁבָּת וְהִצַּנְתִּי אֶשׁ בַּשְּׁעָרֵיהָ וְאָכַלְהָ אֲרַמְנוֹת יְרוּשָׁלַם וְלֹא תִכְבַּח:

39. א בשנה התשעית לצדקיהו מלך יהודה בחדש העשירי בא נבוכדנאצר מלך 8
 בבל וכל חילו אל ירושלם ויצרו עליה: בעשתי עשרה שנה לצדקיהו בחדש 2
 10 הרביעי בתשעה לחדש הקבעה העיר: ויהי כאשר ראה צדקיהו מלך יהודה וכל
 אנשי המלחמה ויברתו ויצאו לילה מן העיר דרך גן המלך בשער בין החתמים
 ויצאו דרך הערבה: וירדפו חיל כשדים אחריהם וישגו את צדקיהו בערבות ה
 ירחו ויקחו אותו ויעלְהוּ אֶל נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל רַבְלָתָה בְּאֶרֶץ חַמַּת וַיְדַבֵּר אִתּוֹ
 מִשְׁפָּטִים: וַיִּשְׁחַט מֶלֶךְ בָּבֶל אֶת בְּנֵי צַדְקִיָּהוּ בְּרַבְלָה לְעֵינָיו וְאֶת כָּל חָרֵי יְהוּדָה 6
 15 שָׁחַט מֶלֶךְ בָּבֶל: וְאֶת עֵינֵי צַדְקִיָּהוּ עָרַר וַיֹּאסְרֵהוּ בַּנְּחֻשְׁתִּים לְבִיא אִתּוֹ בְּבִלְהָ: 7
 ואת בית המלך ואת ביתי העם שרפו הכשדים באש ואת חומת ירושלם נתצו: 8
 ואת יתר העם הנשארים בעיר ואת הנפלים אשר נפלו עליו ואת יתר העם 9
 הנשארים הגלה נבוזראדן רב טבחים בבל: ומן העם הדלים אשר אין להם 1
 מאומה השאיר נבוזראדן רב טבחים בארץ יהודה ויתן להם כרמים ויגבים ביום 1
 20 ההוא: ויצו נבוכדנאצר מלך בבל על ירמיהו ביד נבוזראדן רב טבחים לאמר: 11
 קחנו ועיניך שים עליו ואל תעש לו מאומה רע כי אם כאשר ידבר אליך כן 12
 40. עשה עמו: וירמיהו היה ברמה והוא אסור באזקים בתוך כל גלות ירושלם 8
 ויהודה המגלים בבלה: ויקח רב טבחים לירמיהו ויאמר אליו יהוה אלהיך דבר 2
 את הרעה הזאת אל המקום הזה: ויבא ויעש יהוה כאשר דבר כי חטאתם ליהוה 3
 25 ולא שמעתם בקולו: - הנה פתחתך - מן האזקים אשר על ידך אם טוב בעיניך 4
 לבוא אתי בבל בא ואשים את עיני עליך ואם רע בעיניך - חדל - וישבה ה
 אל גדליה בן אחיקם בן שפן אשר הפקיד מלך בבל ב-א-ר-ץ- יהודה ושב אתו בתוך 5
 העם או אל כל הישר בעיניך ללכת לך ויתן לו רב טבחים ארחה ומשאָת 6
 וישלחו:

30 הדבר אשר דבר יהוה אל בבל אל ארץ כשדים ביד ירמיהו הנביא: 8
 50. א הגידו בניו והשמיעו ושאו גם השמיעו אל תכחדו אמרו נלכדה בבל הביש 2
 3 בל חת מרדך: - כי עלה עליה גוי מצפון הוא ישית את ארצה לשמה ולא יהיה 3
 יושב בה מאדם ועד בהמה גדו הלכו: בימים ההמה ובעת ההיא נאם יהוה 4
 35 יבאו בני ישראל המה ובני יהודה יחדו הלך ובכו וילכו ואת יהוה אלהיהם 5
 יבקשו: ציון ישאלו דרך הנה פניהם באו ונגלו-ה- אל יהוה ברית עולם לא ה
 תשכח: צאן אבודת הים עמי רעיהם התעום הרים שובבי-ים מהר אל גבעה 6
 הלכו שכחו רבצם: כל מצאיהם אכלום וצריהם אמרו לא נאשם תחת אשר חטאו 7
 ליהוה נוה צדק ומקוה אבותיהם: - גדו מתוך בבל ומארץ כשדים צאו והיו 8
 40 כעתודים לפני צאן: כי הנה אנכי מעיר ומעלה על בבל קהל גוים גדלים מארץ 9
 צפון וערכו לה משם תלכד חציו כנבור משכיל לא ישוב ריקם: והיתה כשדים י
 לשלל כל שלליה ישבעו נאם יהוה: כי תשמה-ה- כי תעלו-ה- שמי נחלתי כי תפוש-ה- 11

(a) 39,23 וישראל נבוזראדן רב טבחים ונבושזון רב סרים ונרגל שראצר רב מג וכל רבי מלך בבל:

יתר הברים
אשר המה כתובים על ספר ירמיהו
ולא דבר אותם ירמיהו ולא כתב אותם הכותב
את ספר דברי ירמיהו

10.18 שמעו את הדבר אשר דבר יהוה עליכם בית ישראל: כה אמר יהוה אל
3 דרך הנזים אל תלמדו ומאתות השמים אל תחתו כי יחתו הנזים מהמה: כי
4 חקות העמים הבל הוא כי עין מיער כרתו מעשה ידי חרש במעצד: ככסף ובוהב
5 ייפחו במסמרות ובמקבות יחוקום ולוא יפיק: כסף מרקע מתרשיש יובא וזהב
6 מאוקן מעשה חרש יודי צורף תבלת וארנמן לבושם מעשה חכמים כלם: כתמר
7 מקשה המה ולא ידברו נשוא ינשא^א כי לא יעמדו אל תיראו מהם כי לא ירעו
8 וגם הישיב אין אותם: מאין כמוד יהוה גדול אתה וגדול שמך בנבוכד: מי לא
9 יראך מלך הנזים כי לך יאתה כי בכל חכמי הנזים ובכל מלכותם מאין כמוד:
10 ובאחת יבערו ויכסלו מוסר הבלים עין הוא: ויהוה אלהים אמת הוא אלהים
11 חיים ומלך עולם מקנפו תרעש הארץ ולא יכלו גוים ועמו: עשה ארץ בכחו
12 מנזין תכל בהכמתו ובתבונתו נטה שמים: לקול תתו המון מים בשמים ועלה
13 נשאים מקצה ה-ארץ ברקים למטר עשה ויוצא רוח מאצרותיו: נבער כל אדם
14 מדעת הביש כל צורף מפסל כי שקר נסכו ולא רוח בס: הבל המה מעשה
15 תעקעים בעת פקדתם יאבדו: לא כאלה חלק יעקב כי יוצר הכל הוא וישאל
שבם נחלתו יהוה צבאות שמו:

17.19 כה אמר יהוה אלי הלוך ועמדת בשער בני ה-עם אשר יבאו בו מלכי
3 יהודה ואשר יצאו בו ובכל שערי ירושלם: ואמרת אליהם שמעו דבר יהוה מלכי
4 יהודה וכל יהודה וכל יושבי ירושלם הבאים בשערים האלה: כה אמר יהוה
5 השמרן בנפשותיכם ואל תשאן משא ביום השבת והבאתם בשערי ירושלם: ולא
6 תוציאו משא מבתיכם ביום השבת וכל מלאכה לא תעשו וקדשתם את יום השבת
7 כאשר צויתי את אבותיכם: ולא שמעו ולא המו את אונם ויקשו את ערפם לבלתי
8 שמייע ולבלתי קחת מוסר: והיה אם שמע תשמעון אלי נאם יהוה לבלתי הביא
9 משא בשערי העיר הזאת ביום השבת ולקדש את יום השבת לבלתי עשות ב-
10

- על כן קראת אתכם הרעה הזאת : ויאמר ירמיהו אל כל העם ואל כל הנשים 44,24
שמעו דבר יהוה כל יהודה אשר בארץ מצרים: כה אמר יהוה צבאות אלהי כה
ישראל לאמר אתם ונשיכם ותדברנה בפיכם ובידיכם מלאתם לאמר עשה נעשה
את נדרינו אשר נדרנו לקטר למלכות השמים ולהסדך לה נסכים הקים תקימנה את
5 נדריכם ועשה תעשינה את נדריכם: לכן שמעו דבר יהוה כל יהודה הישבים
בארץ מצרים הנני נשבעתי בשמי הגדול אמר יהוה אם יהיה עוד שמו נקרא
26 בפי כל איש יהודה אמר חי אדני יהוה בכל ארץ מצרים: הנני שקד עליהם
27 לרעה ולא לטובה ותמו כל איש יהודה אשר בארץ מצרים בחרב וברעב עד
כלותם: ופליטי חרב ישבון מן ארץ מצרים ארץ יהודה מתי מספר וידעו כל
10 שארית יהודה הבאים לארץ מצרים לגור שם דבר מי יקום ממני ומהם: * * *

— * * * —

44,29 (ט) וואת לכם האות נאם יהוה כי פקד אני עליכם במקום הזה למען תרעו כי קום יקומו דברי
5 עליכם לרעה: כה אמר יהוה הנני נתן את פרעה חפרע מלך מצרים ביד איביו וביד מבקשי
נפשו כאשר נתתי את צדקיהו מלך יהודה ביד נבוכרדאצר מלך בבל איביו ומבקש נפשו:

- 43.7 ואת ירמיהו הנביא ואת ברוך בן נריהו: ויבאו ארץ מצרים כי לא שמעו בקול יהוה ויבאו עד תחפנחס:
- 8 ויהי דבר יהוה אל ירמיהו בתחפנחס לאמר: קח בידך אבנים גדלות וסמנתם במלח במלכן אשר בפתח בית פרעה בתחפנחס לעיני אנשים יהודים: ואמרת אליהם כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הנני שלח ולקחתי את נבוכדראצר מלך בבל עבדי ושמתי כסאו ממעל לאבנים האלה אשר סמנתם ונטה את שפתי ירו עליהם: וכא— והנה את ארץ מצרים אשר למות ואשר לשבי לשבי ואשר לחרב לחרב: והצית— אש בבתי אלהי מצרים ושרפם ושכם ועטה את ארץ מצרים כאשר יעטה הרעה את בנודו ויצא משם בשלום: ושבר את מעבדות בית שמש אשר בא— - ואת בתי אלהי מצרים ישרף כאש: 10
- 44.1 הדבר אשר היה אל ירמיהו אל כל היהודים הישבים בארץ מצרים הישבים במגדל ובתחפנחס ובנף ובארץ פתרום לאמר: כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל אתם רואים את כל הרעה אשר הבאתי על ירושלם ועל כל ערי יהודה והנה הריבה היום הוזה ואין בהם יושב: מפני רעתם אשר עשו להכעיסני ללכת לקשר לעבד לאלהים אשר לא ידעום המה - ואבת—: ואשלה אליכם את כל עבדי הנביאים השכים ושלה לאמר אל נא תעשו את דבר התעבה הזאת אשר שנאתי: ולא שמעו ולא השו את אונם לשוב מרעתם לבלתי קטר לאלהים אחרים: ותתך חמתי ואפי ותבער בערי יהודה ובקצות ירושלם ותהיינה לחרבה לשקמה כיום הזה: ועתה כה אמר יהוה אלהי צבאות אלהי ישראל למה אתם עשים רעה גדולה אל נפשותכם להכרית לכם איש ואשה עולל ויונק מתוך יהודה לבלתי 20 הותיר לכם שארית: להכעיסני במעשי ידכם לקטר לאלהים אחרים בארץ מצרים אשר אתם באים לגור שם למען הכרית לכם ולמען היותכם לקללה ולחרפה בכל נוי הארץ: השבחתם את רעות אבותיכם ואת רעות מלכי יהודה ואת רעות —ירי— ואת רעותיכם ואת רעת נשיכם אשר עשו בארץ יהודה ובקצות ירושלם: לא דבאו עד היום הוזה ולא יראו ולא הלכו בתורתו ובחקתי אשר נתתי לפניכם 25 ולפני אבותיכם: לכן כה אמר יהוה - הנני שם פני - להכרית את כל - - שארית - אשר - בארץ מצרים -ונ-פלו בחרב ו-ברעב יתמו מקמן ועד גדול - והוזה לאלה לשמה ולקללה ולחרפה: ופקדתי על היושבים בארץ מצרים כאשר פקדתי על ירושלם בחרב ברעב ובדבר: ולא יהיה פליט ושריד לשארית יהודה 30 הבאים לגור שם בארץ מצרים ולשוב ארץ יהודה אשר המה מנשאים את נפשם לשוב לשבת שם כי לא ישוכו כי אם פלטים: ויענו את ירמיהו כל האנשים הידעים כי מקשרות נשיהם לאלהים אחרים וכל הנשים העמדות קהל גדול וכל העם הישבים בארץ מצרים בפתרום לאמר: הדבר אשר דברת אלינו בשם יהוה איננו שמעים אליך: כי עשה נעשה את כל הדבר אשר יצא מפינו לקטר למלכות השמים והספק לה נסכים כאשר עשינו ואתנו ואבתנו מלכינו ושרינו בערי יהודה 35 ובקצות ירושלם ונשבוע לחם ונהיה טובים ורעה לא ראינו: ומן אז חדלנו לקטר למלכות השמים והספק לה נסכים חסרנו כל ובחרב וברעב תמנו: וכי אנחנו מקשרים למלכות השמים ולהספק לה נסכים המבלעדי אנשינו עשינו לה כננים - והספק לה נסכים: ויאמר ירמיהו אל כל העם על הגברים ועל הנשים ועל כל 40 העם העננים אתו דבר לאמר: הלא את הקטר אשר קשרתם בערי יהודה ובקצות ירושלם אתם ואבותיכם מלכים ושירים ועם הארץ אתם זכר יהוה ותעלה על לבו: ולא יוכל יהוה עוד לשאת מפני רע מעלליכם מפני התועבת אשר עשיתם ותהי ארעכם לחרבה ולשמה ולקללה - כהיום הזה: מפני אשר קשרתם ואשר השאתם ליהוה ולא שמעתם בקול יהוה ובתרתו ובחקתיו ובעדותיו לא הלכתם

- מן המצפה אחר הכה את גדליה בן אחיקם נכרים אנשי המלחמה ונשים וטף **41**
 וסרסום אשר השיב מנבעון: וילכו וישבו בגרות קמיהם אשר אצל בית לחם **17**
 ללכת לבוא מצרים: מפני הכשדים כי יראו מפניהם כי הנה ישמעאל בן נתניה **18**
 את גדליהו בן אחיקם אשר הפקיד מלך בבל בארץ: ויגשו כל שרי החילים **42.8**
 5 ויוחנן בן קרח ו-יעזריה בן הושעיה וכל העם מקטן ועד גדול: ויאמרו אל **2**
 ירמיהו הנביא תפל נא תחנתנו לפניך והתפלל בעדנו אל יהוה אלהיך בעד -
 השארית הזאת כי נשארנו מעט מהרבה כאשר עיניך ראות אתנו: ויגד לנו יהוה **3**
 אלהיך את הדרך אשר נלך בה ואת הדבר אשר נעשה: ויאמר אליהם ירמיהו **4**
 הנביא שמעתי הגני מתפלל אל יהוה אלהיכם כדברכם והיה כל הדבר אשר **5**
 יענה יהוה אתכם אניד לכם לא אמנע מכם דבר: והמה אמרו אל ירמיהו ידו **10**
 יהוה בנו לעד אמת ונאמן אם לא ככל הדבר אשר ישלחך יהוה אלהיך אלינו **6**
 כן נעשה: אם טוב ואם רע בקול יהוה אלהינו אשר אנחנו שלחים אתך אליו **6**
 נשמע למען אשר ייטב לנו כי נשמע בקול יהוה אלהינו:
 ויהי מקץ עשרת ימים ויהי דבר יהוה אל ירמיהו: ויקרא אל יוחנן בן קרח **8.7**
 15 ואל כל שרי החילים אשר אתו ולכל העם למקטן ועד גדול: ויאמר אליהם כה **9**
 אמר יהוה אלהי ישראל אשר שלחתם אתי אליו להפיל תחנתכם לפניו: אם שוב **1**
 תשבו בארץ הזאת ובניתי אתכם ולא אהרם ונטעתי אתכם ולא אתוש כי נחמתי **11**
 אל הרעה אשר עשיתי לכם: אל תיראו מפני מלך בבל אשר אתם יראים מפניו **11**
 אל תיראו ממנו נאם יהוה כי אתכם אני להושיע אתכם ולהציל אתכם מידו:
 20 ואתן לכם רחמים ורחם אתכם ויהי-שיב אתכם יעל אדמתכם: ואם אמרים אתם **12-13**
 לא נשב בארץ הזאת לבלתי שמע בקול יהוה אלהיכם: לאמר לא כי ארץ **14**
 מצרים נבוא אשר לא נראה מלחמה וקול שופר לא נשמע וללחם לא נרעב ושם **15**
 נשב: ועתה לכן שמעו דבר יהוה שארית יהודה כה אמר יהוה צבאות אלהי **16**
 ישראל אם אתם שונם תשמון פניכם לבא מצרים ובאתם לגור שם: והיתה חרוב **16**
 25 אשר אתם יראים ממנה שם תשיג אתכם בארץ מצרים והרעב אשר אתם דאגים **17**
 ממנו שם ידבק אחריכם מצרים ושם תמתו: ויהיו כל האנשים אשר שמו את **17**
 פניהם לבוא מצרים לגור שם ימותו בחרב ברעב ובדבר ולא יהיה להם שריד **18**
 ופליט מפני הרעה אשר אני מביא עליהם: כי כה אמר יהוה צבאות אלהי **18**
 ישראל כאשר נתך אפי - על ישבי ירושלם כן תתך חמתי עליכם בבאכם **30**
 מצרים והייתם לאלה ולשמה ולקללה ולחרפה ולא תראו עוד את המקום הזה:
 דבר יהוה עליכם שארית יהודה אל תבאו מצרים ידע תדעו כי העילתי בכם **19**
 היום: כי התע-יתים בנפשותיכם כי אתם שלחתם אתי - לאמר התפלל בעדנו **20**
 אל יהוה אלהינו וככל אשר יאמר יהוה אלהינו כן הגד לנו ועשינו: ואגד לכם **21**
 היום ולא שמעתם בקול יהוה אלהיכם ולכל אשר שלחני אליכם: ועתה ידע **22**
 35 תדעו כי בחרב ברעב ובדבר ומותו במקום אשר הפצתם לבוא לגור שם: ויהי **43.8**
 ככלות ירמיהו לדבר אל כל העם את כל דברי יהוה אלהיהם אשר שלחו יהוה **1**
 אלהיהם אליהם את כל הדברים האלה: ויאמר עזריה בן הושעיה ויוחנן בן **2**
 קרח וכל האנשים הנדים אמרים אל ירמיהו שקר אתה מדבר לא שלחך יהוה **3**
 אלהינו לאמר לא תבאו מצרים לגור שם: כי ברוך בן נריה מסות אתך בנו למען **3**
 40 תת אתנו ביד הכשדים להמית אתנו ולהגלות אתנו בבל: ולא שמע יוחנן בן **4**
 קרח וכל שרי החילים וכל העם בקול יהוה לשבת בארץ יהודה: ויקח יוחנן **5**
 בן קרח וכל שרי החילים את כל שארית יהודה אשר שבו מכל הגוים אשר **6**
 נדחו שם לגור בארץ יהודה: את הגברים ואת הנשים ואת הטף ואת בנות המלך **6**
 ואת כל הנפש אשר הניח נבווראדן רב טבחים את גדליהו בן אחיקם בן שפן

- 39.14 מלך בבל: וישלחו ויקחו את ירמיהו מחצר המטרה ויתנו אתו אל גדליהו בן
 40.6 אחיקם בן שפן להוציאהו אל הבית וישב בתוך העם: ויבא ירמיהו אל גדליה בן
 אחיקם המצפתה וישב אתו בתוך העם הנשארים בארץ:
 1 וישמעו כל שרי התילים אשר בשדה המה ואנשיהם כי הפקיד מלך בבל
 את גדליהו בן אחיקם בארץ וכי הפקיד אתו אנשים ונשים ומגף ומגלת הארץ 5
 מאשר לא הגלו בבבל: ויבאו אל גדליה המצפתה - וישמעאל בן נתניהו ויוחנן -
 בן- קרת ושריה בן תנהמת ובני עי-פי הנפטתי ויגיהו בן המעכתי המה
 ואנשיהם: וישבע להם גדליהו בן אחיקם בן שפן ולאנשיהם לאמר אל תיראו 10
 מעבוד הכשדים שבו בארץ ועבדו את מלך בבל ויטיב לכם: ואני הנני ישב
 במצפה לעמד לפני הכשדים אשר יבאו אליכם- ואתם אספו יין וקצין ושמן וישמו 11
 בכליכם וישבו בערי-ם אשר תפשתם: וגם כל היהודים אשר במואב ובבני עמון
 ובאדום ואשר בכל הארצות שמעו כי נתן מלך בבל שארית ליהודה וכי הפקיד 12
 עליהם את גדליהו בן אחיקם בן שפן: וישבו כל היהודים מכל המקומות אשר
 נדחו שם ויבאו ארץ יהודה אל גדליהו המצפתה ויאספו יין וקצין הרבה מאד: 13
 14-13 ויוחנן בן קרת וכל שרי התילים אשר בשדה באו אל גדליהו המצפתה: ויאמר 15
 אליו הידע תדע כי בעלים מלך בני עמון שלח את ישמעאל בן נתניה להחזק
 נפש ולא האמין להם גדליהו בן אחיקם: ויוחנן בן קרת אמר אל גדליהו בכתר 16
 במצפה לאמר אלכה נא ואכה את ישמעאל בן נתניה ואיש לא ידע למה יפכה
 נפש ונפצו כל יהודה הנקבצים אליך ואבדה שארית יהודה: ויאמר גדליהו בן 17
 אחיקם אל יוחנן בן קרת אל תעש את הדבר הזה כי שקר אתה דבר אל 20
 ישמעאל:
 41.8 יהיה בחדש השביעי בא וישמעאל בן נתניה בן אלישמע מורע המלוכה -
 ועשרה אנשים אתו אל גדליהו בן אחיקם המצפתה ויאכלו שם לחם במצפה:
 2 ויקם ישמעאל בן נתניה ועשרת האנשים אשר היו אתו ויפו את גדליהו בן
 3 אחיקם בן שפן בחרב וימת אתו אשר הפקיד מלך בבל בארץ: ואת כל היהודים
 אשר היו אתו - במצפה ואת הכשדים אשר נמצאו שם את אנשי המלחמה הפה 25
 7-4 ישמעאל: והיו ביום השני להמית את גדליהו ואיש לא ידע: ויבאו אנשים משכם
 משלז ומשמרון שמנים איש מגלחי זקן וקרעי בגדים ומתגדרים ומנחה ולבונה
 6 בידם להביא בית יהוה: ויצא ישמעאל בן נתניה לקראתם מן המצפה - והמה-
 הלכיים- הלך ויבכה והיה כפנש אתם ויאמר אליהם באו אל גדליהו בן אחיקם: 30
 7 והיו כבאם אל תוך העיר וישחטם ישמעאל בן נתניה אל - הבור הוא והאנשים
 אשר אתו: ועשרה אנשים נמצאו כם ויאמרו אל ישמעאל אל תמתנו כי יש לנו
 8 מסמנים כשדה חטים ושערים ושמן ודבש ויחדל ולא המיתם בתוך אחיהם: והבור
 אשר השליך שם ישמעאל את כל פגרי האנשים אשר הפה בור- גדל- הוא אשר
 עשה המלך אסא מפני בעשא מלך ישראל אתו מלא ישמעאל בן נתניהו חללים: 35
 9 וישב ישמעאל את כל שארית העם אשר במצפה - ואת כנות המלך - אשר
 הפקיד נבזראדן רב מבתים את גדליהו בן אחיקם - וילך לעבר אל בני עמון:
 11 וישמע יוחנן בן קרת וכל שרי התילים אשר אתו את כל הרעה אשר עשה
 12 ישמעאל בן נתניה: ויקחו את כל האנשים וילכו להלחם עם ישמעאל בן נתניה
 13 וימצאו אתו אל מים רבים אשר בנבעון: והיו כראות כל העם אשר את ישמעאל 40
 14 את יוחנן בן קרת ואת כל שרי התילים אשר אתו וישמחו: ויסבו כל העם אשר
 15 שבה ישמעאל מן המצפה וישבו וילכו אל יוחנן בן קרת: וישמעאל בן נתניה
 16 נמלט בשמנה אנשים מפני יוחנן וילך אל בני עמון: ויקח יוחנן בן קרת וכל
 שרי התילים אשר אתו את כל שארית העם אשר ישבה - וישמעאל בן נתניה

- 38 המלחמה הנשארים בעיר הזאת ואת ידי כל העם לדבר אליהם כדברים האלה כי האיש הזה איננו דרש לשלום לעם הזה כי אם לרעה; ויאמר המלך צדקיהו הנה הוא בידכם כי אין המלך יוכל את-ם דבר; ויקחו את ירמיהו וישלכו אתו אל הבור מלכיהו בן המלך אשר בחצר המטרה וישלחו את ירמיהו בחבלים ובבור 5
אין מים כי אם טיט ויטבע ירמיהו בטיט; וישמע עבד מלך הכושי איש סרים והוא בבית המלך כי נתנו את ירמיהו אל הבור והמלך יושב בשער בנימן; ויצא 8
עבד מלך מבית המלך וידבר אל המלך לאמר: אדני המלך הרעו האנשים האלה את כל אשר עשו לירמיהו הנביא את אשר השליכו אל הבור וימת תחתיו מפני הרעב כי אין הלחם עוד בעיר; ויצוה המלך את עבד מלך הכושי לאמר קח 10
10 בידך מזה שלשה: אנשים והעלית את-י מן הבור בטרם ימות; ויקח עבד מלך את האנשים בידו ויבא בית המלך אל תחת האוצר ויקח משם בלוי 11
ובלוי מלחים וישלחם אל ירמיהו אל הבור בחבלים; ויאמר עבד מלך הכושי אל 12
ירמיהו שים נא בלואי הסחכות והמלחים תחת אצילות ידיך מתחת לחבלים ויעש ירמיהו כן; וימשכו את ירמיהו בחבלים ויעלו אתו מן הבור וישב ירמיהו בחצר 13
15 המטרה; וישלח המלך צדקיהו ויקח את ירמיהו הנביא אליו אל מבוא השלישי אשר בבית יהוה ויאמר המלך אל ירמיהו שאל אני אתך דבר אל תכחד ממני דבר; ויאמר ירמיהו אל צדקיהו כי אניד לך הלוא המת תמתני וכי איעצך לא 16
18 תשמע אלי; וישבע המלך צדקיהו אל ירמיהו - לאמר חי יהוה 19 אשר עשה לנו את הנפש הזאת אם אמותך ואם אתנך ביד האנשים האלה אשר מקשים את נפשך; ויאמר ירמיהו אל צדקיהו כה אמר יהוה אלהי צבאות אלהי ישראל 20
אם יצא תצא אל שרי מלך בבל וחיתה נפשך והעיר הזאת לא תשרף באש וחיתה אתה וביתך; ואם לא תצא אל שרי מלך בבל ונתנה העיר הזאת ביד הכשרים ושרפיה באש ואתה לא תמלט מידם; ויאמר המלך צדקיהו אל ירמיהו 19
אני דאג את היהודים אשר נפלו אל הכשרים פן יתנו אתי בידם והתעללו בי; ויאמר ירמיהו לא יתנו שמע נא בקול יהוה לאשר אני דבר אליך וייתב לך ותחי כ 25
נפשך; ואם מאן אתה לצאת זה הדבר אשר הראני יהוה; והנה כל הנשים אשר 22,21
נשארו בבית מלך יהודה מוצאות אל שרי מלך בבל והנה אמרת
אנשי שלמך
הסיתוך ויכלו לך
הטבעו בכף רגלך
נסגו אחור;
- 30 ואת כל נשיך ואת בניך מוצאים אל הכשרים ואתה לא תמלט מידם כי ביד 23
מלך בבל תתפש ואת העיר הזאת תשרף באש; ויאמר צדקיהו אל ירמיהו איש 24
אל ידע בדברים האלה ולא תמות; וכי ישמעו השרים כי דברתי אתך ובאו אליך 25
ואמרו אליך הגידה נא לנו מה דברת אל המלך אל תכחד ממנו ולא נמיתך ומה דבר אליך המלך; ואמרת אליהם מפיל אני תחנתי לפני המלך לבלתי 26
27 להם ככל הדברים האלה אשר צוה המלך ויחרשו ממני כי לא נשמע הדבר; וישב ירמיהו בחצר המטרה עד יום אשר נלכדה ירושלים; 28^a
- 39,16,10 ואל ירמיהו היה דבר יהוה בהיותו עצור בחצר המטרה לאמר: הלך ואמרת 16
לעבד מלך הכושי לאמר כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הגני מביא את 17
40 דברי אל העיר הזאת לרעה ולא לטובה והיו לפניך ביום ההוא; והצלתך ביום 17
ההוא נאם יהוה ולא תנתן ביד האנשים אשר אתה יגור מפניהם; כי מלט אמלטך 18
ובחרב לא תפל וחיתה לך נפשך לשלל כי בטחת בי נאם יהוה;
והיה כאשר נלכדה ירושלים; ויבאו כל שרי מלך בבל וישבו בשער התוך 38,3:39,3
נגל שראצו סמג נבו שרסכים רב סרים נגל שראצו רב מג וכל שארית שרי

- 34.9 כל העם אשר בירושלם לקרא להם דרור: לשלח איש את עבדו ואיש את שפחתו
 העבד והעבדירה תִּפְשִׁים לבלתי עבד בם ביהודי אחיהו איש: וישמעו כל השרים
 וכל העם אשר באו בברית לשלח איש את עבדו ואיש את שפחתו תִּפְשִׁים לבלתי
 עבד בם עַד וישמעו וישלחו: וישבו אחרי כן וישיבו את העבדים ואת השפחות
 אשר שלחו חֲפְשִׁים ויכב־שום לעבדים ולשפחות: ויהי דבר יהוה אל ירמיהו 5
 לאמר: כה אמר יהוה אלהי ישראל אנכי כרתתי ברית את אבותיכם ביום הוצאתי
 אותם מארץ מצרים מבית עבדים לאמר: מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו
 העבדו איש ישכר לך ועבדך שש שנים ושלתו הפשי מעמך ולא שמעו אבותיכם
 אלי ולא הטו את אונם: ותִּשְׁבוּ אתם היום ותעשו את הישר בעיני לקרא דרור
 איש לרעהו ותכרתו ברית לפני בכית אשר נקרא שמי עליו: ותִּשְׁבוּ ותחללו את 10
 שמי ותִּשְׁבוּ איש את עבדו ואיש את שפחתו אשר שלחתם חֲפְשִׁים לנפשם ותכבשו
 אתם להיות לכם לעבדים ולשפחות: לכן כה אמר יהוה אתם לא שמעתם אלי
 לקרא דרור איש לאחיו ואיש לרעהו הנני קרא לכם דרור נאם יהוה אל הרב
 אל הרב ואל הרעב ונתתי אתכם לזועה לכל ממלכות הארץ: ונתתי את האנשים
 העבדים את בריתי אשר לא הקימו את דברי הברית אשר כרתו לפני העגל אשר 15
 כרתו לשנים ועבדו בין בתריו: שרי יהודה ושרי ירושלם הסרסים והכהנים וכל
 עם הארץ העבדים בין כתרי העגל: ונתתי אותם ביד איביהם וביד מִקְּשֵׁי נִפְשָׁם
 והיתה נבלתם למאכל לעוף השמים ולבהמת הארץ: ואת צדקיהו מלך יהודה
 ואת שריו אתן ביד איביהם וביד מִקְּשֵׁי נִפְשָׁם וביד חיל מלך בבל העלים 20
 מעליכם: הנני מצוה נאם יהוה והשבתים אל העיר הזאת ונלהמו עליה ולכדוה
 ושרפה באש ואת ערי יהודה אתן שְׂמָמָה מאין ישב:
- 37:11-4 4. ירמיהו בא ויצא בתוך העם ולא נתנו אתו בית הכלא: והיה בהעלות
 12 חיל הכשדים מעל ירושלם מפני חיל פרעה: ויצא ירמיהו מירושלם ללכת ארץ
 בנימן יִלְחָקוּ בם בתוך העם: ויהי הוא בשער בנימן ושם בעל פִּקֶּת ושמו
 יראייה בן שלמיה בן חנניה ויתפש את ירמיהו הנביא לאמר אל הכשדים אתה 25
 נפל: ויאמר ירמיהו שקר אינני נפל על הכשדים ולא שמע אליו ויתפש יראייה
 בירמיהו ויבאחו אל השרים: ויקצפו השרים על ירמיהו והכו אתו ונתנו אותו בית
 האסור בית יהונתן הספר כי אתו עשו לבית הכלא: ויבא ירמיהו אל בית הבור
 ואל התנאים וישב שם ירמיהו ימים רבים: וישלח המלך צדקיהו ויקחהו וישאלהו 30
 המלך בביתו בסתר ויאמר היש דבר מאת יהוה ויאמר ירמיהו יש ויאמר ביד
 מלך בבל נתתן: ויאמר ירמיהו אל המלך צדקיהו מה חטאתי לך ולעבדך ולעם
 הזה כי נתתם אותי אל בית הכלא: ואיך נביאיכם אשר נבאו לכם לאמר לא
 יבא מלך בבל עליכם ואל הארץ הזאת: ועתה שמע נא אדני המלך תפל נא 3
 ותתני לפני ואל תִּשְׁכְּנֵי בית יהונתן הספר ולא אמות שם: ויצוה המלך צדקיהו
 ויפקדו את ירמיהו בחצר המטרה ונתן לו ככר לחם ליום מִחוּץ האפים עד תם 35
 כל הלחם מן העיר וישב ירמיהו בחצר המטרה:
- 38.11 וישמע שִׁמְטִיה בן מתן וגדליהו בן פשחור ויוכל בן שלמיהו ופשחור בן
 מלכיה את הדברים אשר ירמיהו מדבר אל כל העם לאמר: כה אמר יהוה הישב
 בעיר הזאת ימות בחרב ברעב ובדבר והיצא אל הכשדים ויהיה והיתה לו נפשו
 לשלל וחי: כִּי- כה אמר יהוה הנתן הנתן העיר הזאת ביד חיל מלך בבל ולכדה: 40
 ויאמרו אל המלך וימת נא את האיש הזה כי על כן הוא מרפא את ידי אנשי

37.11 וימלך מלך צדקיהו בן יאשיהו החת כניהו בן יהויקים אשר המליך נבוכדראצר מלך בבל
 מארץ יהודה: ולא שמע הוא ועבדיו ועם הארץ אל דברי יהוה אשר דבר ביד ירמיהו הנביא:

בית יהוה וכל הגולה מבבל אל המקום הזה: אך שמע נא הדבר הזה אשר אנכי
 28,7 דבר באזניך ובאזני כל העם: הנביאים אשר היו לפני ולפניך מן העולם וינבאו אל
 ארצות רבות ועל ממלכות גדולות למלחמה ולרעה ולדבר: הנביא אשר ינבא
 לשלום בבא דבר הנביא יִדַע הנביא אשר שלחו יהוה באמת: ויקח חנניה הנביא
 5 את המוטה מעל צוואר ירמיה הנביא וישברוהו: ויאמר חנניה לעיני כל העם לאמר
 11 כה אמר יהוה ככה אשר את על - מלך בבל - מעל צוואר כל הגוים: ויהי
 12 דבר יהוה אל ירמיהו אחרי שבור חנניה הנביא את המוטה מעל צוואר ירמיה
 הנביא לאמר: הלך ואמרת אל חנניה לאמר כה אמר יהוה מוטת עין שברת
 13 ועשית: תחתינהן מוטות ברזל: כי כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל על ברזל
 14 נתתי על צוואר כל הגוים - לעבד את - מלך בבל - : ויאמר ירמיה הנביא אל
 10 חנניה הנביא שמע נא חנניה לא שלחך יהוה ואתה הבטחת את העם הזה על
 שקר: לכן כה אמר יהוה הנני משלחך מעל פני הארמה השנה אתה מת כי סרה
 16 דברת אל יהוה: וימת חנניה הנביא בשנה ההיא בחדש השביעי:
 17

15 הדבר אשר צוה ירמיהו הנביא את שריה בן נריה בן מחסיה בלכתו את
 51,59 צדקיהו מלך יהודה בבל בשנת הרביעית למלכו ושריה שר מנוחה: ויכתב ירמיהו
 6 את כל הרעה אשר תבוא אל בבל אל ספר אחד: ויאמר ירמיהו אל שריה כבאך
 61 בבל וראית וקראת את כל הדברים האלה: ויהי ככלתך לקרא את הספר הזה
 63 תקשר עליו אבן והשלכתו אל תוך פרת: ואמרת ככה תשקע בבל ולא תקום
 64 מפני הרעה אשר אנכי מביא עליה - :
 20

34,8 הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה ונבוכדנאצר מלך בבל וכל חילו
 וכל ממלכות ארץ ממשלת ירו וכל העמים נלחמים על ירושלם ועל כל עריה
 לאמר: כה אמר יהוה אלהי ישראל הלך ואמרת אל צדקיהו מלך יהודה ואמרת
 2 אליו כה אמר יהוה הנני נתן את העיר הזאת ביד מלך בבל ושרפה באש: ואתה
 25 לא תמלט מידו כי תפש תתפש ובידו תנתן ועיניך את עיני מלך בבל תראינה
 ופיהו אות פיך ידבר ובבל תבוא: אך שמע דבר יהוה צדקיהו מלך יהודה כה
 4 אמר יהוה עליך לא תמרת כחרב: בשלום תמות ו-משפרות אבותיך המלכים
 ה הראשנים אשר היו לפניך כן ישרפו לך והוי ארון יספדו לך כי דבר אני דברתי
 6 נאם יהוה: וידבר ירמיהו הנביא אל צדקיהו מלך יהודה את כל הדברים האלה
 30 בירושלם: וחיל מלך בבל נלחמים על ירושלם ועל כל ערי יהודה - אל לכיש
 7 ואל עוקה כי הגה נשארו בערי יהודה ערי מבצר: וחיל פרעה יצא ממצרים וישמעו
 37 הכשרים הצרים על ירושלם את שמעם ויעלו מעל ירושלם: וישלח המלך צדקיהו
 את יהוה בן שְׁלִמְיָה ואת צפניהו בן מעִשְׂיָה הכהן אל ירמיהו הנביא לאמר
 3 אתה תפלת נא בעדנו אל יהוה אלהינו: ויהי דבר יהוה אל ירמיהו הנביא לאמר:
 35 כה אמר יהוה אלהי ישראל כה תאמרו אל מלך יהודה השלח אתכם אלי לדרשני
 7 הגה חיל פרעה הינא לכם לעזרה שב לארצו מצרים: ושבו הכשרים ונלחמו על
 8 העיר הזאת ולכדה ושרפה באש: כה אמר יהוה אל תשאו נפשתיכם לאמר הלך
 9 ילכו מעלינו הכשרים כי לא ילכו: כי אם הפיתם כל חיל כשרים הנלחמים אתכם
 40 ונשארו במ אנשים מדקרים איש באהלו יקומו ושרפו את העיר הזאת באש:
 34,8 הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה אחרי כרת המלך צדקיהו ברית את

(א) 51,5 את כל הדברים האלה הכתבים אל בבל:

(ב) 62 ואמרת יהוה אתה דברת אל המקום הזה להכריתו לבלתי היות בו וישב למאדם ועד בהמה
 כי שמוטות עולם תהיה:

- 45.1 הדבר אשר דבר ירמיהו הנביא אל ברוך בן נריה בכתבו את הדברים האלה
 2 על ספר מפי ירמיהו בשנת הרבעית ליתחזקים בן ואשיהו מלך יהודה לאמר: כה
 3 אמר יהוה אלהי ישראל עליך ברוך: אמרת אוי נא לי כי יסף יהוה יגון על
 4 מכאבי ינעתי באנחתי ומנוחה לא מצאתי: כה תאמר אליו כה אמר יהוה הנה
 5 א אשר בניתי אני הרס ואת אשר נמעתני אני נחש - : ואתה תבקש לך גדלות
 6 אל תבקש כי הגני מביא רעה על כל בשר נאם יהוה ונתתי לך את נפשך לשלל
 7 על כל המקומות אשר תלך שם:

- 27.1; 28.1 בראשית ממלכת צדקיה מלך יהודה בשנת הרביעית בחדש התמישי: היה
 2 הדבר הזה אל ירמיה מאת יהוה לאמר: כה אמר יהוה - עשה לך מוסרות
 3 ומטות ונתתם על צנאריך: ושלחתם אל מלך אדום ואל מלך מואב ואל מלך בני
 4 עמון ואל מלך צר ואל מלך צידון ביד מלאכים הבאים ירושלם אל צדקיהו מלך
 5 יהודה: וצוית אתם אל אדניהם לאמר כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל כה
 6 תאמרו אל אדניכם: אנכי עשיתי את הארץ את האדם ואת בהמה אשר על
 7 פני הארץ בכחי הגדול ובזרועי הנמויה ונתתיה לאשר ישר בעיני: ועתה אנכי
 8 נתתי את - הארץ - ביד נבוכדנאצר מלך בבל עבדי וגם את חית השרדה נתתי לו
 9 לעבדו: והיה הגוי והממלכה אשר לא יעבדו אתו את נבוכדנאצר מלך בבל
 10 ואת אשר לא יתן את צנארו בעל מלך בבל כחרב וברעב ובדבר אפקד על הגוי
 11 ההוא נאם יהוה עד תמי אתם בידו: ואתם אל תשמעו אל נביאיכם ואל קסמיכם
 12 ואל הלם-יכם ואל ענייכם ואל כשפיים אשר הם אמרים אליכם לאמר לא תעבדו
 13 את מלך בבל: כי שקר הם נבאים לכם למען הרחיק אתכם מעל אדמתכם והדהתני
 14 אתכם ואכרתם: והגוי אשר יביא את צנארו בעל מלך בבל ועבדו והנחתי על
 15 אדמתו נאם יהוה ועבדה וישב בה: ואל צדקיה מלך יהודה תדבר^{3 2 1 1} ככל הדברים
 16 האלה לאמר הביאו את צנאריכם בעל מלך בבל ועבדו אתו ועמו וחיו: למה
 17 תמותו אתה ועמך בחרב ברעב ובדבר כאשר דבר יהוה אל הגוי אשר לא יעבד
 18 את מלך בבל: ואל תשמעו אל דברי הנבאים האמרים אליכם לאמר לא תעבדו
 19 את מלך בבל כי שקר הם נבאים לכם: כי לא שלחתים נאם יהוה והם נבאים
 20 בשמי לשקר למען חזיתי אתכם ואכרתם אתם והנבאים הנבאים לכם: ואל
 21 הכהנים ואל כל העם הזה תדבר^{3 2 1 1} לאמר כה אמר יהוה אל תשמעו אל דברי
 22 נביאיכם הנבאים לכם לאמר הנה כלי בית יהוה מושבים מבבלה עתה מקרה כי
 23 שקר הם נבאים לכם: אל תשמעו אליהם עבדו את מלך בבל וחיו למה תהיה
 24 העיר הזאת הרבה: ואם נבאים הם ואם יש דבר יהוה אתם יפגעו נא ביהוה
 25 צבאות לבלתי יבאו הכלים הנותרים בבית יהוה ובית מלך יהודה ובירושלם
 26 בבלה: כי כה אמר יהוה - על יתר הכלים - אשר לא לקחם - מלך בבל
 27 בגלותו את יבניהו - מירושלם - : בבלה יובאו - נאם יהוה - :
 28.1 ייאמר הנגיה בן צנור הנביא אשר נמבען בבית יהוה לעיני הבהנים וכל
 2 העם לאמר: כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל לאמר שברתי את על מלך בבל:
 3 בעוד שנתיים ימים אני משיב אל המקום הזה את - כלי בית יהוה - : ואת
 4 יבניה - ואת - גלות יהודה - כי אישבר את על מלך בבל: ויאמר ירמיה הנביא
 5 אל הנגיה הנביא לעיני הבהנים ולעיני כל העם העמדים בבית יהוה: ויאמר
 6 ירמיה הנביא אמן בן יעשה יהוה יקם יהוה את דבריך אשר נפאת לחשיב כלי

17 הקם ועבדו אתו כל הנוים ואת בנו ואת בן בנו עד בא עת ארצו גם הוא ועבדו בו נוים רבים ופולטים גדולים:

- להם למען ישוּבו איש מדרכו הרעה וסלחתי לעונם ולחטאתם: ויקרא ירמיהו 36,4
 את ברוך בן נְרִיָה ויכתב ברוך מפי ירמיהו את כל דברי יהוה אשר דבר אליו
 על מגלת ספר: ויצוה ירמיהו את ברוך לאמר אני עוזר לא אוכל לבוא בית ה
 יהוה: ובאת אתה וקראת במגלה אשר כתבת מפי את דברי יהוה באזני העם 6
 בית יהוה ביום צום וגם באזני כל יהודה הבאים מעריהם תקראם: אולי תפל 7
 תחנתם לפני יהוה וישבו איש מדרכו הרעה כי גדול האף והחמה אשר דבר
 יהוה אל העם הזה: ויעש ברוך בן נְרִיָה ככל אשר צוה ירמיהו הנביא לקרא 8
 בספר דברי יהוה בית יהוה: ויהי כשנה החמשית ליהויקים בן יאשיהו מלך 9
 יהודה בחדש התשעי קראו צום לפני יהוה כל העם בירושלם וכל העם הבאים
 10 מערי יהודה בירושלם: ויקרא ברוך בספר את דברי ירמיהו בית יהוה בלשכת י
 גמריהו בן שָׁפָן הספר בחצר העליון פתח שער בית יהוה החדש באזני כל העם:
 וישמע מכיהו בן גמריהו בן שפן את כל דברי יהוה מעל הספר: וירד בית המלך 12, 11
 על לשכת הספר והנה שם כל השרים יושבים אלישמע הספר ודליהו בן שמעיהו
 ואלנתן בן עכבור וגמריהו בן שפן וצדקיהו בן חנניהו וכל השרים: ויגד להם 13
 15 מיכיהו את כל הדברים אשר שמע בקרא ברוך בספר באזני העם: וישלחו כל
 השרים אל ברוך את יהודי בן נתניהו בן שְׁלֹמִיָהוּ בן כושי לאמר המגלה אשר
 קראת בה באזני העם קחנה בידך ולך יקח ברוך בן נְרִיָהוּ את המגלה בידו 16, 10
 ויבא אליהם: ויאמרו אליו שב נא וקראנה באזנינו ויקרא ברוך באזניהם: ויהי 17
 כשמעם את כל הדברים פחדו איש אל רעהו ויאמרו אל ברוך הגיד נגיד למלך
 20 את כל הדברים האלה: ואת ברוך שאלו לאמר הגד נא לנו איך כתבת את כל
 הדברים האלה - : ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני 18
 כתב על הספר בקיז: ויאמרו השרים אל ברוך לך הסתר אתה וירמיהו ואיש אל 19
 ידע איפה אתם: ויבאו אל המלך חצרה ואת המגלה הפקדו בלשכת אלישמע 2
 הספר ויגידו באזני המלך את כל הדברים: וישלח המלך את יהודי לקחת את 21
 25 המגלה ויחקה מלשכת אלישמע הספר ויקראה יהודי באזני המלך ובאזני כל
 השרים העומדים מעל המלך: והמלך יושב בית החרף בחדש התשעי ואת האח 22
 לפניו מבערת: ויהי כקרא יהודי שלש דלתות וארבעה יקרעה בתער הספר והשלך 23
 אל האש אשר אל האח עד תם כל המגלה על האש אשר על האח: ולא פחדו 24
 ולא פקדו את נגדיהם וגמריהו הפנעו במלך בלתי שרף את המגלה ולא שמע אליהם: 30
 ויצוה המלך את ירחמאל בן המלך ואת שריהו בן עוריאל ואת שְׁלֹמִיָהוּ בן עבדאל 26
 לקחת את ברוך הספר ואת ירמיהו הנביא ויסתרם יהוה:
 ויהי דבר יהוה אל ירמיהו אחרי שרף המלך את המגלה ואת הדברים אשר 27
 כתב ברוך מפי ירמיהו לאמר: שוב קח לך מגלה אחרת וכתב עליה את כל 28
 35 הדברים - אשר היו על המגלה - אשר שרף יהויקים מלך יהודה: ועל יהויקים
 מלך יהודה תאמר כה אמר יהוה אתה שרפת את המגלה הזאת לאמר מדוע
 כתבת עליה לאמר בא יבוא מלך בבל והשחית את הארץ הזאת והשבית ממנה
 אדם ובהמה: לכן כה אמר יהוה על יהויקים מלך יהודה לא יהיה לו יושב על 5
 כסא דוד ונבלתו תהיה משלכת לחרב ביום ולקרה בלילה: ופקרתי עליו ועל זרעו 31
 40 ועל עבדיו את עונם והבאת עליהם ועל ישבי ירושלם ואל איש יהודה את כל
 העקה אשר דברתי אליהם ולא שמעו: וי-קח «ברוך» מגלה אחרת ויכתב עליה 32
 מפי ירמיהו את כל דברי הספר אשר שרף יהויקים מלך יהודה באש ועוד נוסף
 עליהם דברים רבים כהמה:

- 20 ואת כל יגיעה ואת כל יקרה ואת כל אוצרות מלכי יהודה אתן ביד איביהם
 וכוזום ולקחום והביאום בבלה: ואתה פשחור וכל ישרי ביתך תלכו בשבי ובכל
 תבוא ושם תמות ושם תקבר אתה וכל אהביך אשר נבאת להם בשקר:
- 26 א כראשית ממלכות יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה היה הדבר הזה: אל ירמיהו: 5
 מאת יהוה לאמר: כה אמר יהוה עמד בחצר בית יהוה ודברת: אל כל -
 יהודה הבאים להשתחות בית יהוה את כל הדברים אשר צויתך לדבר אליהם
 אל תרע דבר: אולי ישמעו וישבו איש מדרכו הרעה ונתמתי אל הרעה אשר
 אנכי חשב לעשות להם מפני רע מעלליהם: ואמרת אליהם כה אמר יהוה אם
 לא תשמעו אלי ללכת בתורתי אשר נתתי לפניכם: לשמע על דברי עבדי הנביאים
 אשר אנכי שלח אליכם - השכם ושלח ולא שמעתם: ונתתי את הבית הזה כשלה
 ואת העיר הזאת - אתן לקללה לכל גוי הארץ:
 7 וישמעו הכהנים והנביאים וכל העם את ירמיהו מדבר את הדברים האלה
 בבית יהוה: והיו כבלות ירמיהו לדבר את כל אשר צוהו: יהוה לדבר אל כל
 העם ויתפשו אתו הכהנים והנביאים - לאמר מות תמות: מדוע נבית בשם יהוה 15
 לאמר קשלו יהוה הבית הזה והעיר הזאת תחרב מאין יושב ויקהל כל העם אל
 ירמיהו בבית יהוה: וישמעו שרי יהודה את הדברים האלה ויעלו מבית המלך
 בית יהוה וישבו בפתח שער יהוה החדש: ויאמרו הכהנים והנביאים אל השרים
 ואל כל העם לאמר משפט מות לאיש הזה כי נבא אל העיר הזאת כאשר
 שמעתם באוניכם: ויאמר ירמיהו אל כל השרים ואל כל העם לאמר יהוה שלחני 20
 להנבא אל הבית הזה ואל העיר הזאת את כל הדברים אשר שמעתם: ועתה
 היטיבו דרכיכם ומעלליכם ושמעו בקול יהוה אלהיכם וינחם יהוה אל הרעה אשר
 דבר עליכם: ואני הנני בידכם עשו לי כטוב וכישר בעיניכם: אך ידעו תדעו כי
 אם מקמתם אתם אתי כי דם נקי אתם נתנים עליכם ואל העיר הזאת ואל ישיביה
 כי באמת שלחני יהוה עליכם לדבר באוניכם את כל הדברים האלה: ויאמרו 25
 השרים וכל העם אל הכהנים ואל הנביאים אין לאיש הזה משפט מות כי בשם
 יהוה אלהינו דבר אלינו: ויקמו אנשים מוקני הארץ ויאמרו אל כל קהל העם
 לאמר: מיכיה המורשתי היה נבא בימי חזקיהו מלך יהודה ויאמר אל כל עם
 יהודה לאמר כה אמר יהוה צבאות ציון שדה תהרש וירושלים עיים תהיה והר
 הבית לבמות יער: ההמת המתהו חזקיהו מלך יהודה וכל יהודה הלא ירא את 30
 יהוה ויחל את פני יהוה וינחם יהוה אל הרעה אשר דבר עליהם ואנחנו עשים
 רעה גדולה על נפשתינו: אך יד אחיכם בן שפן היתה את ירמיהו לבלתי תת
 אתו ביד העם להמיתו:
- 3 ונס איש היה מתנבא בשם יהוה אוריהו בן שמעיהו מקרית היערים וינבא
 על העיר הזאת ועל הארץ הזאת ככל דברי ירמיהו: וישמע המלך יהויקים וכל 35
 נבואיו וכל השרים את דבריו ויבקש המלך המיתו וישמע אוריהו וירא ויברח
 ויבא מצרים: וישלח המלך יהויקים אנשים מצרים את אלנתן בן עכבור ואנשים
 אתו אל מצרים: ויוציאו את אוריהו ממצרים ויביאוהו אל המלך יהויקים ויכהו
 בחרב וישלך את גבלתו אל קברי בני העם:
- 40
- 36 א יהוה בשנה הרביעית ליהויקים בן יאשיהו מלך יהודה היה הדבר הזה אל
 ירמיהו מאת יהוה לאמר: קח לך גזלת ספר וכתבת אליה את כל הדברים אשר
 דברתי אליך על ישראל ועל יהודה ועל כל הגוים מיום דברתי אליך מימי יאשיהו
 ועד היום הזה: אולי ישמעו בית יהודה את כל הרעה אשר אנכי חשב לעשות

ספר דברי ירמיהו
והוא כתוב ימים רבים אחרי מות הנביא

- 19, א כה אמר יהוה הלוך וקנית בקֶּבֶק ויוצר חרש ו-לקחת- מוקני העם ומוקני א, 19
הכהנים: ויצאת אל גיא בן הנם אשר פתח שער החרס-ית וקראת שם את 2
הדברים אשר אדבר אליך: ואמרת שמעו דבר יהוה מלכי יהודה וישבי ירושלם 3
כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הנני מביא רעה על המקום הזה אשר כל 4
שמעה תצלגה אזניו: יען אשר עזבני וינכרו את המקום הזה ויקשרו בו לאלהים 5
אחרים אשר לא ידעום המה ואבותיהם ומלכי יהודה ומלאו את המקום הזה דם 6
נקים: ובנו את במות הבעל לשרף את בניהם באש עלות לבעל אשר לא צויתי ה
ולא דברתי ולא עלתה על לבי: לכן הנה ימים באים נאם יהוה ולא יקרא למקום 6
הזה עוד התפת וגיא בן הנם כי אם גיא ההרנה: ובקתי את עצת יהודה וירושלם 7
במקום הזה והפלתים בחרב לפני איביהם וביד מבקשי נפשם ונתתי את גבלתם 10
למאכל לעוף השמים ולבהמת הארץ: ושמתי את העיר הזאת לשמה ולשרקה כל 8
עבר עליה ישם וישרק על כל מפתח: והאכלתים את בשר בניהם ואת בשר 9
בנותיהם ואיש בשר רעהו יאכלו במצור ובמצוק אשר יציקו להם איביהם ומבקשי 11
נפשם: ושברת הבקק לעיני האנשים ההלכים אותך: ואמרת אליהם כה אמר 11, א
יהוה צבאות ככה אשבר את העם הזה ואת העיר הזאת כאשר ישבר את כלי 15
היוצר אשר לא יוכל להרפה עוד: - כן אעשה למקום הזה נאם יהוה וליושביו 12
-לתת את העיר הזאת כתפת: והיו בתי ירושלם ובתי מלכי יהודה כמקום התפת 13
הטמא- לכל הבתים אשר קטרו על גגתיהם לכל צבא השמים והסבי- נסכים
לאלהים אחרים: 20
ויבא ירמיהו מהתפת אשר שלחו יהוה שם להנבא ויעמד בחצר בית יהוה 14
ויאמר אל כל העם: כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הנני מביא- אל העיר זו 15
הזאת ועל כל עריה את כל הרעה אשר דברתי עליה כי הקשו את ערפם לבלתי 16
שמוע את דברי: 20
וישמע פשחור בן אֶמֶר הכהן והוא פקיד נגיד בבית יהוה את ירמיהו נבא א, 20
25 את הדברים האלה: ויכה- - ויתן אתו על המהפכת אשר בשער בנימן העליון 2
אשר בבית יהוה: ויהי ממחרת ויצא פשחור את ירמיהו מן המהפכת ויאמר אליו 3
ירמיהו לא פשחור קרא יהוה שמך כי אם מגור מסביב: כי כה אמר יהוה הנני 4
נתנד למגור לך ולכל אהביך ונפלו בחרב איביהם ועיניך ראות ואת כל יהודה
אתן ביד מלך בבל והגלם בבבל והפם בחרב: ונתתי את כל הסן העיר הזאת ה

דברי ירמיהו הנביא
אשר נשמעו ממקומותם באשמת הסופרים
ואין לאל ידינו לסדרם בסדרם הראשון

- 2.14.14 העבד ישראל אם יליד בית הוא מדוע היה לבו: עליו ישאנו כפרים נתנו
 16 קולם וישיתו ארצו לשמה עריו נצתה מבלי ישב: גם בני נף ותחפני-הם ירעוך
 17 קרקד: הלווא ואת תעשה לך עובד את יהוה אלהיך - *
- 9.22 כה אמר יהוה אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל הגבור בגבורתו אל
 23 יתהלל עשיר בעשרו: כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידע אותי כי אני
 10 יהוה עשה חסד משפט וצדקה בארץ כי באלה חפצתי נאם יהוה: *
- הנה ימים באים נאם יהוה ופקדתי על כל מול בערלה: על מצרים ועל
 יהודה ועל אדום ועל בני עמון ועל מואב ועל כל קצוצי פאה הישבים במדבר
 15 כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב: *
- 12.4 עד מתי תאבל הארץ ועשב כל השדה ייבש מקעת ישבוי בה ספתה בהמות
 ועוף כי אמרו לא יראה את אחריתנו: *
- 16,19 יהוה עזי ומצוי ומנוסי ביום צרה אליך גוים יבאו מאפסי ארץ ויאמרו אך
 2 שקר נחלו אבותינו הבל ואין בם מועיל: היעשה לו אדם אלהים והמה לא
 אלהים: *
- 17.11 כה אמר יהוה ארור הנבר אשר יבטה באדם ושם בשר זרעו זמן יהוה יסור
 6 לבו: והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבוא טוב ושכן חררים במדבר ארץ
 7 מלחה ולא תשב: ברוך הנבר אשר יבטה ביהוה והיה יהוה מבטחו: והיה כעין
 שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא ירא כי יבא חם והיה עלהו רענן
 וכשנת בערת לא ידאג ולא ימיש מעשות פרי: *
- 10 עקב הלב מבל ואנש הוא מי ידענו: אני יהוה חקר לב בחן כליות -לתת
 לאיש כדרכו: כפרי מעלליו: *
- 11 קרא דג ולא ילד עשה עשר ולא במשפט בחצי ימי: יעובנו ובאחריותו
 יהיה נבל: *
- 13 מקוה ישראל יהוה כל עובדיך יבשו -סורי-ך- בארץ יכלמו כי עובד מקור
 35 מים חיים את יהוה:

46.24 ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מהירד: אתה אל תירא עבדי יעקב נאם יהוה כי אתך אני כי
 אעשה כלה בכלל הגוים אשר הרחתיך שמה ואתך לא אעשה כלה ויפתח למשפט ונקח לא
 אמתך:

צִנִּים שָׁמִי לְךָ תִּמְרוּרִים שְׁתִּי לְכָךְ לִמְסֹלָה דֶּרֶךְ הַלֶּכֶת׃ שׁוּבֵי כְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל שׁוּבֵי 31
 אֶל עֵרֶץ אֱלֹהֵי: עַד מָתִי תִּתְחַמְקִין הַבַּת הַשׁוֹבְבָה כִּי בְרָא יְהוָה הַדְּשָׁה בְּאַרְצָךְ 22
 וְנִקְבָה תִּסּוּבֵי גִבְרֵי: כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד יֵאמְרוּ אֶת הַדְּבָר 23
 הַזֶּה בְּאַרְצָךְ יְהוּדָה וּבְעָרָיו בְּשׁוּבֵי אֶת שְׁבוֹתֵם יִבְרַכְךָ יְהוָה נוֹה צְדָק הֵרָה הַקֹּדֶשׁ: 5
 וַיִּשְׁבוּ בְּהַ יְהוּדָה וְכָל עָרָיו יִתְדוּ אַפְרַיִם וְנִסְעוּ בְּעָדְרָ: כִּי הֲרוֹיִתִי נֶפֶשׁ עֵיפָה וְכָל 24
 נֶפֶשׁ דָּאבָה מִלְּאֲתִי: עַל זֹאת הַקִּיצִיתִי וְאִרְאֶה וּשְׁנַתִּי עֲרֵבָה לִי: 26
 הִנֵּה יָמִים בָּאִים נָאִם יְהוָה וְזֹרַעְתִּי אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת בֵּית יְהוּדָה וְזֹרַע 27
 אֲדָם וְזֹרַע בְּהֵמָה: וְהִיָּה כְּאִשֶׁר שִׁקְדִיתִי עֲלֵיהֶם לְנִתּוּשׁ ׀ וְלִהְרַע כֵּן אֲשַׁקֵּד עֲלֵיהֶם 28
 לְבָנוֹת וּלְנִטְוֵעַ נָאִם יְהוָה: בִּימֵינִי הֵהֱם לֹא יֵאמְרוּ עוֹד אַבּוֹת אֲכָלוּ בֶּסֶר וּשְׁנֵי 29
 בָּנִים תִּקְהִינָה: כִּי אִם אִישׁ בְּעִוְנוֹ יָמוּת כָּל הָאָדָם הָאֲכָל הַבֶּסֶר תִּקְהִינָה שְׁנָיו: ל 30
 הִנֵּה יָמִים בָּאִים נָאִם יְהוָה וְכִרְתִּי אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת בֵּית יְהוּדָה בְּרִית הַדְּשָׁה: 31
 לֹא כִּבְרִית אֲשֶׁר כְּרַתִּי אֶת אַבּוֹתֵם בְּיוֹם הַחֻוּקִי בִּידֵם לְהוֹצִיאֵם מֵאַרְצָךְ מִצְרַיִם 32
 אֲשֶׁר הִמָּה הִפְרוּ אֶת בְּרִיתִי וְאֲנֹכִי כְּעַלְתִּי בָם נָאִם יְהוָה: כִּי זֹאת הַבְּרִית אֲשֶׁר 33
 אֲכַרַּת אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי הַיָּמִים הָהֵם נָאִם יְהוָה נִתְתִּי אֶת תּוֹרַתִּי בְּקִרְבֶּךָ 15
 וְעַל לִבֶּם אֲכַתְּבֶנָה וְהִיתִי לָהֶם לְאֱלֹהִים וְהֵמָּה יִהְיוּ לִי לְעָם: וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד אִישׁ 34
 אֶת רַעְוָה וְאִישׁ אֶת רַעְוָה לְאָמַר דַּעוּ אֶת יְהוָה כִּי כֹלֵם יַדְעוּ אוֹתִי לְמִקְמָנִם וְעַד 35
 גְּדוּלֵם נָאִם יְהוָה כִּי אֶסְלַח לְעִוְנֵם וְלַחַטָּאתֵם לֹא אֲזַכֵּר עוֹד: ׀ הִנֵּה יָמִים בָּאִים: 38
 נָאִם יְהוָה וְנִכְנַתָּה הָעִיר לִיהוָה מִמְּגִדֵל הַנִּנְאָל עַד שַׁעַר הַפְּנֵה: וַיֵּצֵא עוֹד קוֹי׃ 39
 הַמִּדְּבָר נִגְדָה עַל גְּבַעַת גִּרְבִּי וְנִסְכַּתִּי גָּעַתָּה: וְכָל הַעֲמֵק הַפְּגָרִים וְהַדְּשָׁן וְכָל הַשֵּׁד־מוֹת 3
 עַד נִחַל קִרְרוֹן עַד פְּנַת שַׁעַר הַסּוֹסִים מוֹרְחָה קֹדֶשׁ לִיהוָה לֹא יִנְתֵּשׁ וְלֹא יִהְרַם 20
 עוֹד לְעוֹלָם:

הַדְּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל יִרְמְיָהוּ הַנְּבִיא לְבֹא נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל לְחַפּוֹת 46,13

אֶת אַרְצָךְ מִצְרַיִם:

הַגִּידוּ בְּמִצְרַיִם וְהַשְׁמִיעוּ בְּמִגְדוֹל וְהַשְׁמִיעוּ בְּנֶף וּבְתַחַפְנַחֵם אָמְרוּ הַתִּיַּצְב 14
 וְהִקְנִן לְךָ כִּי אֲכַלָּה חֶרֶב סָבִיבְךָ: מוֹדוּ עִם תְּהָ אֲבִיר־ךָ לֹא עָמַד כִּי יְהוָה הִדְפּוּ: 15
 הִרְבָּה כּוֹשֵׁל גַּם נָפַל אִישׁ אֶל רַעְוָה וַיֵּאמְרוּ קוֹמָה וּנְשָׁבָה אֶל עַמְּנוּ וְאֵל אַרְצָךְ 16
 מוֹלַדְתְּנוּ מִפְּנֵי חֶרֶב הַיּוֹנָה: קִרְאוּ שִׁם פְּרַעַה מֶלֶךְ מִצְרַיִם שְׁאוֹן הַעֲבִיר הַמוֹעֵד: 17
 חִי אֲנִי נָאִם הַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ כִּי כְּתוּבוֹ בְּהַרִים וּכְכֹרֵםל בִּים יְבוּא: כִּלִּי 18,19
 גּוֹלָה עָשִׂי לְךָ וַיִּשְׁבַּת בַּת מִצְרַיִם כִּי נָף לְשִׁמּוּהָ תִּהְיֶה וְנִצַּתָּה מֵאִין יוֹשֵׁב: עֲנֵלָה כ 30
 יִפְהַפְּיָה: מִצְרַיִם קִרְיָן מִצְפּוֹן בֵּא בֵּי־הֶ: גַּם שְׁקָרִיָּה בְּקִרְבָּה כְּעַגְלֵי מִרְבֵּק כִּי גַם 21
 הַמָּה הַפְּנּוּ נִסּוּ וַיְחַדּוּ לֹא עָמְדוּ כִּי יוֹם אִידֵם בֵּא עֲלֵיהֶם עַת פְּקָדְתָם: קוֹלָה כְּנַחֵשׁ 22
 יִלְךְ כִּי בַחֲלִי יִלְכוּ וּבִקְרָדְתוֹם בֵּאוּ לֵה כַחֲטָבֵי עֵצִים: כְּרָתוּ יִרְעָה נָאִם יְהוָה כִּי 23
 לֹא יִחַקֵּר כִּי רַבּוּ מֵאַרְבֵּה וְאִין לָהֶם מִסְפָּר: הַבִּישָׁה בַּת מִצְרַיִם נִתְּנָה בִיד עִם 24
 צְפוֹן: אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי פּוֹקֵד אֶל אֲמוֹן מְנָא וְעַל פְּרַעַה וְעַל כֹּה 35
 מִצְרַיִם וְעַל אֱלֹהֵיהָ וְעַל מַלְכֶיהָ וְעַל פְּרַעַה וְעַל הַבְּחָתִּים בּוֹ: וְנִתְּתִים בִּיד מִבְּקָשְׁךָ 26
 נֶפֶשׁם וּבִיד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וּבִיד עַבְדָּיו וְאַחֲרָיו כֵּן תִּשְׁכַּן כִּימֵי קֶדֶם נָאִם
 יְהוָה: 8

(a) 31.22 כֹּה אָמַר יְהוָה נָתַן שֶׁשׁ לְאוֹר יוֹמֵם תִּקַּת יוֹרָה וְכּוֹכָבִים לְאוֹר לַיְלָה לְרַעַת הַיָּם וַיְהִי נְלִיו

36 יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ: אִם יִמְשׁוּ הַתְּקִים הָאֵלֶּה מִלִּפְנֵי נָאִם יְהוָה גַּם זֹרַע יִשְׂרָאֵל יִשְׁבְּתוּ מֵהַיּוֹת

37 נוֹי לִפְנֵי כָל הַיָּמִים: כֹּה אָמַר יְהוָה אִם יִמְדוּ שָׁמַיִם מִלְּמַעְלָה וַיִּחַקְרוּ מוֹסְדֵי אַרְצָךְ לְמַטָּה

גַּם אֲנִי אֲמַאֵם בְּכָל זֹרַע יִשְׂרָאֵל עַל כָּל אֲשֶׁר עָשׂוּ נָאִם יְהוָה:

(b) 46.27 וְאַתָּה אֵל תִּירָא עֲבָדֵי יַעֲקֹב וְאֵל תַּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעַךְ מִרְחוֹק וְאֵת זֹרַעְךָ מֵאַרְצָךְ שְׁבִינָם

Jer.

- 30:7 ידיו על חלציו כילדה ונהפכו כל פנים לירקון: הווי כי גדול היום ההוא מאין
 8 כמהו ועת צרה היא ליעקב וממנה יִישָׁע: והיה ביום ההוא נאם יהוה צבאות
 9 אשכנז עלו מעל צוואר-י ומסרותי-י אנתק ולא יעבדו בו עוד זרים: ועבדו את
 יהוה אלהיהם ואת דוד מלכם אשר אקים להם: 12
- 13-12 כה אמר יהוה אנוש לשברך נחלה מפתך: אין דן דינג למזור רפאות 5
 14 תעלה אין לך: כל מאהביך שברך אותך לא ידרשו כי מכת אויב הפיתך מוסר
 15 אבוי על רב עונך ועצמו חמאתך: מה תזעק על שברך אנוש מבאבך על רב
 16 עונך עצמו חמאתך עשיתי אלה לך: לכן כל אכלך ויאכלו וכל צריך כלם בשבי
 17 ילכו והווי ש-יך למשפחה וכל בונך אתן לבו: כי אעלה ארכה לך וממכותך
 18 ארפאך נאם יהוה כי נדחה קראו לך ציון היא הרש אין לה: כה אמר יהוה 10
 הנני שב שבות אהלי יעקב ומשכנותיו ארחם ונבנתה עיר על תלה וארמון על
 19 משפטו ישב: ויצא מהם תודה וקול משחקים והרבתיים ולא ימעטו והכבדתיים ולא
 20 יצערו: והווי בניו כקדם ועדתו לפני תכון ופקדתי על כל חלציו: והיה אדירו
 ממנו ומשלו מקרב יצא והקרבתיו ונגש אלי כי מי הוא זה ערב את לבו לנשת
 31:8 אלי נאם יהוה: בעת ההיא נאם יהוה אלהים לאלהים לכל משפחות ישראל 15
 והמה יהו לי לעם:
- 2 כה אמר יהוה מצא הן במדבר עם שרידי חרב הלך להרגיעו ישראל:
 3-1 מרחוק יהוה נראה לו- אהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד: עוד אבנך
 4 ונבנית בתולת ישראל עוד תעדי תפך ויצאת במחול משחקים: עוד תטעי כרמים
 5 בהרי שמרון נטעו נטעים וחללו: כי יש יום קראו נצרים בהר אפרים קומו ונעלה
 6 ציון אל יהוה אלהינו: כי כה אמר יהוה רנו ליעקב שמחה וצהלו בראש הגוים
 7 השמיעו הללו ואמרו הושיע יהוה את עמו- את שארית ישראל: הנני מביא
 8 אותם מארץ צפון וקבצתיים מירכתי ארץ במ עזר ופסח הרה ויולדת יתדו קהל
 9 גדול ישובו הנה: בכבי יבאו ובתחנונים אויבולם אוילכם אל נחלי מים בדרך
 10 ישר לא יבשלו בה כי היתתי לישראל לאב ואפרים בכרי הוא: 2 כה אמר יהוה 25
 קול ברמה נשמע נהי בכי תמוררים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם - כי איננו:
 16 כה אמר יהוה אנכי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שָׁכר לפעלתך נאם יהוה
 17-18 ושבנו מארץ אויב: ויש תקוה לאחריתך נאם יהוה ושבנו בנים לגבולם: שמוע
 שמעתי אפרים מתנודד וסרתני ואסר כעגל לא למד השִׁכְבִי ואשובה כי אתה
 19 יהוה אלהי: כי אחרי שובי נחמתי ואחרי הודעי ספקתי על ירך בשתי וגם
 20 נכלמתי כי נשאתי חרפת געורי: הֲבֵן יקר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי
 21 דברי בו זכר אוכרנו עוד על כן המו מעי לו רחם ארחמנו נאם יהוה: הציבי לך
- 30:10 ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם יהוה ואל תחת ישראל כי הנני מושיעך מרחוק ואת ורעך
 11 מארץ שבים ושבי יעקב ושקט ושאנן ואין סחריר: כי אתך אני נאם יהוה להושיעך כי אעשה
 כלה בכל הגוים אשר הפיצותיך שם אך אתך לא אעשה כלה ויפחתך למשפט ונקא לא
 ונתקך
- 31:1 והייתם לי לעם ואנכי אתיה לכם לאלהים: הנה סערת יהוה תמה יצאה סער מתנודד על
 12 ראש רשעים יחול: לא ישוב ההון אף יהוה עד עשתו ועד הקימו מנומת לבו באחרית הימים
 התמוננו בה:
- 31:1 שמוע דבר יהוה גוים והגוה באיום סחרק ואמרו מנה ישראל וקבלנו ושמרו כרעה עדרו:
 13 כי פדה יהוה את יעקב ונאלץ מיד חזק סמנו: ובאו ורננו בשרים ציון ונהרו אל טוב יהוה
 14 על דָּן ועל תירש ועל ישהר ועל בני צאן ובקר והיתה נפשם כגן רות ולא יוכיפו לראבה
 15 עזר: או תשטה בתולה במחול ובקורים וקנים יהוה והפכתי אכלם לששון ונחמתים ושמתים
 16 מנומנם: והייתי נפש הכהנים דשן ועמי את טובי ישבעו נאם יהוה:

- 33.4 כה אמר יהוה אלהי ישראל על בתי העיר הזאת ועל בתי מלכי יהודה
 ה הַקְּבָצִים אֲשֶׁר־הַכְּשָׁדִים בָּאִים בִּבְסֻלֹּתַי וּבִהְרַב־לְהִלָּחֵם עֲלֵיהֶם וּלְמַלְאֵם
 את פגרי האדם אשר הפיתי באפי ובחמתי ואשר הסתרתי פני מהם על כל
 רעתם; הנני מעלה לה ארכה ומרפא ורפאתם וגליתי להם עתרת שלום ואמת: 6
 5 והשכתי את שבות יהודה ואת שבות ישראל ובגתים כבראשונה; וטהרתים מכל
 עֹנֵם אֲשֶׁר הֵמָּא לִי וּסְלַחְתִּי לְכָל־עֲוֹנוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר הֵמָּא לִי וְאֲשֶׁר פָּשְׁעוּ בִּי;
 והיתה לי ל־ששון לתהלה ולתפארת לכל גויי הארץ אשר ישמעו את כל הטובה 9
 אשר אנכי עשה - ופחדו ורגזו על כל הטובה ועל כל השלום אשר אנכי עשה
 לה: כה אמר יהוה עוד ישמע במקום הזה אשר אתם אמרים חרב הוא מאין 1
 10 אדם ומאין בהמה בערי יהודה ובקצות ירושלם הנשמות מאין אדם ומאין יושב
 ומאין בהמה: קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה^א כי אשיב את שבות 11
 הארץ כבראשונה אמר יהוה: כה אמר יהוה צבאות עוד יהיה במקום הזה התרב 12
 מאין אדם ועד בהמה ובכל ערוי נוח רעים מרצצים צאן: בערי ההר בערי השפלה 13
 ובערי הגלב ובארץ בנימין ובסביבי ירושלם ובערי יהודה עד תעברנה הצאן על 15
 15 ידי מונה אמר יהוה: לכן הגה ימים באים נאם יהוה ולא יאמרו עוד חי יהוה
 8 (16,14=) זרע - ישראל מארץ צפנה ומכל הארצות אשר הדיחם שמה והושבתים על
 אדמתם אשר נתתי לאבותם:

דברי ירמיהו האחרונים אשר דבר אחרי אשר נלכדה ירושלם

- 25 הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה לאמר: כה אמר יהוה אלהי ישראל 30,2.8
 לאמר כתב לך את כל הדברים אשר דברתי אליך אל ספר: כי הגה ימים באים 3
 נאם יהוה ושכתי את שבות עמי ישראל ויהודה אמר יהוה והשבתים אל הארץ
 אשר נתתי לאבתם וירשוה: 30
 ואלה הדברים אשר דבר יהוה אל ישראל ואל יהודה: - כה אמר יהוה קול ה.4
 הַרְדָּה שִׁמְעֵנִי פַּחַד וְאִין שְׁלוֹם: שְׁאֵלוּ נָא וּרְאוּ אֵם יֶלֶד זָכַר מְדוּעַ רְאִיתִי כָל גֹּבֵר 6

—*—

- 33.11 (א) קול אמרים חודו את יהוה צבאות כי טוב יהוה כי לעולם חסדו מכאם תודה בית יהוה
 14 (ב) הגה ימים באים נאם יהוה והקימתי את הדבר הטוב אשר דברתי אל בית ישראל ועל
 בית יהודה: בימים ההם ובעת ההיא אצמית לדוד צמת צדקה ועשה משפט וצדקה בארץ:
 17,16 בימים ההם תושע בירתי ירושלם תשכון לבטח וזה אשר יקרא לה יהוה צדקנו: כי כה
 18 אמר יהוה לא יפרת לדוד איש ישב על כסא בית ישראל: ולכהנים הלויים לא יכרת איש
 19 מלפני מעלה עולה ומקטיר מנחה ועשה זבח כל הימים: ויהי דבר יהוה אל ירמיהו
 20 לאמור: כה אמר יהוה אם תפרו את בריתי היום ואת בריתי הלילה ולכלתי היות יומם
 21 ולילה בעתם: גם בירתי תפר את דוד עבדי מהיות לו בן מלך על כסאו ואת הלויים
 22 הכהנים משרתי: אשר לא יספר צבא השמים ולא ימד חול הים כן ארבה את זרע דוד
 24,23 עבדי ואת הלויים משרתי אתי: ויהי דבר יהוה אל ירמיהו לאמר: הלוא ראית מה העם
 הזה דברו לאמר שתי המשפחות אשר בחר יהוה בהם ויאמסם ואת עמי ינאצון מוזות
 24 עוד גוי לפניהם: כה אמר יהוה אם לא בריתי יומם ולילה תקות שמים וארץ לא שמתי:
 26 גם זרע יעקב ודוד עבדי אמאם מקחת מורעו משלים אל זרע אברהם ישחק ויעקב כי
 אשייב את שבותם ורחמתיים:

- 32.12 את ספר המקנה את החתום - ואת הנלוו: ואתן את-ו. אל ברוך בן גריה בן
מחקה לעיני הנמאל דדי ולעיני העדים הכתבים בספר המקנה -ו-לעיני כל
14-13 היהודים הישבים בחצר המטרה: ואצוה את ברוך לעיניהם לאמר: כה אמר יהוה
עבאות אלהי ישראל לקוח - את ספר המקנה הזה -את החתום ואת -
12 הגלוי - ונתת-ו בכלי חרש למען יעמד- ימים רבים: כי כה אמר יהוה עבאות
אלהי ישראל עוד יקנו בתים ושדות וכרמים בארץ הזאת: ואתפלל אל יהוה אחרי
21 תתי את ספר המקנה אל ברוך בן נריה לאמר: הנה הסללות באו העיר ללכדה
והעד נתנה ביד הכשדים הנלחמים עליה מפני החרב והרעב והדבר ואשר דברת
22 היה והתך ראה: ואתה אמרת אלי - קנה לך השדה בכסף והעד עדים והעיר
27-26 נתנה ביד הכשדים: והי דבר יהוה אלי לאמר: הנה אני יהוה אלהי כל בשר
25 הממני ופלא כל דבר: לכן כה אמר יהוה הנני נתן את העיר הזאת ביד - מלך
24 בבל ולכדה: ובאו הכשדים הנלחמים על העיר הזאת והציתו את העיר הזאת
באש ושרפו- את הבתים אשר קטרו על נגותיהם לבעל והסכו נסכים לאלהים
23 אחרים למען הכעיסני: כי היו בני ישראל ובני יהודה אך עשים הרע בעיני
22 מנערתיהם: - כי על אפי ועל המתי היתה לי העיר הזאת למן היום אשר בנו
21 אותה ועד היום הזה להסירה מעל פני: על כל רעת בני ישראל ובני יהודה
אשר עשו להכעיסני המה מלכיהם שריהם כהניהם ונביאיהם ואיש יהודה וישבי
20 ירושלם: וזיפנו אלי ערף ולא פנים ולמד אתם השכם ולמדו ואונם שמעים לקחת
19 מוסר: וישמו שקוציהם בבית אשר נקרא שמי עליו לטמא: ויבנו את במות
הבעל אשר בנאו בן הגם להעביר את בניהם ואת בנותיהם למלך אשר לא
20 צויתים ולא עלתה על לבי לעשות התועבה הזאת למען החטיא- את יהודה:
21 ועתה לכן כה אמר יהוה אלהי ישראל אל העיר הזאת אשר את-ה-אמר- נתנה
22 ביד מלך בבל חרב וברעב ובדבר: הנני מקבצם מכל הארצות אשר הדחתים
23 שם באפי ובחמתי וכקצף גדול והשבתים אל המקום הזה והשבתים לבטח: והיו
24 לי לעם ואני אהיה להם לאלהים: ונתתי להם לב אחד ודרך אחד ליראה אותי
25 כל הימים לטוב להם ולכנייהם אחריהם: וברתי להם ברית עולם אשר לא אשוב
26 מאחריהם להיטיב אותם ואת יראתי אתן בלבבם לבלתי סור מעלי: וששתי
27 עליהם להטיב אותם ונשתעים בארץ הזאת באמת בכל לבי ובכל נפשי: כי כה
28 אמר יהוה כאשר הבאתי אל העם הזה את כל הרעה הגדולה הזאת כן אנכי
29 מביא עליהם את כל הטובה אשר אנכי דבר עליהם: ונקנה השדה בארץ הזאת
30 אשר את-ה-אמר- שקמה היא מאין אדם ובהמה נתנה ביד הכשדים: שדות
בכסף יקנו וכתוב בספר וזותם והעד עדים בארץ בנימן ובסביבי ירושלם ובערי
יהודה ובערי החרו ובערי השפלה ובערי הנגב כי אשיב את שבותם נאם יהוה:
33.8 והי דבר יהוה אל ירמיהו שנית והוא עורנו עזור בחצר המטרה לאמר: ?

33:11 אתה אלהי יהוה הנה אתה עשות את השמים ואת הארץ בכחך הגדול ובוודע הנטויה לא

12 יצא מפי כל רב: עשה חסר לאלהים ומשלים עין אבות אל חיק בנותם אחיהם האל הגדול

13 הגבור יהוה עבאות שמו: נהל הקעה ורב העלילה אשר ענינך פקחות על כל דרבי בני אדם

14 לתת לאיש בהיבוי ובפני מעלליו: אשר שמת אותם ומפתים בארץ מצרים עד היום הזה וכישראל

15 ומאדם ותעשה לך שם כיום הזה: ותצא את עמך את ישראל מארץ מצרים באמות ובמופתים

16 וכל דוקה ומופתים נסויה ובטורא גדול: ותתן להם את הארץ הזאת אשר נשבעת לאבותם

17 לתת ליה ארץ זבת חלב ודבש: ויבאו ירששו אותה ולא שמעו בקולך ובמרתך לא חלמו את

18 כל אשר צויתם להם לעשות לא עשו ותקרא אתם את כל הרעה הזאת:

33:12 כה אמר יהוה עשה יהוה ויער אותה להכנינה יהוה שמו: קרא אלי ואנען ואנירה לך גדלות

ובקצות לא יתעם:

הצרים עליכם מחוץ לחומה ואספתי אותם אל תוך העיר הזאת: ונלחמתי אני ה' 21,6
אתכם ביד נטויה ובורוע חזקה ובאף ובחמה ובקצף גדול: והיביתי את יושבי 7
העיר הזאת - את האדם ואת הבהמה בדבר גדול ימתו: ואחרי כן נאם יהוה 8
אתן את צדקיהו מלך יהודה ואת עבדיו ואת העם - הנשארים בעיר הזאת מן 9
הדבר מן החרב ומן הרעב ביד - איביהם וביד מבקשי נפשם והמם לפי חרב לא 10
יחוס עליהם ולא יחמל ולא ירחם: ואל העם הזה תאמר כה אמר יהוה הנני נתן 11
לפניכם את דרך החיים ואת דרך המות: הישב בעיר הזאת ימות בחרב וברעב 12
ובדבר והיוצא ונפל על הכשדים הצרים עליכם יהיה והיתה לו נפשו לשלל: כי 13
שמתי פני בעיר הזאת לרעה ולא לטובה נאם יהוה ביד מלך בבל נתתן ושרפה 14
ומי יבוא במעונותינו: ופקדתי עליכם כפרי מעלליכם נאם יהוה והצתי אש בעירה 15
ואכלה כל סביביה:

ארור היום אשר ילדתי בו יום אשר ילדתני אמי אל יהי ברוך: ארור האיש 20,14
אשר בשר את אבי לאמר ילד לך בן זכר שמח שמחה: והיה האיש ההוא כערים 15
אשר הפך יהוה ולא נחם ושמע ועקה בבקר ותרועה בעת צהרים: למה לא 17
מותמני - ב-רחם ותהי לי אמי קברי ורחמה הרת עולם: למה זה מרחם יצאתי 18
לראות עמל ויגון ויכלו בבשת ימי:
פתיתי יהוה ואקף חוקתי ותוכל הייתי לשחוק כל היום כלה לעג לי: כי מדי 8,7
אדבר אזעק חמס ושד אקרא כי היה דבר יהוה לי לחרפה ולקלם כל היום: 20
ואמרת לא אוכרנו ולא אדבר עוד בשמו והיה בלבי כאש בערת עצר בעצמתי 9
ונלאיתי לכלל ולא אוכל: כי שמעתי דבת רבים מגור מסביב הגידו ונגידנו כל 10
אנוש שלמי שמרי צלעי אולי יפתה ונוכלה לו ונקחה נקמתנו ממנו: ויהוה אותי 11
כגבור ערני על כן רדפי יכשלו ולא יכלו רדפו מאד כי לא השבילו כלמת עולם 12
לא תשבת: ויהוה צבאות בתן צדיק ראה כליות ולב אראה נקמתך מהם כי אליך 25
גליתי את ריבי: ⁸

הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה בשנת העשירית לצדקיהו מלך 32,8
יהודה: וזו חיל מלך בבל צרים על ירושלם וירמיהו - היה כלוא בחצר המטרה: ²
21,12,11 30 יו-הי-3 דבר יהוה ⁵ אל-⁶ ירמיהו לאמר: הגה הנמאל בן שלם דרך בא אליך 7,6
לאמר קנה לך את שדי אשר בענתות כי לך משפט הגאלה לקנות: ויבא אלי 8
הנמאל בן דדי כדבר יהוה אל חצר המטרה ויאמר אלי קנה נא את שדי אשר 9
בענתות: כי לך משפט הירשה ולך הגאלה קנה לך ואדע כי דבר יהוה הוא: 10
ואקנה את השרה מאת הנמאל בן דדי - ואשקלה לו את הכסף שבעה שקלים 11
ועשרה הכסף: ואכתב בספר ואחתם ואעד עדים ואשקל הכסף במאזנים: ואקח 11,35

(א) 21,12,11 ולבית מלך יהודה שמעו דבר יהוה: בית דוד כה אמר יהוה דינו לבקר משפט והצילו
גוול מיד עושק פן תצא כאש חמתי ובערה ואין מכבה מפני רע מעלליכם:

(ב) 20,13 שירו ליהוה הללו את יהוה כי הציל את נפש אביון מיד מרעים:

(ג) 32,8 היא השנה שמנה עשרה שנה לנבוכדראצר:

(ד) 3,2 אשר בית מלך יהודה: אשר כלוא צדקיהו מלך יהודה לאמר מרוע אתה נבא לאמר
כה אמר יהוה הנני נתן את העיר הזאת ביד מלך בבל ולכדה: וצדקיהו מלך יהודה 4

לא ימלט מיד הכשדים כי הנתן ינתן ביד מלך בבל ודבר פיו עם פיו ועיניו את עיניו
ה תראינה: ובבל יוליד את צדקיהו ושם יהיה עד פקדי אתו נאם יהוה כי תלחמו את
הכשדים לא תצליחו:

לנבאים

23.9

- נשבר לבי בקרבו רחפו כל עצמתי הייתי כאיש שבור וכנבר עברו יין מפני
 יהוה ונפני דברי קדשו: כי מפני אלה אבלה הארץ יבשו גאות מדבר ותחי
 מרוצתם רעה וגבורתם לא כן: כי נכ נביא גם בהן חנפו גם בביתי מנצאתי
 רעתם נאם יהוה: לכן יהיה דרכם להם כחלקקות באפלה יהתו ונפלו בה כי
 אביא עליהם רעה שנת פקדתם נאם יהוה: וכנביאי שמרון ראיתי תפלה הנבאו
 כבעל ויתעו את עמי את ישראל: וכנבאי ירושלם ראיתי שעויה נאוף והלך
 בשקר וחוקו ירי מרעים לבלתי שבו אוש מרעתו היו לו כלם כסדם וישביה
 כעמרה: לכן כה אמר יהוה צבאות על הנבאים הנני מאכיל אותם לענה והשקתים
 מו ראש כי מאת נביאי ירושלם יצאה חנפה לכל הארץ: כה אמר יהוה צבאות
 אל תשמעו על דברי הנבאים הנבאים לכם מהקלים המה אתכם חוון לכם ידברו
 לא מפי יהוה: אמרים אמור למנא-מי יקבר יהוה שלום יהיה לכם וכל הלך בשררות
 לבו אמרו לא תבוא עליכם רעה: כי מי עמד בסוד יהוה וירא וישמע את דברי
 מי-מי הקשוב דברי יי-שמע: לא שלחתי את הנבאים והם רצו לא דברתי אליהם
 והם נבאו: ואם עמדו בסודי וישמעו דברי את עמי וישבו מדרכם הרע ומלע
 מעלליהם: האלחי מקרב אני נאם יהוה ולא אלחי מרחק: אם יסתר איש במסתרים
 ואני לא אראנו נאם יהוה הלא את השמים בשמי שקר לאמר חלמתי חלמתי: עדי
 שמי שקעתי את אשר אמרו הנבאים הנבאים בשמי שקר לאמר חלמתי חלמתי: עדי
 שמי יגיש בלב הנבאים נבאי השקר ונביאי תרמט לבם: החשבים להשכיח את
 עמי שמי בחלומתם אשר יספרו איש לרעהו כאשר שכחו אבותם את שמי כבעל:
 הנביא אשר אתו חלום יספר חלומי-ו ואשר דברי אתו ידבר דברי אמת מה לתבן
 את הבר נאם יהוה: הלווא כה דברי כאש נאם יהוה וכפטיש יפצץ סלע: לכן
 הנני על הנביאים נאם יהוה מנגבי דברי איש מאת רעהו: הנני על הנביאים
 נאם יהוה הלקחים לשינם וינאמו נאם: הנני על הנביאים- נבאי חלמות שקר
 נאם יהוה ויספרום ויתעו את עמי בשקריהם ובפחזותם ואנכי לא שלחתי ולא
 צייתים והועיל לא וועילו לעם הזה נאם יהוה: וכי ישאלך העם הזה או הנביא
 או כהן לאמר מה משא יהוה ואמרת אליהם אתים ה-משא ונטשתי אתכם נאם
 יהוה: והנביא והכהן והעם אשר יאמר משא יהוה ופקדתי על האיש ההוא ואל
 ביתו: כה תאמרו איש על רעהו ואיש אל אחיו מה ענה יהוה ומה דבר יהוה:
 ומשא יהוה לא תזכרו עוד כי המשא יהיה לאיש דברו והפכתם את דברי אלהים:
 חיים יהוה צבאות אלהינו: כה תאמרו- אל הנביא מה ענך יהוה ומה דבר יהוה:
 ואם משא יהוה תאמרו לכן כה אמר יהוה יען אמרכתם את הדבר הזה משא יהוה
 ואשלת אליכם לאמר לא תאמרו משא יהוה: לכן הנני ונ-שא-תי אתכם נ-שא-
 ונטשתי אתכם ואת העיר אשר נתתי לכם ולאבותיכם מעל פני: ונתתי עליכם
 חרפת עולם וכלמות עולם אשר לא תשכח:

- 21.8 הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה בשלה אליו המלך צדקיהו את
 פשחור בן מלכיה ואת צפניה בן מעשיה הכהן לאמר: דרש נא בעדנו את יהוה
 כי נבוכדראצר מלך בבל נלחם עלינו אילי יעשה יהוה איתנו בכל נפלאותיו ויעלה
 מעלינו: ויאמר יהוה אלי: כה תאמרו אל צדקיהו: כה אמר יהוה אלחי ישראל
 הנני מסב את בלי המלחמה אשר בידכם אשר אתם נלחמים בם את ~ הכשדים

רכבים ברכב ובסוסים הוא ועבד-י: ועמו: ואם לא תשמעו את הדברים האלה ה, 22
 בי נשבעתי נאם יהוה כי לְקַרְבָּה יהיה הבית הזה: כי כה אמר יהוה על בית 6
 מלך יהודה

- גלעד אתה לי
 אם לא אשיתך מדבר
 ערים לא נושבתי:
 איש וכליו
 והפילו על האש:
 וזכרתו מבהר ארויך
- ועברו גוים רבים על העיר הזאת ואמרו איש אל רעהו על מה עשה יהוה ככה 8
 לעיר הגדולה הזאת: ואמרו על אשר עזבו את ברית יהוה אלהיהם וישתחוו 9
 לאלהים אחרים ויעבדום: 10
 אל תבכו למת ואל תגדו לו בכו ככו להלך כי לא ישוב עוד וראה את 1
 ארץ מולדתו: כי כה אמר יהוה אל שְׁלֹם בן יאשיהו מלך יהודה המלך תחת 11
 יאשיהו אביו אשר יצא מן המקום הזה לא ישוב שם עוד: כי במקום אשר הגלו 12
 אתו שם ימות ואת הארץ הזאת לא יראה עוד:
- הוי בנה ביתו בלא צדק ועליותיו בלא משפט ברעהו יעבד חנם ופעלו לא 13
 יתן לו: האמר אבנה לי בית מדות ועליות מְרֻחִים וקרע לו חלונות: ספון בארו 14
 ומשוח בְּשֵׁשֶׁר: הַתְּמַלֵּךְ כי אתה מתחרה בא-האב- אביך הלוא אכל ושתה ועשה 15
 משפט וצדקה או טוב לו: הן דין עני ואביון או טוב הלא היא הדעת אתי נאם 16
 יהוה: כי אין עיניך ולבך כי אם על בצעך ועל דם הנקי לשפוך ועל העשק ועל 17
 המרוצה לעשות: לכן כה אמר יהוה אל יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה לא יספדו 18
 לו הוי אתי והוי אחות לא יספדו לו הוי ארון והוי הדה: קבורת חמור יקבר 19
 סחוב והשלך מהלאה לשערי ירושלב:
- עלי הלבנון וצַעְקו ובבשן תני קולך וצַעְקו מעברים כי נשברו כל מאהבך: כ
 דברתי אליך בשלתיך אמרת לא אשמע זה דרכך מנעורייך כי לא שמעת בקולי: 21
 כל רעך תרעה רוח ומאָהבך בשבי ילכו כי אז תבשי ונכלמת מכל רעתך: 22
 יִשְׁבֹּת בלבנון מקִנְנָתָּ בָּאֲרוֹם מה נִאֲנַח-תָּ בבא לך חבלים חיל כילדה: חי 23-24
 אני נאם יהוה כי אם יהיה כניחו בן יהויקים מלך יהודה חותם על יד ימיני כי 1
 משם אֶתְקַנְךָ: ונתתיך ביד מבקשי נפשך - אשר אתה יגור מפניהם - ביד 25
 נבוכדראצר מלך בבל וביד הכשדים: והטלתי אתך ואת אמך אשר ילדתך על 26
 ארץ אחרת אשר לא יֵלְדְתֶם שם ושם תמותו: ועל הארץ אשר הם מנשאים את 27
 נפשם לשוב שם שמה לא ישובו: העצב נכוה נפון האיש הזה כניחו אם כלי 28
 און חפץ בו מדוע הוטלו הוא וזרעו והשלכו על הארץ אשר לא ידעו: ארץ ארץ 29
 ארץ שמעי דבר יהוה: כה אמר יהוה כתבו את האיש הזה עירוי גבר לא יצלה ל
 בימיו כי לא יצלה מרעו איש ישב על כסא דוד ומושל עוד ביהודה:
- הוי רעים מאבדים ומפצים את צאן מרעיתי נאם יהוה: לכן כה אמר יהוה 23,2, 35
 אלהי ישראל על הרעים הרעים את עמי אתם הפצתם את צאני ותדחום ולא
 פקדתם אתם הנני פקד עליכם את רע מעלליכם נאם יהוה: ואני אֶקְבֵּץ און 3
 שארית צאני מכל הארצות אשר ההחתי אתם שם והשיבתי אתהן על גויהן ופרו
 רובו: והקמתי עליהם רעים ורעום ולא ייראו עוד ולא יחתו ולא יפקרו נאם 4
 יהוה: הנה ימים באים נאם יהוה והקמתי לדוד צמח צדיק ומלך מלך והשכיל ה 40
 ועשה משפט וצדקה בארץ: בימיו תִּשְׁעַע יהודה וישראל ישכן לבטח וזה שמו 6
 אשר יקראו יהוה צדקנו:

29 יהיה לכם שלום: כי כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל אל ישאיו לכם נביאיכם
 אשר בקרבכם וקסמיכם ואל תשמעו אל חלמותם אשר הם חלמום: כי בשקר
 הם נבאים לכם בשמי לא שלחתים נאם יהוה: כי כה אמר יהוה כי לפי מלאת
 לבבל שבעים שנה אפקד אתכם והקמתי עליכם את דברי הטוב להשיב אתכם
 אל המקום הזה: כי אנכי ידעתי את המחשבת אשר אנכי חשב עליכם נאם יהוה
 מחשבות שלום ולא לרעה לתת לכם אחרית ותקוה: וקראתם אתי והלכתם
 והתפללתם אלי ושמעתי אליכם: ובקשתם אתי ומצאתם כי תדרשני בכל לבבכם:
 ומצאתי לכם נאם יהוה ושכתי את שבי-אתכם וקבצתי אתכם מכל הגוים ומכל
 המקומות אשר הדחתו אתכם שם נאם יהוה והשכתי אתכם אל המקום אשר
 הנליתי אתכם משם: כי אמרתם הקים לנו יהוה נבאים בבלה: כה אמר יהוה
 אל אחאב בן קוליה ואל צדקיהו בן מעשיה הנבאים לכם בשמי שקר הנני נתן
 אתם ביד מלך בבל והכם לעיניכם: ולקח מהם קללה לכל גלות יהודה אשר
 כבבל: כה אמר יהוה אל שמעיה הנחלמי יען אשר נבא לכם שמעיה ואני לא
 שלחתי וקבצת אתכם על שקר: לכן כה אמר יהוה הנני פקד על שמעיה הנחלמי
 ועל זרעו לא יהיה לו איש ישב בתוך העם הזה לראות: בטוב אשר אני
 עשה לעמי נאם יהוה כי סרה דבר על יהוה:

49.34 אשר היה דבר יהוה אל ירמיהו הנביא אל עולם בראשית מלכות צדקיהו
 מלך יהודה לאמר: כה אמר יהוה צבאות הנני שבר את קשת עולם ראשית
 גבורתם: והבאתי אל עולם ארבע רוחות מארבע קצות השמים וזרתים לכל הרחות
 האלה ולא יהיה הגוי אשר לא יבוא שם נדחי עולם: והחתתי את עולם לפני
 איביהם ולפני מקבשי נפשם והבאתי עליהם רעה את חרון אפי נאם יהוה ושלחתי
 אחריהם את החרב עד כלתי אותם: ושמתי כסאי בעולם והאברתי משם מלך
 ושרים נאם יהוה: והיה אחרי כן י-אש-יב את שבי-את עולם נאם יהוה:

22.2-8 כה אמר יהוה רד בית מלך יהודה ודברת שם את הדבר הזה: ואמרת
 שמע דבר יהוה מלך יהודה הישב על כסא דוד אתה ועבדיך ועמך הבאים
 בשערים האלה: כה אמר יהוה עשו משפט וצדקה והצילו נוול מיד עשוק וגר
 יתום ואלמנה אל תנו יואל תחמוסו ודם נקי אל תשפכו במקום הזה: כי אם
 עשו תעשו את הדבר הזה ובאו בשערי הבית הזה מלכים ישיבים לרוד על כסאו
 30

29.14 כי כה אמר יהוה אל המלך היושב אל כסא דוד ואל כל העם היושב בעיר הואת אחיכם
 אשר לא יצאו אתכם בגולה: כה אמר יהוה צבאות הנני משלח בם את החרב את הרעב ואת
 הדבר ונתתי אותם בתאנים השערים אשר לא תאכלנה מרע: וירפתי אחריהם בחרב ברעב ובדבר
 ונתתים לזועה לכל מסלכות הארץ לאלה ולשמה ולשרקה ולחרפה בכל הגוים אשר הדחתים
 שם: תחת אשר לא שמעו אל דברי נאם יהוה אשר שלחתי אליהם את עבדי הנביאים השכם
 ושלה ולא שמעתם נאם יהוה: ואתם שמעו דבר יהוה כל הגולה אשר שלחתי מירושלם בבלה:

לאמר ישמך יהוה כדקדקוה וכאקב אשר קלם מלך בבל באש: יען אשר עשו גלה בישראל
 וינאפו את נשי רעותם ודברו דבר בשמי שקר אשר לא צייתים ואנכי הייודע ועד נאם
 יהוה: ואל שמעיהו הנחלמי האמר לאמר: כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל לאמר
 יען אשר אתה שלחת בשמכת ספרים אל כל העם אשר בירושלם ואל צפניה בן מעשיה
 הכהן ואל כל הכהנים לאמר: יהוה נתנך כהן תחת הייודע הכהן להיות פקיד-בית יהוה
 לכל איש מקנע ומתנבא ונתתה אתו אל המהפכת ואל הצינן: ועתה לפה לא נערת
 בירמיהו הנקמתי המתנבא לכם: כי על כן שלח אלינו בכל לאמר ארכה הוא בנו בחיים
 וישבו ונשמעו גנות ואכלו את פריהן: ויקרא צפניה הכהן את הכסא הזה באוני ירמיהו
 הנביא: ויהו דבר יהוה אל ירמיהו לאמר: שלח על כל הגולה לאמר

- 13,21 מה תאמרי בִּפְקֻדֵי עֲלִיךְ ◦ אֲלֵפִים לְרֹאשׁ
הַלּוֹא חֲבָלִים יֵאָחֹזֵךְ כִּי־אִשֶׁת לְדָהָ:
22 וְכִי תֵאֱמָרִי בַלְבַּבְךְּ מְדוּעַ קִרְאַנִי אֱלֹהִים
בְּרַב עֲוֹנֶיךָ נִגְלוּ שׁוֹלֵיךְ נַחֲמֶנּוּ עֲקִיבֶיךָ:
23 הֲיִהְיֶה־כֹּחַ עֵוֹר וְגַם אַתָּם תֹּכְלוּ לְהִיטִיב
וְאִפְיָצִים כֶּקֶשׁ עֹוֹבֵר וְלִמְדֵי הַרְעָה:
24 לָרוּחַ מְדַבֵּר * * * * *
כֹּה זֶה גֹּרֶלְךָ כִּי־מֵאֲתִי * * * * *
וְאִשֶׁר שִׁכַחַת אֹתִי יִמְנַת מִפְּדִיךָ ◦ וְתִבְטַחְתִּי בְשִׁקְרֶיךָ:
27,26 וְגַם אֲנִי הִשְׁפַּתִּי שׁוֹלֵיךְ עַל פִּנְיֶיךָ וְנִרְאָה קְלוֹנֶיךָ: נֶאֱפִיךָ וּמִצְהֻלוֹתֶיךָ זְמַת וְזוֹתְךָ עַל
נִבְעוֹת כִּשְׂדֵה רֵאִיתִי שְׁקוּצִיךָ אֹוִי לְךָ יְרוּשָׁלַם לֹא תִטְהַרִי אַחֲרַי מִתִּי עַד:

15

דברי ירמיהו הנביא
אשר דבר בימי צדקיהו בן יאשיהו מלך יהודה

- 24,8 הֲרֹאנִי יְהוָה וְהִנֵּה שְׁנֵי דוֹדָאִים תֹּאנִים מוֹעֵדִים לִפְנֵי הַיְכָל יְהוָה אַחֲרַי הַגְּלוּת
20 נִבְכּוֹרֵרָאצֵר מֶלֶךְ בְּכַל אֶת יִכְנִיָּהוּ בֶן יְהוִיָּקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה וְאֶת שְׂרֵי יְהוּדָה וְאֶת
הַחֶרֶשׁ וְאֶת הַמְּקַנֵּר מִירוּשָׁלַם וַיָּבֵאם בָּבֶל: הֲרֹדוּ אֶחָד תֹּאנִים טְבוֹת מֵאֵד כְּתֹאנֵי
2 הַבְּקָרוֹת וְהֲדוּדוּ אַחֲרֵי־ תֹאנִים רַעוֹת מֵאֵד אֲשֶׁר לֹא תֵאָכְלֶנָּה מֵרַע: וַיֹּאמֶר יְהוָה
3 אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֵה יִרְמְיָהוּ וְאָמַר תֹּאנִים הַטְּבוֹת מֵאֵד וְהֲרַעוֹת
רַעוֹת מֵאֵד אֲשֶׁר לֹא תֵאָכְלֶנָּה מֵרַע: וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: כֹּה אָמַר יְהוָה
7,4 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כְּתֹאנִים הַטְּבוֹת הָאֵלֶּה כֵּן אֶכִּיר אֶת גְּלוֹת יְהוּדָה אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּי מִן
25 הַמְּקוֹם הַזֶּה אֶרֶץ כַּשְׂדִים לְטוֹבָה: וְשִׁמְתִי עֵינַי עֲלֵיהֶם לְטוֹבָה וְהִשְׁבַּחְתִּים אֶל־
6 הָאֶרֶץ הַזֹּאת וּבְנֵיתִים וְלֹא אֶהְרַם וְנִטְעַתִים וְלֹא אֶתּוֹשׁ: וְנָתַתִּי לָהֶם לֵב לְדַעַת אֹתִי
7 כִּי אֲנִי יְהוָה וְהוּוֹ לִי לַעַם וְאֲנִכִּי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים כִּי יִשְׁבּוּ אֵלַי בְּכָל לֵבָם:
8 וְכְתֹאנִים הֲרַעוֹת אֲשֶׁר לֹא תֵאָכְלֶנָּה מֵרַע - כֹּה אָמַר יְהוָה כֵּן אֶתֵּן אֶת צְדִקְיָהוּ
30 מֶלֶךְ יְהוּדָה וְאֶת שְׂרָרְיָו וְאֶת שְׂאֵרֵי יְרוּשָׁלַם הַנְּשֹׂאֲרִים בָּאֶרֶץ הַזֹּאת וְהַיֹּשְׁבִים בָּאֶרֶץ
9 מִצְרַיִם: וְנָתַתִּים לְזוּעָה - לְכָל מַמְלַכּוֹת הָאֶרֶץ לְחֶרֶף וּלְמִשַׁל לְשִׁנְיָה וּלְקַלְלָה
בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר אֵדִיחֶם שֵׁם: וְשְׁלַחְתִּי בָם אֶת הַחֶרֶב אֶת הָרַעֵב וְאֶת הַדְּבַר
1 יְעַד רָמָם מֵעַל הָאֲדוֹמָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם וּלְאַבּוֹתֵיהֶם:

- 29,8 וְאֵלֶּה דְבַרֵי הַסֵּפֶר אֲשֶׁר שִׁלַּח יִרְמְיָהוּ - מִירוּשָׁלַם אֶל - וְקִנֵּי הַגּוֹלָה וְאֵל
35 הַכְּהֵנִים וְאֵל הַנְּבִיאִים וְאֵל כָּל הָעָם - : בְּיַד אֶלְעָשָׂה בֶן שָׁפָן וְנִמְרִיָּה בֶן חֶלְקִיָּה
אֲשֶׁר שִׁלַּח צְדִקְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה אֶל - מֶלֶךְ בָּבֶל בְּבִלְהָ לֵאמֹר: כֹּה אָמַר יְהוָה
4 צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל הַגּוֹלָה אֲשֶׁר הִגְלִיתִי מִירוּשָׁלַם בְּבִלְהָ: קְנֹוּ בָתִּים וְשִׁבּוּ
ה וְנִמְעֹו גָּנוֹת וְאִכְלוּ אֶת פְּרִיץ: קָחוּ נָשִׁים וְהוֹלִידוּ בָנִים וּבְנוֹת וְקָחוּ לְבָנֵיכֶם נָשִׁים
6 וְאֶת בְּנוֹתֵיכֶם תִּנּוּ לְאִנְשֵׁים וְתִלְדְּנָה בָנִים וּבְנוֹת וּרְבוּ שֵׁם וְאֵל תִּמְעַמּוּ: וּדְרִשׁוּ
7 אֶת שְׁלוֹם הָעִיר אֲשֶׁר הִגְלִיתִי אֶתְכֶם שָׁמָּה וְהִתְפַּלְלוּ בְעַדָּהּ אֵל יְהוָה כִּי בְשָׁלוֹמָה

— ירמיה —

29,2 (a) אחרי צאת יכניה המלך והנבירה והסריסים שרי יהודה וירושלם והחרש והמסנר מירושלם:

Jer.

3

- 35 אשר צוה את בניו לבלתי שחזות יין ולא שתו - ואנכי דברתי אליכם השכם
 17 ודבר ולא שמעתם אלי: לכן כה אמר יהוה - אלהי ישראל הנני מביא אל
 18 יהודה ואל כל יושבי ירושלים את כל הרעה אשר דברתי עליהם: ולבית הרכבים
 אשר - יהיה צבאות אלהי ישראל יען אשר שמעתם על מצות יהונדב אביכם -
 19 ותעשו ככל אשר צוה אתכם: לכן - לא יפרת איש ליונדב בן רכב עמד לפני
 5 כל הומים:

11*

דברי ירמיהו הנביא
אשר דבר בימי יהויכין בן יהויקים מלך יהודה

- 13* כה אמר יהוה אלי הלוך וקנית לך אוור פשתים ושמתו על מתניך ובמים
 לא תבאחו: ואקנה את האוור כדבר יהוה ואשם על מתני: ויהי דבר יהוה אלי
 15 שנית לאמר: קח את האויר אשר קנית אשר על מתניך וקים לך פרתה ומטננהו
 16 שם בנזקק הסלע: ואלך ואטמננהו בפרת כאשר צוה יהוה אותי: ויהי סקין יסוב
 רבים ויאמר יהוה אלי קום לך פרתה וקח משם את האוור אשר צויתך לטמנו
 7 שם: ואלך פרתה ואחפר ואקח את האוור מן המקום אשר טמנתיו שמה והנה
 18 נשחת האוור לא יצלה לבל: ויהי דבר יהוה אלי לאמר: כה אמר יהוה ככה
 19 אשחית את נאון יהודה ואת נאון ירושלים הרב: העם הזה הרע המאנים לשמע
 את דברי תחלים בשררות לבם וילכו אחרי אלהים אחרים לעברם ולהשתחות
 11 להם יהי כאוור הזה אשר לא יצלה לכל: כי כאשר ידבק האוור אל מתני איש
 בן הדבקהי אלי את כל בית ישראל ואת כל בית יהודה נאם יהוה להיות לי
 12 לעם ולשם ולתהלה ולתפארת ולא שמעו: ואמרת אליהם את הדבר הזה כה אמר
 25 יהוה אלהי ישראל כל נבל ימלא יין ואמרו אליך הודוע לא נדע כי כל נבל
 17 ימלא יין: ואמרת אליהם כה אמר יהוה הנני ממלא את כל יושבי הארץ הזאת
 ואת המלכים הישבים לדוד על כסאו ואת הכתנים ואת הנביאים ואת כל יושבי
 14 ירושלים שכרון: ונפעתיים איש אל אחיו והאבות והבנים יחדו נאם יהוה לא
 16 אחסול ולא אחוס ולא ארחם מהשחיתם: שמעו והאזינו אל תנבהו כי יהוה דבר:
 30 תני ליהוה אלהיכם כבוד בטרם יחשך ובטרם יתננפו רגליכם על הרי נשף וקויתם
 17 לאור ושמח לעלמות ישית לערפל: ואם לא תשמעו במסרתים תכבה נפשי מפני
 19 נקח ודמע דמע ותרד עיני דמעה כי נשבה עדר יהוה:
 18 אמר למלך ולנבירה השפילו שבו
 35 כי ירד מראש-יכם עטרת תפארתכם:
 14 ערי הנגב סגרו ואין פתח
 19 תקלת יהודה כלה -קלת שלמה-
 2 שאי עיניך- וראי הבאים מצפון
 איה העדר נתן לך צאן תפארתך:

35* ואסלה אליכם את כל עמדי הנביאים השכם ושלח לאמר ישבו נא איש מחרבו הרעה והיטיבו
 מעליכם ואל תלכו אחרי אלהים אחרים לעברם וישבו אל האדמה אשר נתתי לכם ולאבתוכם
 14 ולא שחיתם את אונכם ולא שמעתם אלי: כי הקימו בני יהונדב בן רכב את מצות אבותם אשר
 צונו והעם הזה לא שמעו אלי:

כל גבעה ומגוקי הסלעים: כי עיני על כל דרכיהם לא נסרתו מלפני ולא נצפן **16,17**
 עונם מנגד עיני: ושלמתי ~ משנה עונם והטאתם על חללם את ארצי בנבלת **18**
 שקוציהם ותועבותיהם מלאו את נחלתי: לכן הגני מודיעם בפעם הוואת אודיעם **21**
 את ידי ואת גבורתי וידעו כי שמי יהוה: הטאת יהודה כתובה בעט ברול בצפון **17,8**
 שמור חרושה על לוח לבם ולקרנות מובחותי-הם: יזכור בניהם: מציב-ותם **2**
 ואשריהם על עץ רענן על גבעות הגבהות: הקרי בשדה חילך וכל אוצרותיך לבו **3**
 אתן במתיך בחטאת בכל גבולך: ושמטתה ידך מנחלתך אשר נתתי לך **4**
 והעבדתך את איבך בארץ אשר לא ידעת כי אש קדתה- באפי עד עולם **5**
 תוקר:
10 רפאני יהוה וארפא הושיעני ואןשעה כי תהלתי אתה: הגה המה אמרים **10,14**
 אלי איה דבר יהוה יבוא נא: ואני לא אצתי מרעה אחרך ויום אנוש לא התאניתי **16**
 אתה ידעת מוצא שפתי נכת פניך היה: אל תהיה לי למחמה מחסי אתה ביום **17**
 רעה: גבשו רדפי ואל אכשה אני יחתו המה ואל אחמה אני הביא עליהם יום **18**
 רעה ומשנה שרפון שברם:

15 עובתי את ביתי נטשתי את נחלתי נתתי את ידוֹת נפשי בכף איביה: היתה **12,8,7**
 לי נחלתי כאריה ביער נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה: הָעֵיט צבוע נחלתי **9**
 כי הָעֵיט סביב עליה לכו אספו כל חית השדה הָתִינוּ לאכלה: רעים רבים שָׁהוּ **1**
 כרמי בססו את חלקתי נתנו את חלקת חמדתי למדבר שממה: שָׁמָה לשממה **11**
 אכלה עלי שממה נשמה כל הארץ כי אין איש שם על לב: על כל שפנים במדבר **12**
 באו שדדים כי הרב ליהוה אכלה מקצה ארץ ועד קצה הארץ אין שלום לכל **20**
 בשר: זרעו חטים וקצים קצרו נָהְלוּ לא יועלו ובשו מתבואתיכם מהרון אף יהוה: **13**
 כה אמר יהוה על כל שכני הרעים הננעים בנחלה אשר הנחלתי את עמי את **14**
 ישראל הגני נתשם מעל אדמתם ואת בית יהודה אטוש מתוכם: והיה אחרי נתשי **18**
 אותם אשוב ורחמתי והשיבתים איש לנחלתו ואיש לארצו: והיה אם למד ילמדו **25**
 את דרכי עמי להשָׁבַע בשמי חי יהוה כאשר למדו את עמי להשָׁבַע בבעל ונָבְנוּ **15**
 בתוך עמי: ואם לא ישמעו ונתשתי את הגוי ההוא נתוש ואבר נאם יהוה: **17**

35,8 הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה בימי יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה **35,8**
 לאמר: הלוך אל בית הרכבים ודברת אותם והבאותם בית יהוה אל אחת הלשכות **30**
 והשקית אותם יין: ואקח את יאָוֶנְיָה בן ירמיהו בן חבצִינְיָה ואת אחיו ואת כל **3**
 בניו ואת כל בית הרכבים: ואָבָא אתם בית יהוה אל לשכת בני חנן בן גדליהו **4**
 איש האלהים אשר אצל לשכת השירים אשר ממעל ללשכת מעשיהו בן שלם שמר **5**
 הקב: ואתן לפני בני בית הרכבים נבקים מלאים יין וכסות ואמר אליהם שחו **6**
 יין: ויאמרו לא נשתה יין כי יונדב בן רכב אבינו צוה עלינו לאמר לא תשתו **35**
 יין אתם ובניכם עד עולם: ובית לא תבנו וזרע לא תזרעו וזרם לא תטעו ולא **7**
 יהיה לכם כי באהלים תשבו כל ימיכם למען תחיו ימים רבים על פני האדמה **8**
 אשר אתם גרים שם: ונשמע בקול יהונדב בן רכב אבינו לכל אשר צונו לבלתי **8**
 שתות יין כל ימינו אנחנו נשינו בנינו ובנותינו: ולבלתי בנות בתים לשבתנו וזרם **9**
 ושדה וזרע לא יהיה לנו: ונשב באהלים ונשמע ונעש ככל אשר צונו יונדב **40**
 אבינו: ויהי בעלות נבוכדראצר מלך בבל אל הארץ ונאמר באו ונבוא ירושלם **11**
 מפני חיל הכשדים ומפני חיל ארם ונשב בירושלם: ויהי דבר יהוה אלי- לאמר: **12**
 כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הלך ואמרת לאיש יהודה ולישבי ירושלם **13**
 הלוא תקחו מוסר לשמע אל דברי נאם יהוה: הוקם את דברי יהונדב בן רכב **14**

- 15 פני יוצאו: והיה כי יאמרו אליך אנה נצא ואמרת אליהם כה אמר יהוה אשר
 3 למוֹת למוֹת ואשר לחרב לחרב ואשר לרעב לרעב ואשר לשבי לשבי: ופקדתי
 עליהם ארבע משפחות נאם יהוה את החרב להרג ואת הכלבים למחב ואת עוף
 4 השמים ואת בהמת הארץ לאכל ולהשחית: ונתתם לזועה לכל ממלכות הארץ
 ה בגלל מנשה בן יהוֹקִיָּה מלך יהודה על אשר עשה בירושלם: כי מי יחמל עליך
 6 ירושלם ומי יגוד לך ומי יסוד לשאל לשלם לך: אף נטשת אתי נאם יהוה אחור
 7 תלכי ואט את ידי עליך ואשחיתך נלאיתי הנחם: ואורם במורה בשערי הארץ
 8 שבלתי אבדתי את עמי מדרכיהם לוא שבו: עצמו לי אלמנות: מחול ימים
 9 הבאתי להם על אם בחור שרד בצהרים הפלתי עליה פתאם עיר ובהלות: אַמְלֵלָה
 ילדת השבעה נפחה נפשה בא— שמשו בעך יומם בושה וחרפה ושאריתם לחרב
 11 אתן לפני אויביהם נאם יהוה: אוי לי אמי כי ילדתי איש ריב ואיש מדון לכך
 12 הארץ לא נשיתי ולא נשו בי פִּלְהֵם קָלֵלֵנִי: אתה ידעת יהוה זכרני ופקדני
 13 והנקם לי מרדפי אל לארך אפך תקחני דע שאתי עליך חרפה: נמצאו דבריך
 14 ואכלם והי דברך לי לששון ולשמחת לבבי כי נקרא שמך עלי יהוה אלהי
 15 צבאות: לא ישבתי בסוד משחקים ואעלו מפני ידך בדר ישבתי כי זעם מלאתי: 15
 16 למה היה כאבי נצח ומפתי אנושה מאנה הרפא היו תהיה לי כמו אכזב מים לא
 17 נאמנו: לכן כה אמר יהוה אם תשוב ואשיבך לפני תעמד ואם תוציא יקר מזולל
 18 כפי תהיה יִשְׁבוּ המה אליך ואתה לא תשוב אליהם: ונתתך לעם הזה לחומת
 19 נחשת בצורה ונלחמו אליך ולא יוכלו לך כי אתך אני לחושיעך ולהצילך נאם
 20 יהוה: והצלתך מיר רעים ופקדתך מכף עריצים:

- 16^{a, n} והי דבר יהוה אלי לאמר: לא תקח לך אשה ולא יהיו לך בנים ובנות
 3 במקום הזה: כי כה אמר יהוה על הבנים ועל הבנות הילדים במקום הזה ועל
 4 אמתם היולדות אותם ועל אבותם המולדים אותם בארץ הזאת: ממותי תחלאים
 ימתי לא יספרו ולא יקברו לדמן על פני האדמה יהיו ובחרב וברעב יכלו והיתה
 5 נבלתם לאמכל לעוף השמים ולבהמת הארץ: כי כה אמר יהוה אל תבוא בית
 6 מרה ואל תלך לספור ואל תגד להם כי אספתי את שלומי מאת העם הזה נאם
 7 יהוה את החסד ואת הרחמים: ומתו גדלים וקטנים בארץ הזאת לא יקברו ולא
 8 יספרו להם ולא יתגדד ולא יקרה להם: ולא יפרסו להם— להם— אבל לנחם— על מת
 9 ולא ישקו אותם כוס תנחומים על אבי: ועל אם: ובית משתה לא תבוא לשבת
 10 אותם לאמכל ולשתות: כי כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הנני משבית מן
 11 המקום הזה לעיניכם ובזימכם קול ששון וקול שמחה קול התן וקול כלה: והיה כי
 12 תגיד לעם הזה את כל הדברים האלה ואמרו אליך על מה דבר יהוה עלינו את
 13 כל הרעה הגדולה הזאת ומה עֲוֹנוֹ ומה חטאתנו אשר חטאנו ליהוה אלהינו:
 14 ואמרת אליהם על אשר עוֹבו אבותיכם אותי נאם יהוה וילכו אחרי אלהים אחרים
 15 ויעבדום וישתחוו להם ואתי עוֹבו ואת תורתי לא שמרו: ואתם הרעתם לעשות
 16 מאכתיכם והנבם הליבם איש אחרי שררות לבו הרע לבלתי שמע אלי: והטלתי
 אתכם מעל הארץ הזאת על הארץ אשר לא ידעתם אתם ואבתיכם ועבדתם שם
 17 את אלהים אחרים יומם ולילה אשר לא אתן לכם חנינה: הנני שלח לדיינים
 18 רבים נאם יהוה ודינים ואחרי כן אשלח לרבים צידים וצדום מעל כל הר ומעל
 40

15 פני יוצאו: והיה כי יאמרו אליך אנה נצא ואמרת אליהם כה אמר יהוה אשר
 בירד ברזל מצפון ונחשת: הילך ואיציתך לכו אתן לא כמחיר ובכל השאיתך ובכל נבולתך:
 והעמרתו את אייך בארץ לא ידעת כי איש קרחה באפי עליכם תוקר:

49:28

לקדר ולמלכות חצור:

כה אמר יהוה קומו עלו אל קדר ושדרו את בני קדם: אהליהם וצאנם יקחו 29
 ויריעותיהם וכל כליהם וגמליהם ישאו להם וקראו עליהם מגור מסביב: נסו נדו ל
 מאד יִעֲמִיקוּ לַשֶּׁבֶת יִשְׁבֵי חֲצוֹר נֹאֵם יְהוָה כִּי יַעֲיֵץ עֲלֵיכֶם - מֶלֶךְ בְּכָל עֵשָׂה
 5 וְחָשַׁב עֲלֵיהֶם מַחֲשָׁבָה: קומו עלו אל גוי שליו יושב לבטח - לא דלתים ולא 31
 בריח לו בדד ישכנו: והיו גמליהם לבו והמוון מקניהם לשלל וזרתים לכל רוח 32
 קצוצי פאה ומכל עבריו אביא את אידם נאם יהוה: והיתה חצור למעון תנים 33
 שָׁמָּה עַד עוֹלָם לֹא יִשָּׁב שָׁם אִישׁ וְלֹא יִגֹּר בָּהּ בֶּן אָדָם:

10

דברי ירמיהו הנביא

אשר דבר מן השנה החמישית ליהויקים בן יאשיהו מלך יהודה
 עד תם מלכותו

15

אשר היה דבר יהוה אל ירמיהו על דברי הבָּצָרוֹת: אכלה יהודה ושעריה 14:28
 אָמְלוּ קְדָרוֹ לְאַרְצֵי וְצֹחַת יְרוּשָׁלַם עֲלֵתָהּ: וְאִדְוִירֵיהֶם שָׁלְחוּ צַעֲזַר־יָרֵיהֶם לְמִים 3
 באו על גְּבִים לֹא מִצְאוּ מוֹם שָׁבוּ כְּלֵיהֶם רִיקִם בָּשׁוּ וְהִקְלְמוּ וְחָפוּ רֵאשָׁם: 20
 כְּעִבּוֹר הָאֲדָמָה חָתָה כִּי לֹא הָיָה גֶשֶׁם בְּאַרְצָן בָּשׁוּ אֶפְרַיִם חָפוּ רֵאשָׁם: כִּי גַם 7-4
 אֵילַת בְּשָׂדֶה יִלְדָה וְעוֹוֹב כִּי לֹא הָיָה דְשֵׁא: וּפְרָאִים עִמְדוּ עַל שָׁפִים שָׁאפוּ רוּחַ 6
 - כָּלוּ עֵינֵיהֶם כִּי אֵין עֵשֶׂב: אִם עוֹנִינוּ עֵנּוּ בְנוּ יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן שִׁמְךָ כִּי רַבּוּ 7
 מִשׁוֹבְתֵינוּ לֶךְ חֲטָאנוּ: מִקֶּנֶה יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעוֹ בַּעַת צָרָה לְמָה תְהִיָּה כְנֵר בְּאַרְצָן 8
 וּכְאֶרְחָ נִטָּה לְלוֹן: לְמָה תְהִיָּה כְּאִישׁ נְדָהִם כְּנַבּוֹר לֹא יוֹכֵל לְהוֹשִׁיעַ וְאַתָּה בְּקִרְבָנוּ 9
 יְהוָה וְשִׁמְךָ עֲלֵינוּ נִקְרָא אֵל תִּנְחַנּוּ: כֹּה אָמַר יְהוָה לַעַם הַזֶּה כֵּן אֲהַבּוּ לְנוֹעַ 25
 רְגִלֵיהֶם לֹא חָשְׁכוּ וַיְהוּה לֹא רָצַם עֵתָה יוֹכֵר עוֹנֵם וַיִּפְקֵד חֲטָאֵתָם: וַיֹּאמֶר יְהוָה 11
 אֵלַי אֵל תִּתְפַּלֵּל בַּעַד הָעָם הַזֶּה לְטוֹבָהּ: כִּי יִצְמוּ אֵינִנִּי שָׁמַע אֵל רִנְתָם וְכִי יַעֲלוּ 12
 עֲלַי וּמִנְחָה אֵינִנִּי רָצַם כִּי בַחֲרֵב וּבָרַעֵב וּבְדַבְרֵר אֲנִכִּי מִכְּלֵה אוֹתָם: וַאֲמַר אֲהֵה 13
 אֲדִנִּי יְהוָה הִנֵּה הַנְּבִיאִים אֲמָרִים לָהֶם לֹא תִרְאוּ חֲרֵב וְרַעֵב לֹא יִהְיֶה לָכֶם כִּי 30
 שְׁלוֹם אִמַּת אֶתֶּן לָכֶם בְּמִקּוֹם הַזֶּה: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי שִׁקְרַת הַנְּבִיאִים נִבְּאִים בְּשֵׁמִי 14
 לֹא שִׁלַּחְתִּים וְלֹא צוִיִּתִים וְלֹא דִבְרַתִּי אֵלֵיהֶם הוֹוֹן שִׁקְרַת וְקַסֵּם: אֵלֵיהֶם וְתִרְמִי־ת 15
 לָכֶם הֵמָּה מִתְנַבְּאִים לָכֶם: לִכֵּן כֹּה אָמַר יְהוָה עַל הַנְּבִיאִים הַנְּבִיאִים בְּשֵׁמִי וְאֵנִי 20
 לֹא שִׁלַּחְתִּים וְהֵמָּה אֲמָרִים חֲרֵב וְרַעֵב לֹא יִהְיֶה בְּאַרְצָן הַזֹּאת בַּחֲרֵב וּבָרַעֵב יִתְמוּ 16
 הַנְּבִיאִים הַהֵמָּה: וְהָעָם אִשֵּׁר הֵמָּה נִבְּאִים לָהֶם יְהוּוּ מְשֻׁלְכִים בְּחוֹצוֹת יְרוּשָׁלַם 16
 מִפְּנֵי הָרַעֵב וְהַחֲרֵב וְאֵין מִקְבֵּר לְהֵמָּה הֵמָּה נִשְׁיָהִם וּבְנֵיהֶם וּבְנִתֵיהֶם וּשְׁפָרְתִי 25
 עֲלֵיהֶם אֵת רַעֲתָם: וְאִמַּרְתִּי אֵלֵיהֶם אֵת הַחֲרֵב הַזֶּה תִּרְדָּנָה עֵינֵי דַמְעָה לַיְלָה וַיּוֹמֵם 17
 וְאֵל תְּדַמִּינָה כִּי שִׁבֵּר גְּדוֹל נִשְׁבְּרָה בְּתוֹלַת בֵּת עַמּוֹ מִכָּה נִחְלָה מֵאֵד: אִם יִצְאֵתִי 18
 הִשְׂדֶּה וְהִנֵּה חֲלָלִי חֲרֵב וְאִם בֵּאתִי הַעִיר וְהִנֵּה תַחְלוּאֵי רַעֵב כִּי גַם נְבִיאֵי גַם כֹּהֵן 19
 סָתְרוּ אֵל אֲרִצְן - לֹא יִדְעוּ: הֵמָּה מֵאֲסַת אֵת יְהוּדָה אִם בְּצִוִּין נִעֲלָה נִפְשֵׁךְ מִדוּעָה 19
 הַכִּתִּינִי וְאֵין לָנוּ מִרְפָּא קֵנָה לְשִׁלּוֹם וְאֵין מוֹב וְלֵעַת מִרְפָּא וְהִנֵּה בַּעֲתָהּ: יִדְעוּ 2
 יְהוָה רִשְׁעֵנוּ עוֹן אֲבוֹתֵינוּ כִּי חֲטָאנוּ לָךְ: אֵל תִּנְאֲץ לְמַעַן שִׁמְךָ אֵל תִּנְכַּל כִּסָּא 21
 כְּבוֹדְךָ זָכַר אֵל תִּפֹּר בְּרִיתְךָ אֲתָנוּ: הֵיִשׁ בְּהַבְלֵי הַגּוֹיִם מְגַשְׁמִים וְאִם הַשְׁמִיִם יִתְנוּ 22
 רְבִיכִים הֲלֹא אֲתָה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְנִקְוָה לָךְ כִּי אֲתָה עֲשִׂית אֵת כָּל אֱלֹהִים: 23
 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אִם יַעֲמֵד מוֹשֶׁה וְשִׁמּוּאֵל לְפָנַי אֵין נִפְשִׁי אֵל הָעָם הַזֶּה שִׁלַּח מַעַל 15:8

48:44 ופח עליך יושב מואב נאם יהוה: הגם מפני הפחד יפל אל הפחת והעלה מן הפחת ילכד בפת כי אביא אל-ה אל מואב שנת פקדתם נאם יהוה:—

לבני עמון

49:*

5 כה אמר יהוה הבנים אין לישראל אם יורש אין לו מדוע ירש 'מלכם' את 5
 6 גד ועמו בעריו יושב: לכן הנה ימים באים נאם יהוה והשמעתי אל רבת בני עמון
 7 תרועת מלחמה והיתה לתל שקמה ובנתיה באש תעתנה וירש ישראל את ירשיו
 8 אמר יהוה: הילי 'עמון' כי 'שדרה ער' צעקנה בנות רבה חרונה שקים ספרנה
 9 והתשטטנה בנדרות כי 'מלכם' בגולה ילך כהנו ושריו יחדיו: מה תתהללי
 10 בעמקים וב עמקך הבת השוככה הכטחה באצרתיה- האמרה- מי יבא אלי: הני 10
 11 מביא עליך פחד נאם אדני יהוה צבאות מכל סביבך ונדחתם איש לפניו ואין
 12 מקבץ לנדר: ואחרי כן אשיב את שבות בני עמון נאם יהוה:

לאדום

1 כה אמר יהוה צבאות האין עוד חכמה בתימן אבדה עצה מבנים נסרחה 15
 2 חכמתם: גסו קפנו יקעמקו לשבת ישבי דרך כי איד עשו הבאתי עליו עת
 3 פקדת-י: אם בצרתי באו לך לא ישאירו עוללות אם נגבים בלילה השחיתו דים:
 4 כי אני השפתי את עשיו גליתי את מסתרו ונחבה לא יוכל שדר זרעו ואחיו
 5 ושכניו ואיגו: עזבה יתמוך אני אחיה ואלמגותיך עלי תבטחו: כי כה אמר יהוה
 6 הנה אשר אין משפטם לשנות הכוס שתו ישתו ואתה הוא נקה תנקה לא תנקה 20
 7 כי שתה תשהח: כי בי נשבעתי נאם יהוה כי לשמה לחרפה לחרב ולקללה תהיה
 8 בצרה וכל עריה תהינה לחרבות עולם: שמועה שמעתי מאת יהוה וציר בנוים
 9 שלוח התקבצו וכאו עליה וקומו למלחמה: כי הנה קטן נתתיך בנוים בווי באדם:
 10 תפלעתך השיא אתך ודון לךך שכני בחנוי הסלע תפשי מרום גבעה כי תגביה
 11 כנשר קנך משם אורידך נאם יהוה: והיתה אדום לשמה כל עבר עליה ישם 25
 12 וישק על כל מנותק: כמהפכת סדם ועמרה ושכניה אמר יהוה לא ישב שם
 13 איש ולא יגור בה בן אדם: הנה כאריה יעלה מגאון הירדן אל נוה איתן כי
 14 ארבעה ארבענו מעליה ומי בהור אליה אפקד כי מי כמוני ומי ועידני ומי זה
 15 רעה אשר יעמד לפני: לכן שמעו ענת יהוה אשר יעין אל אדום ומחשבותיו אשר
 16 חשב אל ישיב תימן אם לוא יסתבום צעירי הצאן אם לא ישם עליהם נחם: 30
 17 מקול נבלם רעשה הארץ צעקה ביום סוף נשמע קולה: הנה כנשר יעלה וידאה
 18 יפרש כנפיו על בצרה והיה לב נבורי אדום ביום ההוא כלב אשה מצרה:

לדמשק

35 בושח חמת ואהפך כי שמעה רעה שמעו נמנו בה מדאנה השקט לא יוכל-י: 35
 36 דפתה דמשק הפנתה לנוס ורטט החזיקה צרה וחבלים אחותה כיולדה: אוי לי
 37 כי עזבה עיר התלתי קרית משישי: לכן יפלו בחוריה ברחבתיה וכל אנשי
 38 המלחמה יהמו - נאם יהוה צבאות: והצתי אש בהומת דמשק ואכלה ארמנות
 39 בן הדר:

48:44 בעל השבון עמדו מלח נוסם כי אש יעא מחשבון ולהבת מבין סיהן ותאכל מאת מואב וקדקד
 בני שאין: אוי לך מואב אבד עם כמוש כי לקחו בניך בשבי ובנתוך בשביה: ושכתי שבות
 מואב מאחריית הימים נאם יהוה עד הנה משפט מואב:

47.4 לרכבו המון גלגליו לא הפנו אבות אל בנים מרפין ידים: על היום הבא לשרוד את כל פלשתים להכרית לצר ולצידון כל שריר עור כי שרד יהוה את פלשתים שארית אי כפתור: באה קרחה אל עוה נדמתה אשקלון שארית עץ-קם עד מתי ה תתגודדי: הוי חרב ליהוה עד אנה לא תשקמי האספי אל מערך הרגעי ולמי: 6 איך תשקט- יהוה צוה לה אל אשקלון ואל חוף הים שם יעדה: 7

48.א

למואב

כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הוי אל נבו כי שדדה * גלכדה קריתים הבישה המשגב וחתה: אין עוד תהלת מואב כחשבון חשבו עליה רעה לבו וגבריתנה 2
10 מגוי גם מן מן תלמי אחריך תלך חרב: קול צעקה מחלגים שד ושבר גדול: 3
נשברה מואב השמיעו ועקה צע-ך-ה: כי מעלה הלה-ת בבכי יעלה בו יובמורד 4
חרונים * צעקת שבר שמעו: נסו מלטו נפשכם ותהינה * עץ-רוד- במדבר: כי 6
יען במוק * ב-מ-צד-ותך גם אף תלכדי ויצא כמ-ש בגולה כהניו ושריו יחד: ויבא שרד אל כל עיר ועיר לא תמלט ואבד העמק ונשמד המישר * כ-אשר אמר 8
יהוה: תנו ציץ למואב כי נצא תצא ועריה לשמה תהינה מאין יושב בהן: ארז 9
עשה מלאכת יהוה רמיה וארוד מנע חרבו מדם: שאנן מואב מנעוריו ושקט הוא 11
אל שמריו ולא הורק מבלי אל כלי ובגולה לא הלך על כן עמד טעמו בו וריתו לא נמר: לכן הנה ימים באים נאם יהוה ושלחתי לו צעים וצעה וכליו יריקו 12
וגבל-י ינפצו: ובש מואב מכמוש בשו בית ישראל מבית אל מבמתם: 13
איך תאמרו גבורים אנהנו ואנשי חיל למלחמה: * שרד מואב ועריה עלה ומבחר 14
בחוריו ירדו לטבח נאם המלך יהוה צבאות שמו: קרוב איד מואב לבוא ורעתו 16
מהרה מאד: גדו לו כל סביבו וכל ידעי שמו אמרו איכה נשבר משה עז מקל 17
תפארה: רדי מכבוד * שבי בצמא ישבת בת דיבון כי שודד מואב עלה בך שחת 18
מבצריך: אל דרך עמדי וצפי יושבת ערוער שאלו גם וגמלטה אמרי מה נהיתה: 19
25 הביש מואב כי חתה הליל-י וועק-י הגירו בארנון כי שרד מואב: ומשפט בא 21
אל ארץ המישר: נגדעה קרן מואב וורעו נשברה נאם יהוה: * עיבו ערים ושכנו כה 28
בסלע ישבו מואב והיו כיונה תקנן בעברי פי פחת: * והשבתו למואב נאם יהוה לה מעלה במה ומקטיר לאלהיו: על כן לבי למואב כחללים יהמה וכלי אל אש 36
קיר חרש כחללים יהמה על כן יתרת עשה אברו: * יבכל ראש קרחה וכל וקן 37
30 גרעה * כל ידים גלדת ועול * כל- מתנים שק: על כל גנות מואב וברחבתיה כלה מספד 38
כי שברתי את מואב ככלי אין חפץ בו נאם יהוה: איך חתה * איך הפנה ערף 39
מואב בוש והיה מואב לשחק ולמתחה לכל סביביו: כי כה אמר יהוה * גלכדה 41
הקריות והמצודות נתפשה * ונשמד מואב מעם כי על יהוה הגדיל: פחד ופחת 43-42

אל חלון ואל יקצה ועל מופעת: ועל דיבון ועל נבו ועל בית דבלתים: ועל קריתם ועל בית גמול ועל בית מעון: ועל קריות ועל בצרה ועל כל ערי ארץ מואב הרחקות והקרבות: 24

השכירו כי על יהוה הגדיל וספק מואב בקיאו והיה לשחק גם הוא: ואם לוא השחק היה לך ישראל אם בננבים נמצאתי כי מדי דברך בו תתגודד: 27-26

שמענו נאון מואב * אה מאד נבחו ונאונו ונאותו וקם לבו: אני ידעתי נאם יהוה עברתו ולא כן בריו לא כן עשו: על כן על מואב אילול ולמואב כלה אועק אל אנשי קיר חרש יהנה: מבכי יעור אכבה לך הנפן שקמה נבישתך עברו ים ים יעור ננעו על קיצד ועל בוצרך שרד נפל: ונאספה שמחה וגיל מברמל ומארץ מואב ויין מיקבים השבתי לא יורך הירד לא הירד: מועקת חשבון עד אלקלה עד יבין נתנו קולם מצער עד חרנים עלת שלישיה כי גם מי נמרים למשמות יהיו: 5-29 31 32 33 34

25.17 ותהללו מפני החרב אשר אנכי שלח בינכם: ואקח את הכוס מיד יהוה
 18 ואשקה את כל הגוים אשר שלחני יהוה אליהם: את ירושלים ואת ערי
 19 יהודה ואת מלכיה ואת שריה לתת אתם לחרבה לשמה וילשקה: את פרעה
 2 מלך מצרים ואת עבדיו ואת שריו ואת כל עמו: ואת כל מלכי
 21 פלשתים ואת אשקלון ואת עזה ואת עקרון ואת שארית אשדוד: את אדום
 22 ואת מואב ואת בני עמון: ואת כל מלכי צר ואת כל מלכי צידון ואת מלכי-
 23 אשר בעבר הים: את דדן ואת תימא ואת בון ואת כל קצוצי פאה: ואת כל
 24 הערב השכנים במדבר: ואת כל מלכי עילם ואת כל מלכי מדי: ואת כל
 25 מלכי הצפון הקרבים והרחקים איש אל אחיו ואת כל הממלכות אשר על פני
 27 האדמה: ואמרת אליהם כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל שתו ושכרו וקו
 28 ונפלו ולא תקומו מפני החרב אשר אנכי שלח ביניכם: והיה כי ימאנו לקחת
 29 הכוס מידך לשתות ואמרת אליהם כה אמר יהוה צבאות שתו תשתו: כי הנה
 כעיד אשר נקרא שמי עליה אנכי פחל להרע ואתם הנקה תנקו לא תנקו כי חרב
 אני קרא על כל יושבי הארץ נאם יהוה צבאות:

15

אשר היה דבר יהוה אל ירמיהו הנביא על הגוים:

46.א

למצרים

2

על היל פרעה נכו מלך מצרים אשר היה על נהר פרת בכרכמש אשר חכה
 20 נבוכדראצר מלך בבל בשנת הרביעית ליהויקים בן יאשיהו מלך יהודה:
 4 ערבו מנן ונענה ונשו למלחמה: אסרו הסוסים ועלו הפרשים והתיצבו כמובעים
 ה מרקו הרמחים לבשו הסרונות: מדוע ראיתי המה חתים נסוגים אחור ונבוריהם
 6 יָבְתוּ ומונס נסו ולא הפנו מנור מסביב נאם יהוה: אל ינוס הקל ואל ימלט
 7 הגבור צפונה על יד נהר פרת כשלו ונפלו: מי זה כיאר יעלה כנהרות יתגעשו
 8 מימיו: מצרים כיאר יעלה וכנהרות יתגעשו מים ויאמר אעלה אכסה ארץ אבידה
 9 עור וישבי בה: עלו הסוסים ותהללו הרכב ויצאו הגבורים כוש ופוש תפשי מנן
 10 ולובים... דרכי קשת: והיום ההוא לאדני יהוה צבאות יום נקמה להנקם מצריו
 ואלה הרב ושבעה ורותה מדמם כי זבח לאדני יהוה צבאות בארץ צפון אל
 11 נהר פרת: עלי נלעד וקחי צרי כחולת בת מצרים לשוא הרבית רפאות העלה
 12 אין לך ששמו גוים קולך וצווחתך מלאה הארץ כי גבור בנכור כשלו יחדו
 30 נפלו שניהם:

לפלשתים-

47.א

2 כה אמר יהוה הנה מים עלים מצפון והיו לנחל שוטף וישטפו ארץ ומלוואה עיר
 3 וישבי בה ויעקי האדם והילל כל יושב הארץ: מקול שעמט פרסות אביריו מרעש

25.18 ואתה תנבא אליהם את כל הדברים האלה ואמרת אליהם יהוה מטרם ישאן ושמעון קרשו
 19 יתן קולו שאנ ישאן על נהרו יהוד כדרכים יענה אל כל יושבי הארץ: בא שאון עד קצה הארץ
 20 כי ריב ליהוה מנוים נשפט הוא לכל בשר הרשעים נתנם לחרב נאם יהוה: כה אמר יהוה
 21 צבאות הנה רעה יצאת מני אל נוי וסער גדול יעור מירכתי ארץ: והיו חללי יהוה ביום ההוא
 22 טקעה הארץ ועד קצה הארץ לא יספרו ולא יאספו ולא יקברו לדמן על פני האדמה יהיו:
 23 חרילו הרעים וקחי ורחלשיו ארזי הצאן כי מלאו ימיכם לשכות ותפצותיכם ונפלתם ככלי
 24 חסיה: ואבדו מנום מן הרעים ופליטה מאדירי הצאן: קול צעקת הרעים ויללת אדירי הצאן
 25 כי שרד יהוה את מרעייתם: וגרמו נאות השלום מפני חרון אף יהוה: עוב ככפיר סכו כי היתה
 ארצם לשמה מפני חרון הוזהה ומפני חרון אפו:

9.14 אחרי שררות לבם ואחרי הבעלים אשר למדום אבותם: לכן כה אמר יהוה צבאות 14
אלהי ישראל הנני מאכילם - לענה והשקותים מן ראשי: והפציותים בגוים אשר 15
לא ידעו המה ואבותם ושלחתי את החרב עד כלותי אותם: כה אמר 16
יהוה צבאות התבוננו וקראו למקוננות ותבואינה ואל התכמתם שלחו ות-קונ-נה: 15.17
ותפחרנה ותשנה עלינו נהי ותדרגה עינינו דמעה ועפעפינו יזלו מים: כי קול 17
נהי נשמע מציון איך יִדְרֹגוּ בשנו מאד כי עובנו ארצנו: הִשְׁלַכְנוּ מִמִּשְׁכַּבְנוֹתֵינוּ: 18
כי שמענה נשים דבר יהוה ותקח אונכם דבר פיו ולמדנה בנתיכם נהי ואשה 19
רעותה קינה:

10 כי עלה מות בחלוננו
להכרית עולל מחוץ
כדמן - לא-שדה
ואין מאסף:
אספי מארץ כנעתך
בא בארמנותינו
בחורים מרחבות:
כדמן - לא-שדה
ואין מאסף:
יושבת - במצור:

10.17 כי כה אמר יהוה הנני קולע את יושבי הארץ בפעם הזאת והצרתי להם למען 18
15 ימצאו: אוי לי על שברי נחלה מנתי ואני אמרתי אך זה חלי ואשאנו: אהלי 19
שָׁדַד וכל מיתרי נתקו בני יצִאֵנוּ ואינם אין נטה עוד אהלי ומקים ידיעותי: כי 21
נבערו הרעים ואת יהוה לא דרשו על כן לא השכילו וכל מרעיתם נפוצה: קול 22
שמועה הנה באה ורעש גדול מארץ צפון לשום את ערי יהודה שממה מעון תנים:
ידיעותי יהוה כי לא לאדם דרכו לא לאיש הלך והכין את צעדו: יסרני יהוה אך 24.23
20 במשפט אל' באפק פן תמעטני: * * * * *

25.8 הדבר אשר היה על ירמיהו על כל עם יהודה בשנה הרביעית ליהויקים 8
יאשיהו מלך יהודה - : אשר דבר - על כל עם יהודה ואל - יושבי ירושלים 2
לאמר: מן שלש עשרה שנה ליאשיהו בן אמון מלך יהודה ועד היום הזה 3
25 שלש ועשרים שנה - ואדבר אליכם הישבים ודבר - : ולא שמעתם אלי: - : לכן 8
כה אמר יהוה צבאות יען אשר לא שמעתם את דברי: הנני שלח ולקחתי את 9
- משפח-ת צפון - והבאתים על הארץ הזאת ועל יושביה ועל כל הגוים - סביב 9
והחרב-תים ושמתיים לשמה ולשרקה ולהרבות עולם: והאבדתי מהם קול ששון 10
וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול רמים ואור נר: והיתה כל הארץ הזאת 11
30 לחרבה ולשמה ועבדו - ב-גוים - שבעים שנה: והבאתי על הארץ הזאת את כל 13
דברי אשר דברתי עליה: 8
- כה אמר יהוה אלהי ישראל אלי קח את כוס הין החמה הזאת מידי 10
והשקיתה אותו את כל הגוים אשר אנכי שלח אותך אליהם: ושתו והתגעשו 16

10. כה 10 שפך חמתך על הגוים אשר לא ידעוך ועל משפחות אשר בשמך לא קראו כי אכלו את יעקב ואכלהו ויכלהו ואת נהוה השמו:

25.14 (3) ושלח יהוה אליכם את כל עבדיו הנבאים השפם ושלח ולא שמעתם ולא הִיִּיתֶם את אונכם 14
ה לשמע: לאמר שבו נא איש מדרכו הרעה ומרע מעלליכם ושובו על האדמה אשר נתן יהוה 14
6 לכם ולאבתיכם למן עולם ועד עולם: ואל תלכו אחרי אלהים אחרים לעברם ולהשתחות להם 6
ולא תכעסו אותי במעשה ידיכם ולא ארע לכם:

12 (1) והיה כמלאות שבעים שנה אפקך על מלך בבל ועל הגוי ההוא נאם יהוה את עונם ועל 12
ארץ כרדים ושמתי אתו לשממות עולם:

14.13 (2) את כל הכתוב בספר הזה אשר נבא ירמיהו על כל הגוים: כי עבדו בס נם המה גוים 13
רבים ומלכים גדולים ושלמתי להם כפעלם וכמעשה ידיהם:

- 7.7 נודך והשליכי ושאני על שמים קינה כי מאם יהוה וישש את דור עברתו: כי עשו בני יהודה הרע בעיני נאם יהוה שמו שקוציחה בבית אשר נקרא שמו עליו
- 31 לטמא: ובנו במות התפת אשר בניא בן הנם לשרף את בנייהם ואת נהתיים
- 32 באש אשר לא צוית ולא עלתה על לבי: לכן הגה ימים באים נאם יהוה ולא יאמר עוד התפת וניא בן הנם כי אם ניא ההרנה וקברו בתפת מאין מקום: 5
- 33 ודיתה נבלת העם הזה למאכל לעוף השמים ולבהמת הארץ ואין מחירי: 5
- 34 והשבתי מערי יהודה ומחצות ירושלם קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה
- 8.1 כי לחרבה תהיה הארץ: בעת ההיא נאם יהוה יוציאו את עצמות מלכי יהודה ואת עצמות שריו ואת עצמות הכהנים ואת עצמות הנביאים ואת עצמות יושבי ירושלם מקבריהם: ושטחום לשמש ולכל צבא השמים אשר אהבו ואשר עבדום ואשר הלכו אחריהם ואשר דרשום ואשר השתחוו להם לא יאספו ולא יקברו לדמן על פני הארמה יהיו: ונבחר מות מתים לכל השארית הנשארים מן המשפחה הרעה הזאת בכל המקומות - אשר ההתחיים שם נאם יהוה צבאות: 2
- 9.1 ואמר אליהם כה אמר יהוה הופלו ולא יקומו אם ישוב ולא ישוב: מדוע שובבי: 4
- העם הזה - משכה נצחת החיוקו בתרמית מאנו לשוב: הקשבתו ואשמע לוא כי 15 ידברו אין איש נחם על רעתו לאמר מה עשיתי כלה שב בכרצתם כסום שומף במלחמה: גם חסידה בשמים ידעה מועדיה ותור וסוים ועגור שמרו את עת בִּאָגָה ועמי לא ידעו את משפט יהוה: איכה תאמרו חכמים אנחנו ותורת יהוה אתנו אכן הגה לשקר עשה עם שקר ספרים: הקשו חכמים חתו וילכדו הגה בדבר יהוה מאבו ותכמת מה להם: לכן אתן את נשיהם לאחרים - וישראליתם: 20
- 13 לזרשים - אסף אסופם נאם יהוה אין ענבים בגנן ואין תאנים בתאנה והעלה נבל - על מה אנחנו יושבים האספו ונכוא אל ערי המבצר ונדמה שם כי יהוה 14 אלהינו הרמנו וישקנו מי ראש כי חטאנו ל-1: קוה לשלום ואין טוב לעת מרפה 15 והנה בעתה: מרן נשמע נחרת טוסיו מקול מצהלות אביריו רעשה כל הארץ 16 יביאו ויאכלו ארץ ומלוואה עיר וישבי בה: כי הגני משלה בכך נחשים צפענים 25 אשר אין להם לחש ונשכו אתכם נאם יהוה: מבלויתי עלי יגון עלי לבי דני: 18
- 19 הגה קול ישועת בת עמי מארץ מרחקים היהוה אין בציון אם מלכה אין בה מדוע 21 הכעסוני בפסליהם בהבלי נכר: עבר קצור כלה קיץ ואנחנו לא נושענו: על שבר בת עמי השברתי קדתי שמה החוקתני: הצרי אין בנלעד אם רפא אין 22 שם כי מדוע לא עלתה ארכת בת עמי: מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה 30 9.8 ואבכה ויטם ולילה את הללי בת עמי: מי יתנני כמדבר מלון ארורים ואעזבה את עמי ואלכה מאתם כי כלם מגאפים עצרת בנדים: וידרכו את לשונם קשתם שקר ולא לאמונה נכרו בארץ בי מרעה אל רעה יצאו ואתי לא ידעו נאם יהוה: איש מרעהו השמרו ועל כל אח אל תבטחו כי כל אח עקוב יעקב וכל רע רכיל יחלף: ואיש כרעהו יתללו ואמת לא ידברו למדו לשונם דבר שקר העו - נלאו: 15
- 6.7 ישב: תך בתוך מרמה במרמה מאנו דעת אותי נאם יהוה: לכן כה אמר יהוה צבאות הגני צורפם ובהנתיים כי איך אעשה מפני רעת- בת עמי: חין שוחים 7 לשונם מרמה דבר בפיו שלום את רעהו ידבר ובקרבו ישים ארבו: העל אלה לא אפקד - נאם יהוה אם בנוי אשר כזה לא תתנקם נפשי: על החרים אשא כבי ונהי ועל נאות מדבר קינה כי נצתו מבלי איש עובר ולא שמעו קול מקנה 40 מעוף השמים ועד בהמה נדדו הלכו: ונתתי את ירושלם לנלים מעון תנים ואת ערי יהודה אתן שומטה מבלי וישב: מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי יהוה אליו ויגדה על מה אכדה הארץ נצתה כמדבר מבלי עבר: ויאמר יהוה על עובם את תורתו אשר נתתי לפניהם ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה: וילכו

18,17

כרוח קדים אפיצים לפני אויב
ערף ולא פנים יאראם ביום אידם:

ויאמרו לכו ונחשבה על ירמיהו מחשבות כי לא תאבד תורה מכהן ועצה 18
מתכם ודבר מנביא לכו ונפהו בלשון ואל נקשיבה אל כל דבריו: הקשיבה יהוה 19
5 אלי ושמע לקול יריבי: הישלם תחת טובה רעה כי כרו שוחה לנפשי זכר עמדי כ
לפניך לדבר עליהם טובה להשיב את חמתך מהם: לכן תן את בניהם לרעב 21
והגרם על ידי חרב ותהינה נשיהם שקלות ואלמנות ואנשיהם יהיו הרגי מות
בחוריהם מפי חרב במלחמה: תשמע ועקה מבתיהם כי תביא עליהם גדוד פתאם 22
כי כרו שוחה ללכדני ופחים טמנו לרגלי: ואתה יהוה ידעת את כל עצתם עלי 23
10 למות אל תכפר על עונם וחטאתם מלפניך אל תמה: והיו מקשלים לפניך בעת
אפך עשה בהם:

7:3.2 < שמעו דבר יהוה כל יהודה >: כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל היטיבו

דרכיכם ומעלליכם ואשכנה אתכם במקום הזה: אל תבטחו לכם אל דברי השקר 4
15 לאמר היכל יהוה היכל יהוה היכל יהוה המה: כי אם היטיב תיטיבו את דרכיכם ה
ואת מעלליכם אם עשו תעשו משפט בין איש ובין רעהו: גר יתום ואלמנה לא
תעשקו ודם נקי אל תשפכו במקום הזה ואחרי אלהים אחרים לא תלכו לרע לכם: 6
ושפנתי אתכם במקום הזה בארץ אשר נתתי לאבותיכם למן עולם ועד עולם: 7
הנה אתם בטחים לכם על דברי השקר לבלתי הועיל: הנגב רצה ונאף והשבע 8
20 לשקר וקטר לבעל והלך אחרי אלהים אחרים אשר לא ידעתם: ובאתם ועמדתם
לפני בבית הזה אשר נקרא שמי עליו ואמרתם: נבגלו למען עשות את כל
התועבות האלה: הקערת פרצים היה הבית הזה אשר נקרא שמי עליו בעיניכם 11
גם אנכי הנה ראתי נאם יהוה: כי לכו נא אל מקומי אשר בשילו אשר שפנתי 12
שמי שם בראשנה וראו את אשר עשיתי לו מפני רעת עמי ישראל: ועתה יען 13
25 שעשיתם את כל המעשים האלה נאם יהוה ואדבר אליכם השקם ודבר ולא
שמעתם ואקרא אתכם ולא עניתם: ועשיתי לבית אשר נקרא שמי עליו אשר אתם
בטחים בו ולמקום אשר נתתי לכם ולאבותיכם כאשר עשיתי לשלוי: והשלכתי 14
אתכם מעל פני כאשר השלכתי את < אחיכם את כל זרע אפרים: ואתה אל 15
תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי כי אינני שמע
18.17 אתך: האינך ראה מה המה עשים בערי יהודה ובחוצות ירושלים: הבנים מלקטים 16
עצים והאבות מקבעים את האש והנשים לשות בצק לעשות כנינים ולקבלת השמים
והסך נסכים לאלהים אחרים למען הכעיסני: האתי הם מכעיסים נאם יהוה הלאו 19
אתם למען בשת פניהם: לכן כה אמר אדני יהוה הנה אפי וחמתי נתכת אל 20
המקום הזה על האדם ועל הבהמה ועל עין השרה ועל פרי האדמה ובערה ולא
תכבה: כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל עלותיכם ספו על זבחיכם ואכלו בשר: 21
35 כי לא דברתי את אבותיכם ולא צויתים ביום הוציא אתם מארץ מצרים על
דברי עולה וזבת: כי אם את הדבר הזה צויתי אותם לאמר שמעו בקולי והייתי 22
לכם לאלהים ואתם תהיו לי לעם והלכתם בכל הדרך אשר אצוה אתכם למען 23
ייטב לכם: ולא שמעו ולא הטו את אונם וילכו במעצות < לכם הרע ויהיו 24
40 לאחור ולא לפנים: למן היום אשר יצאו אבותיכם מארץ מצרים עד היום הזה כה
ואשלה אליכם את כל עבדי הנביאים > השכם ושלח: ולוא שמעו אלי ולא הטו 25
את אונם ויקשו את ערפם הרעו מאבותם: ודברת אליהם את כל הדברים האלה 27
ולא ישמעו אליך וקראת אליהם ולא יענוכה: ואמרת אליהם זה הגוי אשר לוא 28
שמעו בקול יהוה אלהיו ולא לקחו מוסר אבדה האמונה ונכרתה מפיהם: גוי 29

11 הראשנים אשר מאנו לשמוע את דברי והמה הלכו אחרי אלהים אחרים לעבדם
 12 הפרו בית ישראל ובית יהודה את בריתי אשר כרתי את אבותם: לכן כה אמר
 יהוה הנני מביא אליהם רעה אשר לא יוכלו לצאת ממנה וועקו אלי ולא אשמע
 13 אליהם: והלכו ערי יהודה וישבו ירושלם וועקו אל האלהים אשר הם מקטרים
 14 להם והרשע לא יושעו להם בעת רעתם: כי מספר עריך היו אלהיך יהודה ומספר
 15 קצות ירושלם שמתם - מובחות לקטר לבעל: ואתה אל תתפלל בעד העם הזה
 16 ואל תשא בעדם רנה ותפלה כי אינני שמע בעת קראם אלי בעת-רעתם: מה
 17 לידידו בביתו עישתה - מומות-הַר-גִּים וכשר קדש יעב־רו מעליכי-רעתכי
 18 אי-תִּקְלֵצִי: זית רענן יפה פרי תאר קרא יהוה שמך לקול המולה גדלה הצית אש
 19 עליה הרעו דליותיו: ויהוה צבאות הננוע אותך דבר עלִיךְ רעה בגלל רעת בית
 20 ישראל ובית יהודה אשר עשו להם להכעסני לקטר לבעל:
 21 ויהוה הרדיעני ואדעה אז הראיתני מעלליהם: ואני בכבש אלוף יוכל לטבח
 22 ולא ידעתי כי עלי השבו מחשבות נשחיתה עין בלחי: ונכרתנו מארץ חיים ושמו
 23 לא יזכר עוד: ויהוה צבאות שפט צדק בחן כליות ולב אראה נקמתך מהם כי
 24 אֵלֶיךָ נליתי את ריבוי: לכן כה אמר יהוה על אנשי ענתות המבקשים את נפשך
 25 לאמר לא תנכא בשם יהוה ולא תמות בידנו: לכן כה אמר יהוה צבאות הנני
 26 פקר עליהם הבחורים ימותו בחרב בניהם ובנותיהם יתָמוּ ברעב: ושארית לא
 27 תהיה להם כי אביא רעה אל אנשי ענתות שנת פקדתם: צדוק אתה יהוה כי
 28 אריב אֵלֶיךָ אך משפטים אדבר אותך מדוע דרך רשעים צלחה שלו כל בגדי בגדי:
 29 נשעתם גם שָׂרְשׁוּ וּלְכוּ גַם עָשׂוּ פְרִי קְרוֹב אֵתְּהָם בְּפִיהֶם וּרְחֹק מְכַלִּיתֵיהֶם: ואתה
 30 יהוה ידעתי תראני ובהננת לבי אתך הִתְקַם כְּצִאֵן לטבחה והקדשם ליום הַרְגָה:
 31 כי את רגלים נָצַחְתָּ וַיִּלְאוּךָ וְאֵיךְ תִּתְחַרְתָּ אֵת הַסּוֹסִים וּבֶאֱרִין שְׁלוֹם אֵתְּהָם בּוֹרֵחַ
 32 וְאֵיךְ תַעֲשֶׂה בְּנֵאֻן הַיּוֹדֵד: כי גם אחיך ובית אחיך גם המה בגדו כך גם המה
 33 קראו אחרִיךְ מלא אל תאמן בם כי ידברו אֵלֶיךָ טובות:

18 א1 הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה לאמר: קום וירדת בית היוצר ושמה
 אשמיעך את דברי: וארד בית היוצר והנהו עשה מלאכה על האבנים: ונשחת
 הבלי אשר הוא עשה כהמר ביד היוצר ושב ויעשהו כלי אחר כאשר ישר בעיני
 2 היוצר לעשות: ויהי דבר יהוה אלי לאמור: הַכְּיוֹצֵר הוּא לֹא אוֹכַל לַעֲשׂוֹת לְכֶם
 3 בית ישראל נאם יהוה הנה כהמר ביד היוצר כן אחש בידי בית ישראל: רנע
 4 אדבר על גוי ועל ממלכה לנתוש ולנתוין ולהאבד: ושב הנני ההוא מרעתו אשר
 5 דברתי עליו ונחמתי על הרעה אשר חשבתי לעשות לו: ורנע אדבר על גוי ועל
 6 ממלכה לבנות ולננוע: ועשה הרע - בעיני לבלתי שמע בקולי ונחמתי על הטובה
 7 אשר אמרתי להטיב איתו: ועתה אמר נא אל איש יהודה ועל יושבי ירושלם
 8 לאמר כה אמר יהוה הנה אנכי יוצר עליכם רעה וחשב עליכם מחשבה שובו
 9 נא איש מדרבו הרעה והיטיבו דרכיכם ומעלליכם: ואמרו נושא כי אחרי מחשבותינו
 10 נלך ואיש שָׁרְדוֹת לְבוֹ הַרְעָה נַעֲשֶׂה: לכן כה אמר יהוה שאלו נא בנוים מי שמע
 11 כאלה שֶׁעָרַרְתָּ עֲשֵׂתָהּ מֵאֵד בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל:

14	הַיְיָוִיב: מַצּוֹר יִשְׂרָאֵל	שְׁלַג לְבַנּוֹן
15	אִם יִנְתְּשׁוּ מִיָּמֵי אַחֲרָיו	מֵיִם נוֹזְלוֹיִם:
16	כִּי שִׁבְחָנִי עַמִּי	לְשׁוֹא יִקְרָאוּ
17	יִשְׁלְכוּ מִשְׁבִּילֵי עוֹלָם	לְנִתְיָבָה לֹא סְלוּחַ:
18	לְשׁוֹם אֲרָצָה לְשִׁמְחָה	שְׂרֵי־קֶת עוֹלָם
19	כֹּל עוֹכֵר עֲלֵיהָ יִשָּׂם	יִיגִיד בְּרֵאשׁוּ׃

הארץ הנה אנכי מביא רעה אל העם הזה פרי מחשבתם כי על דברי לא הקשיבו 6
 ותורתי וימאסו בה: למה זה לי לבונה משבא תבוא וקנה הטוב מארץ מרחק 7
 עלותיכם לא לרצון וזכתיכם לא ערבו לי: לכן כה אמר יהוה הנני נתן אל העם 21
 הזה מְשָׁלִים וכשלו במ אבות ובנים יחדו שכן זרעו יאבדו: כה אמר יהוה הנה 22
 עם בא מארץ צפון וגוי גדול יַעֲוֹר מִירְכַתִּי ארץ: קשת וכידון יחוקו אבזרי הוא 23
 ולא ירחמו קולם כִּים יהמה ועל סוסים ירכבו ערוך כאיש למלחמה עליך בת
 ציון: שמעו את שמעו רפו ידינו צרה החוקתנו חיל כיוולדה: אל תצאו: השדה 24
 ובדרך אל תלכו: כי חרב לאיב מגור מסכיב: בת עמי חגרי שק והתפלשי באפר 26
 אבל יחיד עשי לך מספד תמרורים כי פתאם יבא השדר עלינו: קחון נתתיך 27
 בעמי מְבַצְרֵי ותרע ובהגת את דרכם: כלם סרי סוררים הלכי רכיל נחשת וברזל 28
 כלם מושחיתים המה: נחר מִפֶּחַ מֵאֵשׁ * * * * * עפרת לשוא צרף צוֹרֵף ורעים לא 29
 נתקו: כסף נמאס קראו להם כי מאס יהוה בהם: 5

3 ויאמר יהוה אלי בימי יאשיהו המלך הראית אשר עשתה משבה ישראל 6
 15 הלכה היא על כל הר גבה ואל תחת כל עין רענן ותון: שם: ואמר אחרי עשתה 7
 את כל אלה אלי תשוב ולא שבה ותראה כְּגֹדֵה אַחֻוּתָהּ יְהוּדָה: ותרֹא כי על כל 8
 אדות אשר נאפה משבה ישראל שלחתיה ואתן את ספר כְּרִיתֶיהָ אליה ולא
 יראה בגדה יהודה אחותה ותלך ותון גם היא: והיה מִקֵּל זִנְתָהּ וַיִּתְחַנֶּף אֶת 9
 הארץ ותנאף את האבן ואת העץ: וגם בכל זאת לא שבה אלי בגודה 1
 20 אחותה יהודה בכל לבה כי אם בשקר נאם יהוה: ויאמר יהוה אלי 11
 צדקה נפשה משבה ישראל מבגדה יהודה: הלך וקראת את הדברים האלה 12
 צפנה ואמרת שובה משבה ישראל נאם יהוה לוא אפיל פני בכס כי חסיד אני
 נאם יהוה לא אטור לעולם: אך דעי עונך כי ביהוה אלהיך פשעת ותפזרו את 13
 דרכיך לורים תחת כל עין רענן ובקולי לא שמעת: נאם יהוה: שובו בני שוֹבְבִים 14
 25 נאם יהוה כי אנכי בעלתי בכס ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה והבאתי
 אתכם ציון: ונתתי לכם רעים כלבי ורעו אתכם דַּעַה וְהַשְׁפִּיל: והיה כי תרבו 16
 ופריתם בארץ בימים ההמה נאם יהוה לא יאמרו עוד ארון ברית יהוה ולא יעלה
 על לב ולא יזכרו בו ולא יפקדו ולא יעשה עוד: * * * * *

30 הדבר אשר היה אל ירמיהו מאת יהוה לאמר: שמעו את דברי הברית הזאת II,2,8
 ודברתם: אל איש יהודה ועל יושבי ירושלים: ואמרת אליהם כה אמר יהוה אלהי 3
 ישראל ארור האיש אשר לא ישמע את דברי הברית הזאת: אשר צויתי את 4
 אבותיכם ביום הוציא אותם מארץ מצרים מפני הברזל לאמר שמעו בקולי ועשיתם 5
 אותם ככל אשר אצוה אתכם והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים: למען 6
 35 הקים את השביעה אשר נשבעתי לאבותיכם לתת להם ארץ זבת חלב ודבש 7
 כיום הזה ואען ואמר אמן יהוה: ויאמר יהוה אלי קרא את כל הדברים האלה 6
 בערי יהודה ובקצוות ירושלים לאמר שמעו את דברי הברית הזאת ועשיתם אותם:
 כי הַעַד הַעֲדַתִּי באבותיכם ביום העלתי אותם מארץ מצרים עד היום הזה הַשְׁפֵם 7
 וְהַעַד לאמר שמעו בקולי: ולא שמעו ולא הפו את אונם וילכו איש בשיריות 8
 40 לבם הרע ואביא עליהם את כל דברי הברית הזאת אשר צויתי לעשות ולא עשו:
 ויאמר יהוה אלי נמצא קשר באיש יהודה ובישבי ירושלים: שבו על עונת אבותם 9

(2) 3,17 בעת ההיא יקראו לירושלם כסא יהוה ונקוו אליה כל הגוים לשם יהוה לירושלם ולא ילכו

28 עוד אחרי שררות לבם הרע: בימים ההמה ילכו בית יהודה על בית ישראל ויבאו יחדו מארץ

צפון על הארץ אשר הנחלתי את אבותיכם:

- 5,9 ואשקע אותם וינאפו ובית זונה יתגודדו: סוסים מוונים משקים היו איש אל אשת רעהו וצהלו: העל אלה לוא אפקד נאם יהוה ואם בניו אשר כזה לא תתנקם נפשי: עלו בשרותיה ושחתו וכלה אל תעשו המירו נטויותיה כי לוא ליתיה
- 6,1 חמה: כי בגוד בגדו בי בית ישראל ובית יהודה נאם יהוה: כחשו ביהוה ויאמרו לוא הוא ולא תבוא עלינו רעה וחרב ורעב לוא נראה: והנביאים יהיו לרוח 5
6,2 והדבר אין בהם <: לכן כה אמר יהוה אלהי צבאות יען דברכם את הדבר הזה הנני נתן דברי בפוך לאש והעם הזה עצים ואכלתם: הנני מביא עליכם גוי ממזרח בית ישראל נאם יהוה גוי איתן הוא גוי מעולם הוא גוי לא תדע לשונו 17,16
6,3 ולא תשמעו מה ידבר: אשפתו כקבר פתוח כלם נבורים: ואכל קצירך ולאחמך יאכלו בניך ובנותיך יאכל צאנך ובקרך יאכל גפנך ותאנתך ירשש ערי מבצריך 10
6,4 אשר אתה בטח בהנה בחרב: וגם בימים ההמה נאם יהוה לא אעשה אתכם כלה: והיה כי תאמרו תחת מה עשה יהוה אלהינו לנו את כל אלה ואמרת אליהם כאשר עובתם אותי ותעבדו אלהי נכר בארצכם כן תעבדו זרים בארץ 14
6,5 לא לכם: ולעם הזה היה לב סורר ומורה סרו וילכו: ולוא אמרו בלבבם גירא נא את יהוה אלהינו הנתן גשם יורה ומלקוש בעתו שבעת חקות קציר ישמר 15
6,6 לנו: ועונותיכם הטו אלה ותטאותיכם מנעו הטוב מכם: כי נמצאו בעמי רשעים יסור קשך יקשים הניכו משהית אנשים ילכדו: ככלוב מלא עוף כן בתיהם מלאים 27
6,7 מרמה על כן גדלו ויעשירו: שמנו עשתו גם עביו - דין לא דנו דין יתום ויצליחו ומשפט אביונים לא שפטו: העל אלה לא אפקד נאם יהוה אם בניו אשר כזה לא תתנקם נפשי: שמה ושערורה נהיתה בארץ: הנביאים נבאו בשקר 30
והבחינים ירדו על ידיהם ועמי אהבו כן ומה תעשו לאחריה:
- 6,8 הקצו בני בנימן מקרב ירושלם ובתקוע תקעו שופר ועל בית הכרם שאו משאת כי רעה נשקפה מנפון ושבר גדול: הנהו המענגה דמיתי בת ציון: אליה 3,2
6,9 יבאו רעים ועדריהם תקעו עליה אהלים סביב רעו איש את ידו: קדשו עליה מלחמה קומו ונעלה בצהרים אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב: קומו 25
6,10 ונעלה בלילה ונשחיתה ארמנותיה: כי כה אמר יהוה צבאות כרתו עציה ושפכו על ירושלם סללה היא העיר הפקד כלה עשק בקרבה: כה-ר בוד מימיה כן 2
6,11 הקרה רעתה חמס ושד ישמעו בה על פני תמיד חלי ומפה: הוסרי ירושלם פן תקע נפשי ממך פן אשימך שקמה ארץ לוא נושבה: כה אמר יהוה צבאות עולל יעוללו כנפן שארית ישראל השב ד- כבוצר על סלסלות: על מי אדברה ואעידה 30
6,12 וישמעו הגה ערלה אונם ולא יוכלו להקשיב הנה דבר יהוה היה להם לחרפה לא יחפצו בו: ואת חמת יהוה מלאתי נלאיתי הכיל שפך על עולל בחוץ ועל 11
6,13 סוד בחורים יחדו כי גם איש עם אישה ילכדו וקן עם מלא ימים: ונסכו בתיהם 12
6,14 לאחרים שדות ונשים יחדו כי אמה את ידי על ישבי הארץ נאם יהוה: כי מקנטם ועד גדולם כלו בוצע בצע ומנביא ועד כהן כהן עשה שקר: וירפאו את שבר 35
6,15 בת עמי על נקלה לאמר שלום שלום ואין שלום: הובישו כי תועבה עשו גם כוש לא יבושו גם הכלים לא ידעו לכן יפלו בנפלים בעת פקדת-ם יבשלו אמר 16
6,16 יהוה: כה אמר יהוה עמדו על דרכים וראו ושאלו לנתבות עולם אי זה הדרך הטוב ולכו בה ומצאו מרנוע לנפשכם ויאמרו לא נלך: -הקימתי עליכם צפים 17
6,18 הקשיבו לקול שופר ויאמרו לא נקשיב: לכן שמעו הגוים ור-עי עדי-יהם: שמעי 40

—4524454—

5,21 הנידו זאת כבית יעקב והשמיעוה ביהודה לאמר: שמעו נא זאת עם סכל ואין לב עינים להם ולא יראו אונים להם ולא ישמעו: האותי לא תיראו נאם יהוה אם ספני לא תחילו אשר שפתי חול נבול לים חק עולם ולא יעברנהו ויתגעשו ולא יוכלו והטו גלוי ולא ועקבנהו:

3. אבותינו מנעורינו את צאנם ואת בקרם את בניהם ואת בנותיהם: נשכבה בבשתנו כה. ותכנסו כלמתנו כי ליהוה אלהינו חטאנו ואבותינו מנעורינו ועד היום הזה ולא שמענו בקול יהוה אלהינו: כי כה אמר יהוה לאיש יהודה ולירושלם נירו 4.3
 לכם ניר ואל תורעו אל קצים: המלו ליהוה והקרו ערל-ת לבבכם איש יהודה 4
 5 וישבי ירושלם פן תצא כאש חמתי ובערה ואין מקבה מפני רע מעלליכם:
 הנידו ביהודה ובירושלם השמיעו ואמרו ותקעו שופר בארץ קראו מלאו 6
 ואמרו האספו ונבואה אל ערי המבצר: שאו נס ציונה העיוז אל תעמדו כי רעה 6
 אנכי מביא מצפון ושבך גדול: עלה אריה מסבכו ומשחית גוים נסע יצא ממקמו 7
 לשום מרצף לשמה עריך תציגה מאין יושב: על זאת חנרו שקים ספרו והלילו 8
 10 וכן לא שב חרון אף יהוה ממנו: והיה ביום ההוא נאם יהוה יאבד לב המלך 9
 ולב השרים ונשמו הכהנים והנביאים יתמהו: בעת ההיא יאמר לעם הזה ולירושלם 11
 רוח צח שפים במדבר דרך בת עמי לוא לורות ולוא להבר: רוח מלא מאלה 12
 יבוא לי עתה גם אני אדבר משפטים אותם: הנה כעננים יעלה וכסופה מרכבותי 13
 קלו מנשרים סוסיו אוי לנו כי יאדנו: כבסי מרעה לבך ירושלם למען תישעי עד 14
 15 מתי תלין בקרבך מחשבות אונך: כי קול מגיד מן ומשמיע און מהר אפרים: 15
 הזכירו לגוים הנה השמיעו על ירושלם נצרים באים מארץ המרחק ויתנו על ערי 16
 יהודה קולם: כשמרי שדי היו עליה מסביב כי אתי מרתה נאם יהוה: דרכך 17
 ומעלליך עשו אלה לך ואת רעתך כי מר כי נגע עד לבך: מעי מעי יא-חולה: 19
 19 קירות לבי הומה לי לבי לא אחרש כי קול שופר ש-מעת- נפשי תרועת מלחמה:
 שבר על שבר נקרא ולי כי יאדנו כל הארץ פתאום יאדנו אהלי רגע יריעתי: עד 21.2
 22 מתי אראה גם אשמעה קול שופר: כי אויל עמי אותי לא ידעו בנים סכלים
 23 המה ולא נבונים המה חכמים המה להרע ולהיטיב לא ידעו: ראיתי את הארץ 23
 והנה תהו ובהו ואל השמים ואין אורם: ראיתי ההרים והנה רעשים וכל הגבעות 24
 התקלקלו: ראיתי והנה אין האדם וכל עוף השמים נדדו: ראיתי והנה הכרמל 26.כה
 25 המדבר וכל ערוי נתצו מפני יהוה מפני חרון אפו: כי כה אמר יהוה שממה 27
 תהיה כל הארץ וכלה לא אעשה: על זאת תאבל הארץ וקדרו השמים ממעל 28
 על כי דברתי י-לא נחמתי יזמתי ולא אשוב ממנה: מקול פרש ורמה קשת 29
 ברחת כל ה-א-ר-ץ- באו בעבים ובכפים עלו כל העיר עזובה ואין יושב בהן איש:
 ואק- שדוד מה תעשי כי תלכשי שני כי תעדי עדי זהב כי תקרעי בפוך עיניך 3
 30 לשוא תתיפי מאסו כך ענבים נפשך יבקשו: כי קול כחולה שמעתי צרה כמבכירה 31
 קול בת ציון תתיפה תפרש כפיה אוי נא לי כי עיפה נפשי להרגים:
 5. שוטטו בחוצות ירושלם וראו נא ודעו ובקשו ברחובותיה אם תמצאו איש אם 5.א
 יש עשה משפט מבקש אמונה ואסלה לה: ואם חי יהוה יאמרו לכן לשקר ישבעו: 2
 יהוה עיניך הלא לאמונה הכיתה אתם ולא חלו בליתם מאנו קחת מוסר חוקו 3
 35 פניהם מסלע מאנו לשוב: ואני אמרתי אך דלים הם נואלו כי לא ידעו דרך 4
 יהוה משפט אלהיהם: אלכה לי אל הנדלים ואדברה אותם כי המה ידעו דרך 5
 יהוה משפט אלהיהם אך המה יחדו שברו עול נקפו מוסרות: על כן הפס אריה 6
 מיער זאב ערבות ישדרם נמר שקד על עריהם כל היוצא מהנה יסרף כי רבו 7
 פשעיהם עצמו משבותיהם: אי לזאת אסל-ח לך בנך עובוני וישבעו בלא אלהים

(א) 4.2. א עם תשוב ישראל נאם יהוה אלי תשוב ואם תסיר שקוציך מפני ולא תנוד: ונשבעת חי יהוה באמת במשפט ובצדקה והתכרכו בו גוים ובו יתחללו:

(ב) 4.1. ואמר אלה אדני יהוה אכן השא השאת לעם הזה ולירושלם לאמר שלום יהיה לכם ונגעה חרב עד הנפש:

- 2.7.4 יהוה: שמעו דבר יהוה בית יעקב וכל משפחות בית ישראל: כה אמר יהוה מה מצאו אבותיכם בי עול כי רחקו מעלי וילכו אחרי ההבל ויהבלו: ולא אמרו איה יהוה המעלה אתנו מצרים המוליך אתנו במדבר בארץ ערבה ושוחה בארץ ציה ועלמות בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם: ואביא אתכם אל ארץ הכרמל לאכל פריה וטובה ותבאו ותטמאו את ארצי ונחלתי שמתם לתועבה: 5
 6 הכתנים לא אמרו איה יהוה ותפשי התורה לא ידעו והרעים פשעו בי והנביאים נבאו בבעל ואחרי לא יועלו הלכו: לכן עד אריב אתכם נאם יהוה ואת בני בניכם אריב: כי עברו איי כתיים וראו וקדר שלחו והתכוננו מאד וראו הן היתה כואת: ההימיר נוי אלהים והמה לא אלהים ועמי המיר כבודו בלוא יועיל: שמו 10
 11 שמים על זאת ושערו הירבה- מאד נאם יהוה: כי שתים רעות עשה עמי אתי עובו מקור מים חיים לחצב להם בארות בארת נשברים אשר לא יכלו המים: ועתה מה לך לדרך מצרים לשתות מי שחור ומה לך לדרך אשור לשתות מי נהר: תיסרך רעתך ומשבותיך תוכחך ודעי וראי כי רע ומר עובדך את יהוה אלהיך ולא פתחתי אליך נאם אדני יהוה צבאות: כי מעולם שברת- עלך נתקת- 15
 16 מוכרותיך ותאמרי לא אעבוד כי על כל גבעה נבחה ותחת כל עץ רענן את צעה וזה: ואנכי נטעתוך שורק כלה ורע אמת ואיך נהפכת לי סורי -נפן נכריה: 20
 21 כי אם תכפסי בנתר ותרכי לך ברית נכתם עונך לפני נאם אדני יהוה: איך תאמרי לא נטמאתי אחרי הבעלים לא הלכתי ראי דרכך בניא דעי מה עשית בקרה קלה משרכת דרכיה: פרה למד מדבר באנת נפשה- שאפה רוח מאנתה מי ישיבה כל מבקשה לא ייעפו בחדשה ימצאונה: מנעי רגלך קיחה וגידי-גך 25
 26 מצמאה ותאמרי נוואש לוא כי אהבתי זרים ואחריהם אלך: כבשת נגב כי ימצא כן הבישו בית ישראל המה מלכיהם שריהם וכהניהם ונביאייהם: אמרים לעין אבי אתה ולאבן את ילדתי כי פנו אלי ערף ולא פנים ובעת רעתם יאמרו קומה והושיענו: ואיה אלהיך אשר עשית לך יקומו אם יושיעוך בעת רעתך כי מספר עריך היו אלהיך יהודה: למה תריבו אלי כלכם ששעתם בי נאם יהוה: לשוא 30
 31 הכיתי את בניכם מוסר לא לקחתם- אכלה חרבכם נביאיכם כאריה משחית: הדור אתם ראו דבר יהוה המדבר הייתי לישראל אם ארץ מאפליה מדוע אמרו עמי נדננו לוא נבוא עוד אליך: הַתשכח בתולה עדיה פָּהָה קִשְׁרִיה ועמי שכתוני ימים אין מספר: מה תיטבי דרכך לבקש אהבה לכן גם אָתָּה הִרְעוּת לִטְמֵא- 35
 36 את דרכיך: גם בכנפיך נמצאו דם נפשות - נקיים לא במחחרת מצאתים... 37
 37 ותאמרי כי נקיתי אך שב אפו ממני הנני נשפט אותך על אמרך לא חטאתי: מה תולי מאד לשנות את דרכך גם ממצרים תבשי כאשר בשת מאשור: גם מאת זה תצאי וידך על ראשך כי מאס יהוה במבטחך ולא תצילתי להם: - הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר הישוב אליה עוד הלוא חנוף תחנף 38
 39 הארץ ההיא ואת וזית רעים רבים ושוב אלי נאם יהוה: שוי עיניך על שפים וראי איפה לא שגלת על דרכים ישבת להם כערכי במדבר והתחפשי ארץ בוגזותך 40
 41 וברעתך: ויטענו רבבים ומלקושי לוא היה ומצח אשה וזנה היה לך מאנת הקלם: הלוא מעתה קראת- לי אבי אלוף נַעְרִי אתה: הינטור לעולם אם ישמר 42
 43 לנצח הנח דברת- והעשי הרעות ותוכל: ואנכי אמרתי איך אשיח בבנים ואתן לך ארץ חמדה נחלת צבי צבאות נויים ואמר אבי תקראו לי ומאחרי לא תשובו: 44
 45 אכן כנדה אישה טבעה כן בנדתם כי בית ישראל נאם יהוה: קול על שפיים נשמע בכי תחנוני בני ישראל כי העוון את דרכם שכתו את יהוה אלהיהם: שובו בני שובכים ארפה משובתיכם הנגנו אָתְּנוּ לך כי אתה יהוה אלהינו: אכן לשקר 46
 47 נִבְעוּת יִקְמוּן הרים אכן ביהוה אלהינו תשועת ישראל: והבשת אכלה את יגיע

ירמיה

דברי ירמיהו אשר כתב בשנה הרביעית ליהויקים בן יאשיהו מלך יהודה ביד ברוך בן נריה

- I, 2. 8 ברי ירמיהו בן חלקיהו מן הכהנים אשר בענתות בארץ בנימן: אשר היה דבר יהוה אליו בימי יאשיהו בן אמון מלך יהודה בשלש עשרה שנה למלכו:
- 4 והיה דבר יהוה אלי לאמר: בטרם אצטרך בבטן ידעתך ובטרם תצא מרחם הקדשתך נביא לגוים נתתיך: ואמר אהה אדני יהוה הנה לא ידעתי דבר כי נער אנכי: ויאמר יהוה אלי אל תאמר נער אנכי כי על כל אשר אשלחך תלך ואת כל אשר אצנך תדבר: אל תירא מפניהם כי אתך אני להצילך נאם יהוה: וישלח יהוה את ידו ויגע על פי ויאמר יהוה אלי הנה נתתי דברי בפיך: ראה הפקדתך היום הוה על הגוים ועל הממלכות לנתוש ולנתוץ ולהאביד - לבנות ולנטוע:
- 10 והיה דבר יהוה אלי לאמר מה אתה ראה ירמיהו ואמר מקל שקד אני ראה: ויאמר יהוה אלי היטבת לראות כי שקד אני על דברי לעשותו:
- 12 והיה דבר יהוה אלי שנית לאמר מה אתה ראה ואמר סיר נפוח אני ראה ופניו מפני צפונה: ויאמר יהוה אלי מצפון יתפח הרעה על כל יושבי הארץ: כי הגני קרא לכל משפחות ממלכות צפונה נאם יהוה ובאו ונתנו איש כסאו פתח שערי ירושלם ועל כל חומתיה סביב ועל כל ערי יהודה: ודברתי משפטי אותם על כל רעתם אשר עזבוני ויקטרו לאלהים אחרים וישתחוו למעשי ידיהם: ואתה תאזור מתניך וקמת ודברת אליהם את כל אשר אנכי אצנך אל פתח מגניהם פן אהתך לפניהם: ואני הנה נתתיך היום לעיר מבצר ולעמוד ברזל ולהציל נחשת על כל הארץ למלכי יהודה לשריה לכהניה ולעם הארץ: ונלחמו אליך ולא יוכלו לך כי אתך אני נאם יהוה להצילך:
2. 8 והיה דבר יהוה אלי לאמר: הלוך וקראת באוני ירושלם לאמר כה אמר יהוה זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה: קדש ישראל ליהוה ראשית תבואתה כל אכליו יאשמו רעה תבא אליהם נאם

— 13 —

(2) I. 3. ויהי בימי יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה עד תם עשתי עשרה שנה לעדקיהו בן יאשיהו מלך יהודה עד גלות ירושלם בחדש החמישי:

IN the present edition of the Book of Jeremiah the text is arranged in chronological order. The first section of the book (pp. 1-13) contains the discourses which appear to have been delivered during the first twenty-three years of the prophet's ministry (B. C. 626-604). They were probably contained in the original roll written down in the fourth or fifth year of Jehoiakim (B. C. 608-597) *i. e.* 604 (*cf.* the account in c. 36). Then follow the discourses delivered in the later years of Jehoiakim (pp. 13-16) as well as during the reigns of Jehoiachin (597 B. C.; pp. 16, 17) and Zedekiah (595-586 B. C.; pp. 17-23), and after the destruction of Jerusalem (July 586 B. C.; pp. 23-25). An appendix (p. 26) contains some displaced genuine passages of Jeremiah which cannot be assigned to their proper places.

The second part of the book (pp. 27-37) comprises a collection of biographical chapters concerning Jeremiah's life. They were evidently written after the death of the prophet (which probably occurred shortly after 586) by a person who appears to have been well informed.

Finally there follow some sections (pp. 38-43) written neither by Jeremiah nor by the author of the biographical chapters.

Later glosses and interpolations within the several sections are relegated from the text to the foot of the pages.

The arguments for this arrangement of the text are given in the explanatory notes on the English translation of the book.

List of Contributors

Genesis: C. J. Ball (London).	Habakkuk: W. H. Ward (New York).	20
Exodus: Herbert E. Ryle (Cambridge).	Zephaniah: E. L. Curtis (New Haven).	
Leviticus: S. R. Driver and H. A. White (Oxford).	Haggai: G. A. Cooke (Oxford).	
Numbers: J. A. Paterson (Edinburgh).	Zerchariah: W. W. Harper (Chicago).	
5 Deuteronomy: Geo. A. Smith (Glasgow).	Malachi: C. G. Montefiore and I. Abrahams (London).	
Joshua: W. H. Bennett (London).	Psalms: J. Wellhausen (Göttingen).	15
Judges: Geo. F. Moore (Andover).	Proverbs: A. Müller* and E. Kautsch (Halle).	
Samuel: K. Budde (Strassburg).	Job: C. Siegfried (Jena).	
Kings: B. Stade (Giessen) and F. Schwally (Strassburg).	Song of Songs: Russell Martineau (London).	
10 Isaiah: T. K. Cheyne (Oxford).	Ruth: C. A. Briggs (New York).	
Jeremiah: C. H. Cornill (Königsberg).	Lamentations: M. Jastrow, Jr. (Philadelphia)†	10
Ezekiel: C. H. Toy (Cambridge, Mass.).	Ecclesiastes: Paul Haupt (Baltimore).	
Hosea: A. Socin (Leipzig).	Esther: T. K. Abbott (Dublin).	
15 Joel: Francis Brown (New York).	Daniel: A. Kamphausen (Bonn).	
Amos: John Taylor (Winchester).	Ezra: } H. Guthe (Leipzig).	
Obadiah: Andrew Harper (Melbourne).	Nehemiah: }	35
Jonah: Friedrich Delitzsch (Breslau).	Chronicles: R. Kittel (Breslau).	
Micah: J. F. McCurdy (Toronto).		
Nahum: Alfred Jeremias (Leipzig).		

* Died September 12th 1892.

† Professor A. Kuenen who had agreed to do the book died December 10th 1891.

42061

Author Bible - Hebrew

Bible

Heb

H

Title The Sacred Books of the Old Testament, ed. by F. Haupt.
vol. 11. Jeremiah, ed. by G. H. Cornill.

**University of Toronto
Library**

**DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET**

Acme Library Card Pocket
LOWE-MARTIN CO. LIMITED

